

500
Kaitse Kodu!

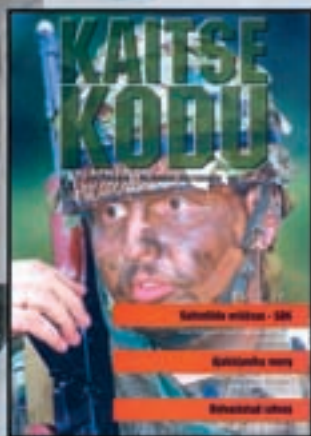
NSV LIIDU MAHAVAIIKITUD SÕDA LK 28

KAITSE KODU!

6. 2004 (54)

KAITSELIIDU AJAKIRI

**KAITSELIITLASED
TULID AUSTRIAST
KILBIGA**

**RIIGIKAITSEÕPETUS
KOOLIDES**

ISSN 1406-3387

9 771406 338004

SCOUTSPATALJON

vennaskond kogu eluks

"Scoutspataljonis leidsin huvitava ja arenguvõimalusi pakkuva töö, stabiilse sissetuleku ja sõbrad, kellele võin alati loota. Teenistus professionaalse sõjaväelasena tähendab valmisolekut teenida Eesti Vabariiki, arendada endas vastupidavust, otsustusvõimet, distsipliini. Sõjaväelase elukutse – see on mehine valik."

Kristo Noorhani, seersant, 24

Missioon: Iraak 2003, Erna 2004 võitja

Scoutspataljon on kõrge valmidusastmega kaitseväge kiirreageerimisüksus, mille ülesandeks on äkkrünnakute tõrjumine, strateegiliste objektide kaitse ja osalemine rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel.

SCOUTSPATALJON OTSIB OMA RIDADESSE MEHI, KES TAHAVAD TEENIDA ELUKUTSELISTE SÕJAVÄELASTENA.

Nõutav:

Eesti kodakondsus
Vähemalt keskharidus
Läbitud ajateenistus
Kriminaalkaristuste puudumine
Vanus 18–35 a
Hea füüsiline vorm

Pakume:

Mitmekülget sõjaväelist väljaõpet
Karjäärivõimalust
Missioone ja õppuseid välismaal
Tasuta ja mugavat majutust
Konkurentsivõimeline palk
5-päevane töönael

Tule ja saa elukutseliseks sõduriks!
Liitumiseks pöördu lähimasse riigikaitseosakonda
või helista allpool toodud telefonidel.

Kontakt: Ly Lepik, Maie Riks

Tel: 717 2532; 717 2530

Faks: 674 1223

E-post: personal@rok.ee

www.rok.ee/scouts

EESTI KAITSEVÄGI
ESTONIAN DEFENCE FORCES

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!
Asutatud 11. september 1925**

**Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kuus korda aastas.**

**Peatoimetaja:
ltn Ivar Jõesaar**

**Makett ja küljendus:
Matis Karu**

**Reklaam, levi, tellimine:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee
Telefon 529 6802**

**Toimetus:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 731 4151
Faks 731 4150**

**Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee
kaitse.kodu@ksk.edu.ee**

Trükitud ASI Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

**Kaitsejõud Internetis:
www.kaitseliit.ee
www.mil.ee
www.mod.gov.ee
www.ksk.edu.ee
www.vdcol.ee
www.erok.ee
www.nppk.ee
www.orkester.mil.ee
www.erna.ee**

KAITSE KODU!

6' 2004 (54/500)
KAITSELIIDU AJAKIRI

SISUKORD

Foto: Ivar Jõesaar

KAANELUGU: AJAKIRJA KAITSE KODU! 500. NUMBER

1924. aasta putšikitse järel taas kokku kutsutud Kaitseliidu esimene häälekandja Kaitseliitlane ilmub 1925. aasta esimesel poolel ajakirja Sõdur vaheleheena. Seejärel alustas ajakiri Kaitse Kodu!, mille 500. number on täna teie ees. Selle vahelt leiate Eesti Reservohvitseride Kogu häälekandja Tagavaravägi. Kaitse Kodu! loodab, et kunagi saab siit alguse reservväelaste oma väljaanne, mis koos Kaitseliidu häälekandjaga saab valmistada eesti rahvast ette nendeks väljakutseteks, mida võib kaasa tuua muutunud poolaarsusega maailm. **LK 10**

AUTOAASTA KAITSELIIDUS

Toivo Mäe

Tänavu Kaitseliidus läbi viidud ülevaatus näitas, et sõidukite tehniline seisukord on parem kui varasematel aastatel. **LK 14**

KAITSELIITLASED TULID AUSTRIAST KILBIGA

Urmas Hännile

Kaitseliidu Pärnumaa maleva kaitseliitlased käisid Austrias militaarvõistlusel Eestit esindamas. **LK 17**

NSV LIIDU MAHAVAIKITUD SÕDA. 65 AASTAT SOOME TALVESÕJA ALGUSEST

Ants Laaneots

Ajal, kui Balti riigid olid vaikides alistunud astus Soome südilt oma iseisvust kaitstes oma suurele naabril vastu. **LK 28**

Kaitseliitlased kõikide laste isadepäeval	LK 6
Suur vigurmarssimine EST-TATTOO 2004	LK 8
Jalgpalliaasta viis JK Kaitseliit/Kalev III liigasse	LK 9
Kaitseliidu ajakirja Kaitse Kodu! 500. number	LK 10
Tubli sõdur kaitseb loodust	LK 12
Tartus täiendkoolitati autojuhte	LK 16
Riigikaitseõpetus koolides	LK 19
Tagavaravägi nr 9	LK 21
Professor Jüri Uluotsast aastetel 1940–1941	LK 26
Noorteorganisatsioonid	LK 35
Sügisotsing 2004	LK 37
Soome politsei karmid mõmmikud	LK 41

500 KORDA KAITSE KODU! EHK KAITSELIITLANE OSKAB ÕELDA

Kui suure sõja eel ja järel Eesti Vabariigis ilmunud Kaitseliidu ajakirja numbrid kokku liita, hoiate praegu käes viiesajandat Kaitse Kodu!. Kaitseliidu esimese taasloomise kiiretel päevadel 1925. aasta sügisel sündinud ajakiri on alati püüdnud kaasa aidata eesti rahva omaalgatuslikule kodukaitsetegevusele ja korranud kaitseliitlastele nende peamist käsku: "Kaitse kodu!". Kaitseliitlased on ajakirja tegemisel ikka kaasa löönud, nii organisatsiooni siseasju arutades kui ka Vabadussõja memuaare avaldades. Tagantjärele targalt võib öelda, et ehk oleksid nad pidanud rohkemgi oma arvamust välja tooma.

Eesti jätkuv ja süvenev lõimumine maailma toob paratamatult kaasa uusi arusaamu ja väljakutseid. Suure sõja eel Eesti kaitsmiseks valmistunud arvukas Kaitseliit ja hästi väljaõpetatud kaitseväge pidid vaikides pealt vaatama, kuidas rahvusvahelisse isolatsiooni sattunud Eesti Vabariik agressiivsete suurriikide kätte mängiti. Ja nende aastakäikude mehed pidid oma kätteõpitud sõja maha pidama võraste lippude all vend venna vastu.

Õigus ja au olla Euroopa Liidu ja NATO liikmesriik sunnib meid riigikaitsealsetki mõtlema Euroopa mõõtkavas. Arusaam tõsiasi, et rahu Põhjas sepistatakse kuumas lõunas, viib Euroopa riikide sõdurid kodust välja sõdu ennetavale rahuvalvetööle. Et katta Eesti suurenevat panust rahu hoidmisel Euroopa peamises kriisikoldes Balkanil, on nüüd pööratud pilk ka Kaitseliidus ettevalmistuse saanud meeste lähetamiseks välismissioonidele. Esimese Kaitseliidu ohvitserina alustas teenistust Iraagis peastaabi avalike suhete osakonna ülem kapten Neeme Brus.

See on murdeline punkt, kus lisaks poliitilistele otsustajatele peavad oma sõna ütleva ka kaitseliitlased. Just sellepärast olemegi lisanud ajakirjale küsitluslehed, millel igamees saab anonüümselt avaldada arvamust kodu kaitsmise kohta kodust kaugel.

Ivar Jõesaar, ltn

SUMMARY

Members of Kaitseliit returned from Austria with honour

Members of Pärnumaa Regional Unit of Kaitseliit participated in international military competition "15. Internationale Österreich Patrouille" in Austria. Margo Sai, Raul Peetson, Riivo Liin and Roman Sillastu got 17th placing among 52 teams from 14 countries.

The military competition in Austria isn't comparable with our Erna Raid because of different aims and target groups, according to Captain Erik Reinhold, Commander of Pärnumaa Regional Unit of Kaitseliit and representative of the team.

Sai, Peetson, Liin and Sillastu are not worried about 17th placing. Firstly, in so short competition the luck has an important role, secondly the competition indicated the skills that could be improved. In short, members of Pärnumaa

Regional Unit of Kaitseliit represented Estonia and did it well.

Initial military education in high schools

About 2800 students from 70 Estonian high schools (altogether there are 241 high schools in Estonia) have initial military education as an alternative subject. Students from 11th or 12th grade get initial military education during 35 learning periods.

In some schools students get the education more thoroughly and they have more periods. Usually the initial military education in high schools includes also a field camp at a military unit of Army or at a regional unit of Kaitseliit. The camp lasts from one to three days. For the most part the initial military education is voluntary, but there are also some schools where it is compulsory. The aim of the education is to give the knowledge about national defence that is useful for every citizen, not to prepare for conscript service.

65 years from the beginning of Finnish Winter War

With breaking the nonaggression pact, Red Army crossed Finnish border after powerful artillery fire on November 30, 1939. Finnish Winter War, one of the most unusual combats in World War II started.

Winter War turned out to be the longest war among all the wars that were held from the beginning of World War II to July 22, 1941 when Germans attacked Soviet Union. Winter War lasted 105 days, while *Wehrmacht* occupied Poland within 36, Norway within 50, Yugoslavia and Greece within 21 and Denmark within two days and broke English-French coalition within 35 days.

Whole world admired and sympathized with Finnish achievement. The fight of a small and determined nation was not useless. Regardless of the high price, Finland preserved its independence and democratic system of government.

JÕGEVA NOORTE SÜGISLAAGER

Noorte Kotkaste maleva ja Kodutütarde Jõgeva ringkonna liikmed sisustasid sügisest koolivaheaega traditsioonilise laagriga. Kuuendast sügislaagrist Jõgeva Gümnaasiumis võttis osa 130 noormeest ja neidu 11 Jõgevamaa noorterühmast.

Laagri pidulikul avamisel tervitas oma maleva noorliikmeid Kaitseväe Jõgeva maleva pealik leitnant Janno Rosenberg. Pealangevusega mälestati Iraagis hukkunud Eesti rahuvalvajat. Esimesel päeval külastati Jõgeva linnavalitsust ja politseijaoskonda. Öhtul õpiti Kamari noortejuhi Kalli Kadastiku juhendamisel tegema klaasvitraaži ja kodutütar Kirly jutustas jalgrattamatkast Lõuna-Eestisse.

28. oktoobril tehti külaskäik ajalehe Vooremaa toimetusse ja tutvuti Jõgevamaa tuletõrje- ja päästeametiga. Vabadussõjas langenute mälestuseks asetati noorkotkad ja kodutütred mälestuskivi juurde lilled.

Viimasel laagripäeval tutvustasid Kaitseväe Jõgeva maleva ohvitserid noortele organisatsiooni tegevust, liikmeks astumist ja kaitseväge varustust.

NAISKODUKAITSE KÄIS ROOTSI

LOTTADE JUUBELIL

Naiskodukaitse esindus käis 20. novembril Rootsi Kuningriigis Rootsi Lottade 80. aastapäeval. Aastapäevaurituste üheks tähtsündmuseks oli Soome välisministri vanemnõuniku Elisabeth Rehn'i eestvedamisel naistele suunatud vägivalvastase manifesti "Massivägistamised kui relv" avaldamine.

Koostöö Naiskodukaitse ja Rootsi Lottade vahel on hoogustunud just viimastel aastatel. Rootsis on väljaõpet ja kogemusi saanud nii naiskodukaitsejatest visuaalvaatlejad, välikokad kui ka stabiassistendid, lisaks on kaks organisatsiooni vahetanud juhtimiskogemusi. Oktoobris Eestis peetud ühisnõupidamisel arutati edasise koostööplaane.

NOORTEORGANISATSIOONIDE KOOSTÖÖ

Leedu muistses pealinnas Trakais 25.–27. novembrini Leedu, Läti ja Eesti riigikaitseorganisatsioonide järjekordne koostöönõupidamine. Ürituse raames räägiti tänavuse aasta tegemistest ja tehti koostööplaane järgmiseks aastaks. Sellel aastal käisid kodutütred ja noorkotkad nii Läti kui ka Leedu noortelaagris. Seminar lõppes koostööprotokolliga allkirjastamisega Kodutütarde, Noorte Kotkaste, Läti Jaunsardze ja Leedu Küttide juhtide poolt.

ENAMLASTE MÄSSU OHVREID MÄLESTADES

Kaitseväe, Noorte Kotkaste ja Kodutütarde esindajad asetati kolmapäeval, 1. detsembril kolme 1924. aasta 1. detsembri enamlaste mässukatse ohvri kalmule Tallinna Siselinna kalmistul leinakimbu ja süütasid küünlad. Siselinna kalmistule on maetud toonane teedeminister Karl Kark, Vabadussõja läbi teinud õigusteaduste üliõpilane nooreleitnant Harald Busch ja autojuht Heinrich Burmeister.

1. detsembril 1924 panid enamlased toime riigipöördekatse. Eesti Vabariigi eest langes sel päeval 26 inimest.

ESIMENE KAITSELIIDU OHVITSER SUUNDUS VÄLISMISSIOONILE

Reedel, 10. detsembril alustas esimese tegevteenistuses oleva Kaitseväe ohvitserina välismissiooni kapten Neeme Brus. Seni Kaitseväe peastaabi välis- ja avalike suhete osakonna ülemana teeninud kapten Brus hakkab osalema Iraagi koalitsioonijõudude teavitustöös. Kapten Brus vahetab välja alates selle aasta juulist Iraagi koalitsioonivägede (*Multinational Corps Iraq*) teavitusosakonnas teeninud leitnant Andres Sanga.

"Pean oma peamiseks ülesandeks Eesti avalikkuse, sealhulgas meie sõdurite lähedaste pidevat teavitamist olukorrast Iraagis ja meie poiste teenistusest seal," ütles kapten Neeme Brus. "Mida rohkem on inimestel objektiivset teavet, seda suurem on Eesti ühiskonna toetus meie rahvusvahelisele militaarkoostööle ja seda rahulikumad on kojujäänute südamed oma lähedaste pärast, kes on teenimas Eesti huve kodust kaugel." Brus avaldas lootust tihedale koostööle Eesti meediakanalitega.

Neeme Brus on lõpetanud Tartu Ülikooli ajakirjanduse erialal, töötanud Eesti Raadios ajakirjaniku, uudisteagentuu-

Kapten Neeme Brus.

ri ETA peadirektori ja ajalehe Hiiumaa peatoimetaja kohusetäitjana ning olnud diplomaatilisel tööel Saksamaal.

Kapten Brus on läbinud vabatahtlikud reservohvitseride kursused Kaitseväge Lahingukoolis ja lõpetanud Ameerika Ühendriikide relvajõudude teabeohvitseride kursused. Vabariigi president andis 25. novembril Neeme Brusile missiooni ajaks kapteni ajutise sõjaväelise auastme.

Teenistust Iraagis valmistuvad lõpetama 32-meheline Eesti kergejalaväerühm EST-PLA-9 ja 13-meheline kaubakäitlus-meeskond CT-3. Missiooni jätkab Iraagis teenivate Eesti üksuste kontingendi vanem kapten Toomas Väli.

Peatselt sõidab Iraaki uue missiooniüksusena kergejalaväerühm ESTPLA-10. Riigikogu 14. aprilli otsusega osaleb Eesti kaitseväge kuni 55 kaitsevälasega Ameerika Ühendriikide ning rahvusvaheliste koalitsioonivägede koosseisus konfliktijärgsel julgeolekutagamissioonil Kuveidis, Kataris, Bahreinis ja Iraagis kuni 20. juunini 2005. ■

KAITSELIITLASED KÕIKIDE LASTE ISADEPÄEVAL

KAITSELIITLASED AITASID KORRALDADA SUURT ISADEPÄEVA PEREPIDU

Merle Lember

Novembrikuu teisel pühapäeval korraldasid kaitseväge ja Kaitseliit koostöös siseministeeriumi, politsei, piirivalve, päästeameti, Eesti Õpilasmavalitsuste Liidu ja Haabersti Avatud Noortekeskusega suure perepeo, millega tähistati isadepäeva.

Jõustruktuurid korraldasid perepeo "Kõikide laste isadepäev" juba kolmandat aastat. Meeldivaks traditsiooniks saanud isadepäeva perepeo eesmärgiks on väärtustada perekonda ja isa tähtsust nii oma pere kui ka kodumaa kaitsjana. Saku Suurhalli kogunesid koos vormikandjatega isadepäeva tähistama tuhanded suured ja väikesed Eesti elanikud.

Suurüritus kõigile

Üritusel osales üle 20 000 inimese. Külalisi oli igas vanuses, alates pisipõlvlastest kuni pensioniealisteni välja. Tegevust leidsid kõik sõltumata soost ja vanusest.

Kaitseliitlased panid tutvumiseks üles relvanäituse, kus oli võimalik uudistada 51 eriilmelist relva alates daamipüstolist kuni 90-millimeetrise kahuriteni, õpetasid automaati Galil lahti võtma ja kokku pane-ma ning nende täpse käe ja valvsa silma all said soovijad automaadi M-16 imitaatorist lasta.

Kaitseliidu noortekoostööorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred liikmed Kallavere ja Loksalt viisid huvilistele läbi

võistlusi, kus sai mõõtu võtta nooleviskes, kombineeritud harjutuses ja kinniste silmadega joonistamises.

Naiskodukaitse valmistas suure perepeo korraldajatele ja lastekodulastele maitstva lõuna.

Lisaks meelelahutuslikule osale pakkus suur perepidu "Kõikide laste isadepäev" uusi teadmisi jõustruktuuride igapäevaelust.

Isadepäevaisad

Ürituse peakorraldaja kaitsejõudude peastaabi teavitusbüroo staabiohvitseri nooremleitnant Viljar Kure sõnul on väga oluline pakkuda võimalusi, kus perekonnad saaksid ühiselt aega veeta. "Kaitseväelased on sageli teenistuses pikemalt, kui see perekonnale meeldib, ja vabatahtlikud kaitseliitlased harjutavad väljaspool tööaega, et olla valmis kodumaa kaitseks. Seega ei ole isadel sageli kuigi palju aega koos perekonnaga olla," rääkis nooremleitnant Kurg. "On meeldiv, et meie kogupereüritusest on saanud päev, mil isad võtavad aja maha ja tulevad perega pidutsema. Ürituse populaarsust näitab see, et kella kümnest uksest avanud peosaal oli pooltõis juba kümne minuti pärast."

Ligi 200 Harjumaa lastekodulast said selleks päevaks endale kaitseväelasest, politseinikust, päästeametnikust või piirivalvurist "isadepäevaisa." "Isadepäevaisad" vajati seekord nii palju, et osa lapsi pidid oma "isadepäevaisa" kahe peale jagama.

Ürituse korraldajate sõnul võlusid poisse kõige rohkem relvad ja enesekaitsetreening, tüdrukud aga tundsid enim huvi näomaalingute vastu. Relvaimitaatorite juures oli aga pidevalt parves mõlemast soost ja igas vanuses huvilisi.

"Kõikide laste isadepäeval" peeti maha ka võistlus, mille kaks osavaimat võitis kogule oma perele auhinna "Seiklusreis maal, õhus ja merel". Võitjaks tulnud tallinlaste Mart Kase ning Sandra Laugu perekonnad saavad uue aasta algul seigelda kaitseväge laeva, helikopteri ja maismaasõidukiga.

Perepidu juhtisid kodumaisest teleseriaalist "Kodu keset linna" tuttavad isa-tütar Hannes ja Liis. Muusikat mängiti igale maitsele: üles astusid Ines, Ice Cream, Eesti Kaitseväge Orkester koos tantsutrupiga Dance Act, Politseiorkester, Eesti Televisiooni Lastekeemi Muusikastudio, Piirivalveorkester ja Eesti Mereakadeemia meeskoor. Meele-

olu aitasid luua Haabersti Noortekeskuse tantsutrupid ja lastesirkus.

Kell kuus õhtuhämaruses sulges Saku suurhall ukse ja perepeo korraldajad asusid asju kokku pakkima, et järgmisel aastal taas koos tuhandete peredega isadepäeva tähistada. ■

Kõikide laste isadepäeval kutsusid kaitsejõud kõiki lapsi perepäevale Saku suurhalli.

Fotod: 6 x Ardi Hallismaa

Kaitseväe üheks tõbenumbriks "Kõikide laste isadepäeval" on laskeimitaatorid.

Näomaalingud on alati väga nõutud.

Politsei ja kaitseväe suured masinad pakkusid lastele avastamisrõõmu.

EST-TATTOO 2004 tõi rahva ette ka Eesti sõdurite saatuse Teises maailmasõjas – mehed Saksa, Vene ja Soome mundrites.

Kütkestavaim etteaste EST-TATTOO-I oli sõjaväeorkestri vigurmarss.

EST-TATTOO-I 2004 sai ka nalja.

SUUR VIGURMARSSIMINE EST-TATTOO 2004

Tänavune vigurmarsietendus anti 12. novembril Tallinnas Saku Suurhallisja sellega tähistati Eesti ühinemist NATOga. Külalisteks olid Läti ja Leedu sõjaväeorkestrid, esinesid ka Eesti Kaitseväe Orkester, Piirivalve Orkester ja Politseiorkester.

Kerstin Käärik

Koorid, orkestrid ja rahvatantsijad tõid EST-TATTOO 2004 puhul rahva ette ligi 600 esinejat. Teiste hulgas olid kohal maailmakuulsad Flying Grandpas (Lendavad Vanaisad) Saksamaa politseijõududest Hamburgist ja Tallinna võimlemisklubi Piruett *show*programm Gladiaator.

Mürtsuv marss ja törvikud

Kontsert algas mürtsuva marsi ja törvikutulega, lehvisid riigilipud. Kaitseväge juhataja viitseadmiral Tarmo Kõuts tõstis avasõnas esile neid, kes on, relv käes, kaitsnud ihatud vabadust ja NATO liikmelisust. Alati pole sõduri relvaks püss, tal võib selleks olla hoopis trompet või suupill. See tõstab moraali.

Etteastete hulgas oli ka selline, kus tutvustati eesti muistseid sõdalasi nende (oletatavas) vormis ja varustuses, kellele sekundeerisid Teise maailmasõja erinevaid vorme kandnud eestlaste kehastajad – kõrvuti olid soomepoiss, punaarneelane ja SS-grenader. Moraal oli see sõjameeste oma: *si vis pacem – para bellum* (vajad rahu, valmistu sõjaks).

Eesti Piirivalve Orkester esines tore-da jalasirutusega muusika saatel ja publikut kaasahaarava plaksutamismänguga. Lavalt lahkus orkester tuntud marsimuusika saatel.

Elu liigub

Sõjalisi võistlusemänge esitasid Tagalapatalloni ajateenijad. Kahel võistkonnal (Alfal ja Bravol) tuli läbida tavakohane takistusriba ja ära tuua relvad. Kiiremini sai hakkama Bravo.

Meeste esinemiste vahel astusid sartsaka kavaga üles tantsustuudio tüdrukud. Läti Maavägede orkestrist jäi meelde pillimeeste liuglev tantsusamm, nende liikumine meenutas ringmängu "Kes aias?".

Tänavusel EST-TATTOO-l olid esindatud ka rahvusromantilised kavad.

Võimlemisklubi Jaanika esitas kava Jäaaeg. Selle sõnumiks oli armastus: armasta ja elu liigub. Kui sõdurid enam ei sõdi, saavad nendest vanaisad, kes teevad trikke. Lavale tulidki Flying Grandpas Hamburgist. Batuudishow meenutas tsirkuseetendust, esindatud oli ka Batman. Selle truppi vanim liige on 67-aastane.

Leedu kaitseväge suur orkester mängis kuldsete pillide asemel lumivalgetega. Vormipükste pikijoon tegi sambarütimis Mehhiko puusanõkse, vahel tuli tahtmine hüüda *tequila*. Saksofonisoolo vaimustas, vigurmarsi kujundid olid kordumatud.

Pärnu rahvatantsurühm Kajakas tantsis kaasahaaravalt. Meeste ringtantsu vaadates võis veenduda, et nad oskavad tõesti ka muud kui püssi käes hoida. Müstilise tuleshow ja Drum Poweri viguruisutajad olid laval rulluis-kudel ja põlevate törvikutega. Benziköiega hüpeldi maa ja taeva vahel. Naised võimlemisklubist Piruett esinesid kavaga Gladiaator. Tugeva aplausi

pälvis kolme tüdruku kooshüpe läbi hularõnga.

Üks kandvamaid asju oli orkester. Eesti Kaitseväge Orkester Peeter Saani juhitud esines koos tantsijatega. Raimond Valgre laulu "Puhkuse veedame kõik Viljandis" vigursammude põhikujundiks oli neli ringi ja puhkev roosiõis. Järgnevale pilliloole laulsid mehed ise kaasa.

Õhtu lõpul olid laval kõik esinejad, vasakul tantsijad, naistel käes põlevad küünlad, paremal helklevate pillidega sõdurid. Esitati laulu "Põhjamaa, me sünnimaa".

Lõppsõnas õnnitles Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel sõjaväge, kellest sõltub rahva vabadus. Kaitseliit suureneb ja nooreneb. Sõjaväes on peale karmi elu ja ohtude ka ilu.

Kontsertosale järgnes üldine lõõgastav tants. Sõjaväeorkestrite suurpeo eesmärgiks on propageerida patriootlikku sõjaväemuusikat, tihendada ja arendada suhteid eri militaarstruktuuride vahel ja lähendada neid tsiviilühiskonnale. ■

JALGAPALLIAASTA VIIS

JK KAITSELIIT/KALEV III LIIGASSE

Peeter Land

Aasta hakkab otsa saama ja seoses sellega teeme lühikokkuvõtte jalgpalliklubi Kaitseliit/Kalev 2004. aasta tegevuse kohta. Lõppeval aastal algas klubi viies tegevusaasta. Tähtpäev ise ootab tuleva aasta 3. märtsil.

Aasta jooksul mängis klubi 18 mängu Eesti meistrivõistluste IV liiga ida piirkonnas (vt tabel) ja samas sarjas ka kaks III liiga üleminekumängu FC Jokeriga, keda võitsime veenvalt üldskooriga 17:3.

Kui üleminekumängud osutusid kergeks katsumuseks, siis liigas oli hooaeg pingeline kuni viimase mänguni. Piisab pilgust tabelisse, kus on näha, et neli esimest võistkonda mahtusid kahe punkti sisse.

Eesmärk tõusta III liigasse, mille püstitasime hooaja alguses, sai küll täidetud, kuid see, et alagrupi võit käest läks, jääb hinge kriipima. Olime ju veel enne viimast mängu liidrid, ent pärast 1:1 viiki kodus Loksa SKga langesime neljandaks. Meie parimad väravalööjad meistrivõistlustel olid Sven J. Lullu (21 väravat) Ergo Reinvald (11 väravat) ja Valter Põllu (10 väravat).

Kordaminekuks peame kaitseväge meistrivõistluste II kohta. Aastast aastasse on meie koht seal paranenud – möödunud aastal olime kolmandad, tänava saime juba teise koha ja järgmisel

JK Kaitseliit/Kalev saavutas Pärnus kaitseväge meistrivõistlustel 15. augustil II koha.

aastal läheme esikohta püüdma. Tänavune järjestus oli: 1. Vahipataljon, 2. Kaitseliit ja 3. Kuperjanovi pataljon.

Samal turniiril pälvis parima väravavahti meie väravavaht Aron Kalmus, kes suutis kuni viimase mänguni oma värava puhtana hoida, ent selles, kõige olulisemas mängus Vahipataljoni kaotasime 0:1.

Sellel aastal on klubi pidanud ka viis ametlikku sõprusmängu, millest märkimist väärivad kaks kohtumist. Kõigepealt mäng Kaitseliidu Sakala maleva võistkonnaga, kes tõusis V liigast oma alagrupi võitjana IV liigasse, ja teiseks pidasime sõprusmängu kaitsejõudude

spordiklubiga, kes alustas tänava V liigas. Sõprusmängud me küll võitsime, ent vastased polnud kergete killast.

Korraldasime ka kaks kolmepäevast laagrit ja oleme osalenud mitmetel sise- ja välisturniiridel.

Hooaega võib pidada kordaläinuks. Kokku pidas klubi 2004. aastal 29 ametlikku kohtumist, osalenud viiel turniiril ja mänginud mitmel treeningkohtumisel. Treeningud on käinud läbi aasta kaks korda nädalas ja jätkuvad ka talvel. ■

Peeter Land on JK Kaitseliit/Kalev juhatuse esimees.

IV LIIGA IDA PIIRKONNA MÄNGUDE TABEL

	M	Kevadringid					Sügisringid					Kokku				
		Võ	Vi	K	VV	P	Võ	Vi	K	VV	P	Võ	Vi	K	VV	P
1. Kehra Tempori	18	7	1	1	44:13	22	6	1	2	18:19	19	13	2	3	62:32	41
2. Nõmme Kalju II	18	6	1	2	31:17	19	7	1	1	17:6	22	13	2	3	48:23	41
3. JK Dünamo Kopli	18	5	0	4	35:21	15	8	1	0	38:13	25	13	1	4	73:34	40
4. JK Kaitseliit Kalev	18	7	0	2	25:11	21	6	1	2	31:15	19	13	1	4	56:26	40
5. FC Loksa	18	5	1	3	27:17	16	4	3	2	24:16	15	9	4	5	51:33	31
6. SK Dnipro	18	4	1	4	25:20	13	3	1	5	18:36	10	7	2	9	43:56	23
7. Dünamo Rummu	18	4	0	5	15:16	12	3	0	6	11:18	9	7	0	11	26:34	21
8. Tallinna JK III	18	1	3	5	17:43	6	3	0	6	18:30	9	4	3	11	35:73	15
9. SJK Internatsional	18	2	0	7	13:48	6	1	0	8	9:31	3	3	0	15	22:79	9

M – mängu, Võ – võite, Vi – viike, K – kaotusi, VV – väravate vahe, P – punkte

KAITSELIIDU AJAKIRJA KAITSE KODU! 500. NUMBER

1. Mille poolest on Teie meelest Kaitseleidu ajakiri Kaitse Kodu! oluline tänases Eestis?
2. Mida ootate ajakirjalt Kaitse Kodu! tulevikus?

**Kaitseleidu vanematekogu liige,
Eesti Vabariigi president
Arnold Rüütel**

1. Kaitse Kodu! on üks kõige põhjalikumalt riigikaitsest kirjutav ja kaitsetahtet arendav ajakiri Eestis ning täidab sellisena hästi oma funktsiooni. Seda joont peaks ajakiri kindlasti hoidma ka tulevikus. On selge, et kaitsetahe on mitmekihiline – on kogu Eesti ühiskonda hõlmav tasand, kuid on ka konkreetselt juba Kaitseleidu ümber koondunud kaasmaalased, kelle huvid riigikaitse valdkonnas on teadlikumad ja täpsemalt suunitletud.

2. On hea, et Eesti ajakirjandus pöörab üha enam tähelepanu teemadele, mis on seotud NATO ja rahvusvahelise julgeolekuga. Samas ei tohi aga tähelepanu kaduda n-ö kodustelt asjadelt ja sellelt, millist mõju rahvusvahelised suundumused avaldavad nimelt Eestis

toimuvale. Laiemalt rääkides – kunagi ei kao meie noorte isamaalise kasvatuses aktuaalsus. Kaitse Kodu! saab anda ka edaspidi oma panuse, et lugejatele tutvustada ja lähemale tuua isamaaga seonduvaid väärtusi ning vajadust neid hinnata ja kaitsta.

**Kaitseleidu vanematekogu
esimees, Riigikogu liige Olari Taal**

1. Ühel korralikul ja lugupeetud organisatsioonil peab olema oma ajaleht või ajakiri. Usun, et meie Kaitse Kodu! kannab olulist ülesannet enamikku Kaitseleidu liikmeid teavitava vahendina ja samas tutvustab meid ühiskonnale ning teadvustab meie rolli.

2. Meie ajakirjal võiks olla *on-line*-vaheväljaanne, mis võiks nädalauudistena levida malevate kaudu ka paberkanalil. Ka rahulolematutel võiks olla väljundivõimalus.

**Kaitseleidu vanematekogu liige,
kaitseväe juhataja viitseadmiraal
Tarmo Kõuts**

1. Kaitseleidu olude kiuste on oma järjepidevuse taastanud ajakirjal head eeldused kujuneda kõigi Eesti tuleviku pärast südant valutavate patriootide foorumiks.

2. Kaitse Kodu! peaks võtma ajakirjandusmaastikul sisse väärrika koha kõige laiemale lugejaskonnale suunatud üldhuviajakirjade riiulis. On aeg kasvada suureks, rahvusromantika ajajärk peaks juba möödas olema.

Kaitse Kodu! peab arenema koos Kaitseleiduga. 21. sajandil seisavad Kaitseleidu ees hoopis teiselaadsed ülesanded kui näiteks 1934. aastal.

Kaitse Kodu! peaks olema oodatud lugemisvara mitte pelgalt kaitseleidlase, vaid iga Eesti patriooti postkasti.

Kaitseliidu auliige ja vanematekogu liige Enn Tarto

1. Kõigepealt tahan tänada kõiki taas-käivitatud Kaitse Kodu! väljaandjaid. Kaitse Kodu! on tänases Eestis kaasa aidanud Kaitseliidu ja Kaitseliidu eri-organisatsioonide arengule. See on üks tema põhifunktsioone, see on olnud ajakirja ülesanne ja tema teene.

2. Tahan puudutada üht minevikulist asja, mis on ka tulevikunägemus. Kaitseliit pole üksnes militaarne organisatsioon. Kaitseliit tegeleb oma eriorganisatsioonide kaudu isamaalise kasvatusena, rahvusliku meelsuse kasvatamisega. Olen osalenud aruteludel, kus on arutatud, miks Eestil aastatel 1939–1940 läks nii halvasti nagu läks. Seal on arvatud, et riikide, eriti käib see väikeriikide kohta, kelle iseseisvus ei ulatu aastasadade taha, iseseisvuse kaitsmine peab käima eelkõige nende vahenditega, millega see iseseisvus saavutati. Eesti saavutas selle aastatel 1918–1920 relvastatud võitluse teel. Läänud sajandi 1930. aastatel jäi Eesti kaitsevõime arendamine puhttehniliselt ajast maha. See mahajäämus oli põhjus, miks langetati tookord see saatuslik otsus. Kuigi isiklikult arvan, et oleks pidanud siiski vastu hakkama.

Tänase Eesti iseseisvus saavutati rahvustunde märkimisväärse tõusu ja ideoloogilis-poliitilise võitluse teel. Rahvusvahelised suhted on paigas, oleme

NATO ja Euroopa Liidu liige. Aga Eesti julgeoleku ohustajaks on nõrkus isamaalises kasvatuses, riiklike huvide taga-plaanile jätmise, majandusliku sõltumatususe käest andmine.

Kaitse Kodu! üks ülesandeid on kas või osaliseltki seda aatelisuse allakäiku korvata. Loodan, et Kaitse Kodu! jätkab rahvuslikku suunda ja annab panuse isamaalisuse arendamisel.

Kaitseliidu ülem major Benno Leesik

1. Kaitse Kodu! on Kaitseliidu peamine suhtlemisvahend. See on koht, mille kaudu Kaitseliidu juhtkond saab edastada oma nägemuse kõige tavalisema kaitseliitlaseni välja. Ja ka vastupidi: Kaitseliidu erineva taseme juhid saavad siit lugeda Kaitseliidu tavaliikmete tegemistest ja nende arvamusi. Selline ülalt alla ja alt üles vabalt toimiv teavitushend on Kaitseliidu suurusega organisatsioonile koospüsimiseks hädavajalik.

2. Usun, et tulevikus Kaitse Kodu! roll kommunikatsioonitoruna ei kao. Vastupidi, peaksime veelgi rohkem kasutama võimalusi, mida ajakiri pakub. Kaitse Kodu! peaks olema see koht, kus eelnevalt läbi arutada meid puudutavad küsimused, diskuteerida, väidelda jne. Kaitse Kodu! on tulevikus ajakiri, mille uut numbrit oodatakse kannatamatult ja mis kedagi külmaks ei jäta. Ka neid inimesi, kes Kaitseliitu ei kuulu.

KAITSELIIDU AJAKIRJA KOLM TULEKUT

Pärast 1924. aasta 1. detsembri putsikatset taas kokku kutsutud laiapõhjalise, kogu riigi territooriumil paikneva Kaitseliidu ülesehitamiseks ja innustamiseks peeti vajalikuks luua ka organisatsiooni oma häälekandja. Et Kaitseliidu üheks suurimaks ülesandeks oli isamaaliste ideede levitamine, rahvustunde kasvatamine ning iseseisvus- ja vabadusaadete süvendamine Eesti kodanikes, asutati Kaitseliidu peastaabi juurde 1. augustil 1925 propagandaosakond.

11. septembril 1925. kinnitas Kaitseliidu keskjuhatuse Kaitseliidu häälekandja põhialused ja otsustas hakata välja andma esialgu kaks korda kuus ilmuvat 24-leheküljelist ajakirja. Kaitse Kodu! esiknumber ilmus 14. oktoobril 1925 trükiarvuga 18 000 ja seda levitati proovinumbrina üle kogu riigi.

Kaitse Kodu! tegi oma esimese järjepanu kuusteist aastat kestnud ilmunisaja jooksul läbi mitmeid muutusi, arenedes koos Eesti ühiskonna ja Kaitseliiduga. 1930. aastate lõpuks oli ta kujunenud laia lugejaskonnaga üldhuvitavaks pereajakirjaks, milles virgutati ühevõrra nii lugejate teadmishimu maailmas sündiva vastu kui ka isamaalist kodanikutunnet.

20. juunil 1940 kaksiknumber 11/12 jäi Kaitse Kodu! esimese ilmunisperioodi viimaseks.

Uuesti nägi Kaitse Kodu! eraalgatuslikult trükiavalgust 1993. aastal. Kuni 1995. aastani alguseni ilmus viis numbrit (442–446), siis tegevus soikus. Kaitseliidu toonane ülem Johannes Kert kohustas Kaitseliidu majanduslikuks toetuseks loodud Kaitseliidu Fondi ajakirja taas käivitama 1995. aasta suvel. Aastatel 1996–1999 oli ajakirja väljaandjaks kaitseministeerium. Aastal 2000. muutus ajakiri taas Kaitseliidu peastaabi üllitiseks. 1995. aastast tänaseni praeguse toimetuse koostatud 54 numbriga kokku on läbi aegade kaitseliitlaste ja kõigi riigikaitseliselt mõtleivate kodanike lugemislauale jõudnud 500 ajakirja Kaitse Kodu! numbrit.

Toimetus

TUBLI SÕDUR KAITSEB LOODUST

Keskkonnakaitse saab militaar maailmas järjest levinumaks nähtuseks ja paljude riikide relvajõud pööravad keskkonnateadlikkuse suurendamisele üha enam tähelepanu.

Nele Sarripik

USA armees on keskkonnaküsimustega tegeldud juba 1970. aastatest. Just USA sõjaväelased jõudsid esimesena arusaamiseni, et keskkonnahoidlikkus aitab säästa ressursse ja tagada poliitilist stabiilsust. Paljude teistegi juhtivate militaariikide relvajõududes on keskkonnakaitse võetud üheks prioriteediks – püütakse likvideerida loodusele varemalt põhjustatud kahju ja vältida uue tekkimist.

Relvajõudude ja keskkonna harmoonia nimel

Tegelikult on keskkonnakaitse relvajõududes ju väga tähtis. Nimelt on relvajõud suure keskkonnariskiga ühiskonna osa, mille tegevus võib keskkonnakaitse nõuete täitmata jätmisel tuua kaasa olulise kahju. Seda eelkõige tulevvalt relvajõudude spetsiifikast viia rahuajal looduses läbi võimalikult reaalsusele lähedasi sõjalisi harjutusi. Ja kasutada õppustel relvi.

Põhjus, miks relvajõududes on hakatud looduskeskkonda tähtsustama, peitub eelkõige maailma üleüldises keskkonnateadlikkuse kasvus viimastel aastakümnetel. Et relvajõud on ühiskonna osa, on nemadki üldise vooluga kaasa läinud ja keskkonna säästmisele mõtlema hakanud. Loomulikult ei tohiks relvajõudude väljaõpe keskkonnanormide pärast olulisel määral kannatada. Teatud keskkonnakahjustused kaasnevad riigikaitse tegevusega alati, aga keskkonnateadlikult mõeldes on võimalik kahjustavat mõju minimeerida.

Eesti Vabariigi põhiseaduse 53. paragrahvis on öeldud: "Igaüks on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud." Siit tulenevalt peab ka kaitsejõududel lasuma keskkonnavastutus ja kohustus otsida harmooniat oma tegevuse ja keskkonna vahel. Eesti kaitse-

sejõud on sellel lõputul ja pidevat arengut nõudval teel juba ammu sammuma hakanud. Kuhugi on ka jõutud, aga samas on see ikkagi alles algus.

Lapsekingades Kaitseliit

Ilmselgelt on keskkonnakaitse tegevusega algust teinud kaitsevägi, ent Kaitseliit on selles vallas alles lapsekingades ja isegi ei mõtle, et neilegi oleks vaja pisut keskkonnakaitsest väljaõpet, ammugi siis veel sellele, et millalgi võib tulla aeg, kui Kaitseliidus asub tööle esimene keskkonnaspetsialist.

Tegelikult käib ju Kaitseliit samamoodi väliõppustel ja kujutab endast loodusele täpselt sama suurt ohtu kui kaitsevägi. Või äkki on keskmine kaitseliitlane lihtsalt sünnipäraselt intelligentsem ja suurema keskkonnateadlikkusega kui keskmine kaitseväelane? Ei usu eriti. Ent miks näiteks kaitseväelastele antav napp keskkonnaalane väljaõpe üldse Kaitseliidus puudub?

Seoses päästekompaniide kaotamisega saab Kaitseliit endale suure tõenäosusega rohkem koormust keskkonnaõnnetuste (näiteks tulekahjud, õlireostused jmt) likvideerimisel. Kas ei nõua see ka suuremat keskkonnateadlikkust? Või saab see toimuma ikka nii nagu tavaliselt, et Kaitseliit lükatakse tanki ilma iga suguste eelteadmisteta – küll ta välja rabeleb.... Ja rabelebki. Alati.

Kui vaadata lähemalt keskkonnakaitse korraldust Eesti kaitsejõududes, siis on seal mõndagi, millest ka kaitseliitlased võiksid teadlikud olla. Kaitsejõud Eesti ühiskonna osana peavad järgima kõiki Eestis kehtivaid loodus- ja keskkonnakaitset reguleerivaid seadusi. Lisaks on välja antud mitmeid kaitsejõududesiseseid keskkonnategevust reguleerivaid ja keskkonnakäitumuslike soovitusi andvaid dokumente. Tähtsaim on neist 2001. aastal välja antud kaitsejõudude keskkonnakaitsekontseptsioon. Seal leiavad käsitlemist kesk-

konnaplaneerimine, juhtnõõrid keskkonna planeerimiseks ja keskkonnariiskide arvestamine sõjaväelise tegevuse ajal, õppepolügoonide keskkonna regulaarne kontroll, keskkonnahariduse ja sellealase väljaõppe põhimõtted, väljaõppe vajaduse analüüs, keskkonnaalase väljaõppe sisseseadmine, Eesti kaitsejõududele vajalik rahvusvaheline keskkonnaväljaõpe, keskkonnaalase väljaõppe eesmärgid ja läbiviimine, keskkonnahariduse eesmärgid ja andmise võimalused. Keskkonnakaitsekontseptsioonist peaks juhinduma ka Kaitseliit.

Käsiraamat on olemas

Säästva Eesti Instituut on koostanud käsiraamatu "Keskkonnakaitse Kaitsejõududes", mille kohta võib vabalt öelda, et see on keskkonnakaitse väljaõppe alustala Eesti kaitsejõududes. Ühtlasi hetkel vist ka ainus tala. Kui paljudes Kaitseliidu malevates on kõnealune raamat samuti olemas, pole kahjuks teada. Veelgi suurema saladusloori alla jääb see, kas mõni malev seda raamatut ka kunagi väljaõpet korraldades kasutanud on. Tegelikult võiks mõni instruktor sellesse raamatusse piiluda küll. Seal võib leida üht-teist, mida ka reaalkoosseisule edasi anda. Küsimus on ainult selles, kes see tegelane olema peaks, kes keskkonnakaitsele mõtlemise oma niigi tihedasse töögraafikusse surub. Tegelikult pole see ju otseselt kellegi ülesanne ja samas on see kõigi ülesanne...

Tegelikult ei peakski ju kaitseliitlaste keskkonnateadlikkuse kasvatamine väga keeruline olema, sest leidub ju igas malevas mõni loodusteadusliku haridusega vabatahtlik. Vabatahtlikud on motiveeritud jõuna kindlasti nõus tegutsema ka erialalähedase valdkonna vabatahtlike instruktoritena, et kaasvõitlejatele aeg-ajalt looduses käitumise põhitõdesid selgitada. Keskkonnaalase õp-

petunni võiks ju sisse viia Kaitseliidu baasväljaõppekursusesse. Näiteks aja-teenistuses olev sõdur saab baaskursusel 45 minutit keskkonnakaitselist õpet.

Praegu ongi viga ilmselt suhtumises. Keskkonnakaitses ei ole Kaitseliidus praegu veel tähelepanu väärivaks saanud. Keskkonnateadlikkus on keskkonnakaitses alustala. Kas aga Kaitseliit on keskkonnateadlik organisatsioon, on praegu suure küsimärgi all? Kas ta saabki keskkonnateadlik olla, kui seal vähemalt avalikult ja teadlikult keskkonnakaitses ei mõeldaks? Samas ei saa keskkonnakaitses tähtsustamise ja keskkonnateadlikkuse kasvatamisega Kaitseliidus enam kuigi kaua viivitada. Elu ja ühiskond sunnivad peale, NATO sunnib peale.

Tahe on, aga tegusid napib

Hiljuti Tartu Ülikoolis kaitstud bakalaureuse töö "Keskkonnateadlikkus Eesti kaitsejõududes" raames viidi 2004. aasta kevadel läbi ankeetküsitlus kaitseväelaste keskkonda suhtumise ja looduses käitumise kohta. 80% 150 vastanust leidis, et kaitsejõud peavad keskkonda kindlasti kaitsma ja 17%, et seda

tuleb teha teatud määral. See on suur osa kaitseväelastest ja toob hästi välja, et tegelikult on kaitsejõududes keskkonnakaitselise tegevuse potentsiaal olemas. Tahe on, aga tegudest jääb esialgu puudu.

Olen tihti mõelnud, et Kaitseliidul oleks ju nii lihtne võtta osa mitmesugustest keskkonnaprojektidest. Miks mitte koondada oma väed vahel ka mittesõjaliseks tegevuseks puud istutama või teepervi puhastama? Kaitseliidu jõud peitubki tema suures inimressuris. Sellise massiga annaks keskkonna ja üldise heakorra tarbeks palju teha. Ja keskkonnakaitses on ju samuti teatud mõttes riigikaitseline ja kindlasti ka patriootlik tegevus. Keskkonnaprojektides osalemine tutvustaks ka organisatsiooni ennast heast küljest ja aitaks ehk leida uusi liitujaid rohelise mõtlemisega inimeste seast.

Aga selle kõrval, et keskkonnasõbralikku tegevust alustada ja juurutada, tuleb kõigepealt ikkagi mõelda, kuidas lõpetada keskkonna kahjustamine õppustel. Kuidas teha nii, et kui Kaitseliit metsast koju tuleb, jäävad järele vaid väga minimaalsed märgid inimtegevusest, mitte tunne, nagu oleks viiskümmend hüperaktiivset metssiga sel territooriumil kakelnud. Allakirjutanu arvates on võti ikkagi väljaõppes. Kuidas saabki inimeselt loodussõbraliku käitumist nõuda, kui ta seda õppinud pole? Nii et väljaõpe, väljaõpe, väljaõpe!

Võib öelda, et Kaitseliit ei ole kindlasti loodusvaenulik organisatsioon, ja kindlasti koondab ta endas ainult Eesti looduse käekäigust tõsiselt hoolivaid patriootlikke inimesi. Sellegi poolest pööratakse praegusel kujul Kaitseliidus keskkonnakaitses liiga vähe tähelepanu. Mingil määral on Kaitseliit nagu viitsitükuga pomm. Siiani pole küll mingit suuremat keskkonnakahjustamist ette tulnud, aga kes teab, millal see juhtuda võib.

Kaitseliit peaks kõikide kaitseliitlaste keskkonnateadlikkust parandama ja loodetavasti hakatakse kunagi ka selles suunas samme astuma. Praegusel juhul jääb üle ainult põialt hoida, et üks õige kaitseliitlane on tööpoolest iseenesest piisavalt intelligentne ja keskkonnateadlik, et loodusele mitte kahju tekitada. ■

Kaitseliit peaks kõikide kaitseliitlaste keskkonnateadlikkust parandama ja loodetavasti hakatakse kunagi ka selles suunas samme astuma. Praegusel juhul jääb üle ainult põialt hoida, et üks õige kaitseliitlane on tööpoolest iseenesest piisavalt intelligentne ja keskkonnateadlik, et loodusele mitte kahju tekitada. ■

Kaitseliidu Tallinna malev kutsub Kaitseliidu tegevliikmeid tööle

valvetöötajana sõjaliste objektide valvamisel

Nõuded valvetöötajatele:

Vanus 18–60 aastat

Keskharidus

Füüsilise testi sooritamine vähemalt 180 punktile

Läbitud ajateenistus kaitseväes või Kaitseliidu baasväljaõppekursus

Sooritatud relvaeksam

Töö on graafikujärgne, sobib lisatöök ja võimaldab töötada õppimise kõrvalt.

Lisainfo ja avalduste vastuvõtt:

n-srn Külli Viherpuu, tel 513 3330, e-post: kylli.papson.OO1@mail.ee

AUTOAASTA KAITSELIIDUS

Nagu kevadel sai hoiatatud (vaata Kaitse Kodu! 2'2004), viisime mais ja juunis läbi järjekordse kõiki Kaitseliidu malevate liiklusvahendeid hõlmava tehnilise ülevaatuse.

Toivo Mäe, kapten

Neid sõidukeid, mis kannavad musta numbrimärki täheühendiga EKL, kontrollisime tehniliselt, ja riikliku ARK poolt antud valgete numbrimärkidega transpordivahenditel kontrollisime lisavarustuse olemasolu.

Ülevaatuse käigus selgus, et Kaitseliidu malevate sõidukite tehniline olukord on oluliselt paranenud, ületades kohati isegi kaitsejõudude väeosade sõidukite oma. Ülevaatusele esitati 605 sõidukit ja 59 haagist. Ülevaatus ei läbinud kümme autot-bussi. Ka seekord jäi üsna palju malevates arvel olevaid transpordivahendeid ülevaatuses esitamata. Malevad töid põhjuseks kas sõiduki remondis või sageli koguni mahakandmisootuses olemise.

Rahamure ja lugemisoskus

Sel aastal olid suurimaks probleemiks rehvid. Kaitseliidu autode rehvid on kulunud või – nagu tuli välja Taanist saadud Unimogide alla vaadates – pragunenud. Unimogi rehvide halb seisukord töötab Kaitseliidule järgmisel aastal suuri probleeme, sest uuest aastast kehtib seadus, mis keelab üle kümne aasta vanuste rehvide kasutamise. Mis siis saab Unimogidest, millel on all isegi enne 1990. aastat valmistatud rehve? Hoiatan, et järgmisel aastal need ülevaatuses ei läbi ja saavad kirja ohtliku vea (OV), millega tohib sõita ainult lühimat teed pidi garaazini. Ei oska öelda, mis siis väljaõppes saab, sest ega malevapealikud ja tagalamehed ilma rahata uusi ja kalleid rehve nende autode alla saa.

Jätakuvalt on väga terav kõikide malevate autode tulekustutite probleem. Terve Kaitseliidu peale oli ainult üks inimene, kes ütles, et luges eelnimetatud Kaitse Kodu! leheküljel 32–33 olevat

artiklit “Tuleohutus Kaitseliidus” ja ositis seal soovitatud suuruse ja markeerimise tulekustuti. Milline see peaks olema, seda lugege juba ise. See ainuke inimene oli Naiskodukaitse instruktor Elle Vinni ja see näitab, et lugemisoskus tuleb Kaitseliidu auto kasutamisel kasuks.

Kahjuks tuleb konstateerida tõsiasja, et nimetatud Kaitse Kodu! numbrid seisavad hunnikutes malevate kontori-ruumides ja keegi ei võta vaevaks neid malevkondadesse edasi toimetada. Ülevaatuses ajal staapides ajakirjavirnade kohta küsides sain vastuseks, et veel ei ole laiali vedada jõutud, aga ilmumisest oli mööda juba üle kuu aja!

Markeerimata ja kontrollimata tulekustutite tõttu, aga ka muudel tehnilistel põhjustel tuli liikumiskeeldu rakendada kahele Harju maleva autobussile, mispeale need kahe päevaga korda tehti. Siis leiti raha, mida enne ei olnud.

On põhjust sarkastiliselt öelda, et Kaitseliidu bussidele paistab lisaks sellele, et need on sõiduvahendid, olema loodus veel üks sõjaaja väljaõppeks vajalik väärtus: mõnedki nendest on kohandatud reisijate harjutamiseks vaenlase gaasirünnakutega. Kuidas muidu seletada auke autobussi põhja all olevates summutites ja nende ühendustoru-

des. Et gaasikaitsetreening oleks tõeliselt efektiivne, olid ka busside tagavaraväljapääsud kinni keevitatud ja akende juurest ära võetud klaasilõhkumishaamrid. Tubli, kaitseliitlased! Kahjuks pakkusid sellist ekstreemset kopsutreenimisvõimlust ka mitmed muud sõidukid, mis muidugi ei ole reisijakohtade vähesuse tõttu nii efektiivsed kui autobussid.

Soovitari autobussiomanikest malevatel teha sõprusvisiit Hiiumaale: vaadake, kuidas seal üks nooremstruktor üksipäini oma sõidukeid korras peab. Teised ainult virisevad, et ei ole raha. Aga temal ei ole sedagi raha, mis suurematel malevatel siiski kasutada on.

Tähelepanu tuleks pöörata Volkswagen Iltiste keredele. Paari auto põhja alt leidsime läbivaid pragusid, seega ähvardab neid juba pooleksmineku oht. See leid näitab, et auto alla vaatamine on möödapääsmatu just liiklusohutusest lähtuvalt – seega 2005. aastal ülevaatuses viime läbi ainult kanali või tõstukiga ülevaatuskohas.

Kanali kasutamise vajadus tuli teravalt esile ka taanlaste kingitusena saadud Unimogide ülevaatusel. Nendel kümme aastat seisnud masinatest ilmnenud põhilisi vigu on pidurite lekkivad töösilindrid. Siiani ei ole me suutnud pidurite efektiivsuse proovimist ülevaatusel juurutada, kuid nagu näitas mehaanikute täiendõppus Tartus, on see just Unimogide puhul oluline.

Esi- ja tagatulede reguleerimisest, efektiivsusest ja nähtavusest oleme juba rääkinud, aga see on olnud nagu hane selga vesi. Malevates on palju Taanist saadud Unimoge, vaadake ja võrrelge nende tulesid oma masinatega ja otsustage siis, mida tähendavad tagatuled ja milleks need on.

Autopark vajab rohkem tähelepanu

Ülevaatuskomisjonile jäi silma malevapealike erinev suhtu-

Kaitseliidu autopargis on väga mitmesuguseid musta ja valget numbrit kandavad sõidukid.

mine tehnõülevaatusesse. Pärnumaa, Tallinna ja Harju maleva pealikud ei ole tehnõülevaatusel ajal olnud huvitatud ülevaatus tulemustest, probleemidest, esitatud tehnika kogusest ega korrasoleku kvaliteedist. Kahjuks peegeldub see ilmekalt nii maleva tehnika korrasolekus kui ka ülevaatusel esitamises. Pärast ülevaatusoleme asjast sisuliselt huvitatud maleva pealikega arutanud nii ülevaatusel ilmenenud kui ka teisi sõidukitega seotud probleeme.

Kahju, et isegi juhtmalevates puudub praegu palgaline remondipersonal. Remondimeeste töölevõtt parandaks kindlasti remondi kvaliteeti ja hoiaks maleva raha kokku. Taanist Unimogide saamisega kerkis tõsisemalt üles kvalifitseeritud remondipersonali vajadus, keda edaspidigi koolitada ja kes õpetaksid seejärel juba teisigi.

Rääkides autode remondist, peame mõtlema ka kohtadest, kus saab põhjalikumalt remonti teostada. Praegu ei ole Kaitseliidul korralikke autoremondivõimalusi olemaski. Üksnes Tartu maleval on kasutada remondihall, kuid see vajab esialgu ise remonti. Kogesime remondihalli vett läbilaskvast katusest tu-

lenevat tüli suvise ülevaatus käigus, kuid remonti tuleb autodele teha aasta läbi.

Hoolduse järjepidevus

Ülevaatus käigus püüdsime kindlaks teha, millal oli tehtud autole korralist hooldust, otsisime selle kohta kleebitud silte ja küsisime autojuhtidelt. Enamasti me kahjuks asjalikke vastuseid ei saanud, öeldi, et seda teab tagalapealik, kuid tagalapealik ütles, et seda peab vaatama auto toimikust.

Õlide kontrollimisel selgus, et mootoriõlid olid kohati väga mustad ja paksud. Raskusi oli ka peaaegu kõikide Chevrolette' de piduri peapumbast leitud tumedate ja sogaste paksemate vedelike omaduste kindlakstegemisega. Igatahes mingit pidurivedelikule omast lõhna neil enam juures ei olnud. Veomasinate juhte tuli peaaegu igas malevas noomida ja neile meelde tuletada, et masinad vajavad määrimist ka altpoolt.

See näitab, et mõnes malevas on sõidukite hooldus olematu. Tegelikult ei ole tehnilise ülevaatus ülesandeks kontrollida tehnilise hoolduse teostamist. See on sõiduki kasutaja ülesanne.

Väga hästi oli ülevaatus korraldatud Põlva, Jõgeva, Järva, Pärnumaa, Rapla, Tartu, Valgamaa ja Võrumaa malevas.

Järgmisel aastal peaksid malevapealikud ja Kaitseliidu Kooli ülem tagama, et eelnevalt nendega kooskõlastatud ja käskkirjadega määratud kuupäeval võtavad ülevaatusel osa kõik nende haldusalas olevad, sh ka valge registreerimisnumbriga sõidukid.

Sügavalt tuleb järele mõelda, kuidas autobusse vajalikku tehnilisse seisukorda viia, et oleks tagatud inimeste ohutu vedu. Kas nõuda nende tehnilise ülevaatus teostamist riiklikus ARKs aktsepteeritud ülevaatuspunktides?

Juhtmalevate osa on nüüd kasvunud, sest osa Unimoge on antud allmalevatesse rendile ja juhtmaleva kohus on kõigi oma sõidukite tehnilise olukorra üle järelevalvet teostada. Kindlasti peame suutma sisse viia korra, et viime oma autode erandkorralise tehnilise ülevaatus läbi enne kõiki suuremaid õppusi. ■

Toivo Mäe on Kaitseliidu peamehaanik.

Kaitseliidu Tartu malev kutsub Kaitseliidu tegevliikmeid tööle

valvetöötajana Tartus asuvate sõjaliste objektide
valvamisel

Nõuded valvetöötajatele:

Vanus 18–60 aastat

Keskharidus

Füüsilise testi sooritamine vähemalt 180 punktile

Läbitud ajateenistus kaitseväes või Kaitseliidu baasväljaõppekursus

Sooritatud relvaeksam

Töö on graafikujärgne, sobib lisatöök ja võimaldab töötada õppimise kõrvalt.

Lisainfo ja avalduste vastuvõtt:

vbl Marek Sakson, tel 731 4052, e-post: tartu@kaitseliit.ee

TARTUS TÄIENDKOOLITATI AUTOJUHTE

Kaitseliidu Tartu maleva Lehola tagalakeskuses viidi 1.–6. novembrini viidi läbi MB Unimog 416 autojuhtide täiendkoolitus. See oli mõeldud meestele, kes malevates realselt Unimogidega tegelevad ja neid hooldavad.

Nele Sarrapik

Mäletatavasti sai Eesti Kaitseliit 2004. aasta aprillis Taani Kuningriigilt kingituseks 94 Unimogi. Samasuguse kingituse tegi Taani ka Läti ja Leedu vabatahtlikele riigikaitseorganisatsioonidele. Sõiduriistad pärinevad Taani kaitsejõudude autopargist ja on mõeldud eelkõige isikkoosseisu vedamiseks. Valdavalt on tegu jaoautode ja vähemal määral staabi-, side- ja tehnilise abi autodega.

Unimogid on end tõestanud

Lõppeval aastal näitasid Unimogid end juba väga heast küljest kaitsevää suuõppusel Kevadtorm 2004, aidates nädal aega vastutegevuses tegutsenud Kaitseliidu üksustel tagada esmakordselt tõrgeteta mobiilsus.

Enne Paldiski sadamas maale jõudmist olid need Unimogid teeninud kolmkümmend aastat Taani kaitsejõudusid, kaksikümmend aastat ringi vurades ja kümme aastat viimast aastat kuskil autopargi nurgas tolmu kogudes ning paremaid aegu oodates. See aeg saabus neile Baltikumil lähetusena. Arvata on, et need tublid autod teenivad siin Kaitseliidu malevaid, Kaitseliidu Kooli ja peastaapi veel aastaid, ehk isegi aastakümneid.

Novembri algul korraldatud kursusel olid koolitajateks Taani Kodukaitse Akadeemia instruktorid. Seega avanes meie meestel võimalus õppida inimestelt, kes on neidsamu masinaid aastakümneid kasutanud. Kursusel osales 40 inimest. Esindatud olid kõik malevad, Kaitseliidu Kool ja Kaitseliidu peastaap. Kursus viidi läbi Tartus, sest Tartu maleval on praegu Kaitseliidu ainus enam-vähem töökorras garaažikompleksi.

Kursuslasi jagus

Kursuslaste suure hulga tõttu viidi koolitus läbi kahes etapis. Kui pooled kursandid olid oma tarkused kätte saa-

nud, sõitsid nad koju tagasi ja teadmisi tulid omandama järgmised.

Kursuse eesmärgiks oli anda osalejatele teadmised, kuidas viia läbi Unimog 416 esmast hooldust. Sinna alla kuulus sõiduki tundmine, kvartalülevaatus, tavahooldus, määrded ja õlivahetus. Need oskused omandasid osalejad kiiresti ja kindlalt. Õpiti palju uut ja üllatusena taanlastele suudeti ka oma väikesest Unimogi kasutaja kogemuspagasist hoolimata nii mõndagi varem tundmatu nippi näidata.

Kursusel osalenud nooremleitnant Uno Kübar ja vanemveebel Madis Nigula Kaitseliidu Tartu malevast on eestlaste nutikuse üle uhked: poole aastaga on katse ja eksituse ning põliste automeeste kogemuste najal autode kohta juba palju õpitud ning osati instruktoritele vägagi spetsiifilisi küsimusi esitada. Kursandid olid asjalikud ja innukad õppima. Ka instruktorid jäid koolitusega rahule ning kursuse eesmärk loeti täidetuks. Koolituse jooksul selgus ka, et tegelikult oleks väga vajalik tõlkida eesti keelde Unimogi käsiraamat. Esiialgu selles suhtes mingeid täpsemaid plaane pole, tuleb lihtsalt pöialt hoida, et see kunagi teoks saab.

Koolitus jätkub

Kõnealune kursus oli kolmeetapilise koolituse esimene osa. Pole küll teada, kas ka järgmised etapid on kavas läbi viia Eestis, aga osalejad ise arvavad, et vajalik oleks see küll. "Unimog on ni-

Taani mehaanikud otsisid tõlgi vahendusel vastuseid Kaitseliidu automeeste asjatundlikele küsimustele.

melt selline auto, millest eluilmas ei saa kõike teada," kommenteerib kursusel osalenud seersant Ivo Ingel Tartu malevast.

Kursusel selgus ka üks murettekitav tõdemus. Nimelt sai praktiliste tööde käigus Tartus olevaid masinaid põhjalikult üle vaadates veel kord selgeks, et Kaitseliidu autopargis olevad Taanist saadud Unimogid on isikkoosseisu vedamiseks hetkel kõlbmatud. Ligi kümneaastase seisuperioodi tõttu, mis masinatel Taanis enne siia saatmist oli, on absoluutselt kõigil autodel rehvid mõranenud ja pidurisüsteem lekib. Sellisel kujul on nendega inimeste sõidutamine mäng eludega. Siit soovitus, et iga-aastasel tehnoulevaatusel tuleks Unimogide puhul eriliselt suurt tähelepanu pöörata just rehvidele ja pidurisüsteemidele.

Reaalselt tuleks loomulikult kohe autodel puudused kõrvaldada. Unimogide veermiku ja pidurisüsteemide kordategemine on aga mahukas ja kulukas töö. Operatsiooniks "Unimogid ohutuks!" malevatel praegu raha pole ja paranemist selles osas pole ka märgata. Autode ohtlikkusest ollakse teadlikud, sõita tuleb. Mis edasi saab? Ei tea. ■

KAITSELIITLASED TULID AUSTRIAST KILBIGA

Austrias militaarvõistlusel "15. Internationale Österreich Patrouille" (15. rahvusvaheline Austria patrull) osalenud Kaitseliidu Pärnumaa malevlased Margo Sai, Raul Peetson, Riivo Liin ja Roman Sillastu saavutasid 14 riigist pärit 52 võistkonna hulgas 17. koha.

Urmas Hännile

Neid kahte võistlust ei saa võrrelda, välistas Eesti meeskonna esindaja, Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten Erik Reinhold Austrias toimunud mõõduvõtu kõrvutamise meie Erna retkega. "Võistlustele seatud eesmärgid ja sihtrühmad on sootuks erinevad."

Austria patrullvõistlus

Austrias esimest korda 1989. aastal korraldatud luurepatrullide võistlus on ellu kutsunud eelkõige reservväelaste, mitte elukutseliste sõjaväelaste tarvis.

Kui viimastel on professionaalsuse arendamine või säilitamine osa igapäevaelust, siis erru arvatud meestel on kasinalt võimalusi hoidmaks kunagi omandatud vilumusi värsketena. Seda enam, et Kaitseliidu-taolisi organisatsioone Kesk-Euroopa riikides pole, küll aga on piisavalt, nagu Eestiski, militaarse te huvidega mehi.

Ent kus häda kõige suurem, on abi kõige lähem: sõjandushuvilised on priitahtlikult koondunud arvukatesse piirkondlikesse ühendustesse ja korraldavad ise meelepäraseid üritusi, mis ei lase oskustel rooste minna.

Et omaette nokitsemine tüütab kiiresti, korraldatakse paljudes riikides militaarmänge. Osalejatele mitte üle mõistuse kõrgeid nõudeid esitavate võistluste juures peetakse vääramatult meeles üht: mäng peab pakkuma vabatahtlikult militaarseesse organisatsioonidesse koondunud meeste positiivseid emotsioone.

"Võistluse idee on teha nii kasina väljaõppega reservistide kui ka tõsiste proffide šansid enam-vähem võrdseks. Sellepärast võistlus selline naljakas välja kukub. Kui küsisin, miks on püstoliharjutus nii lihtsaks tehtud, et märklauda tulistamise asemel võib sellele relvaga hoopis pihta lüüa, vastati, et peame andma inimestele eduelamust," meenutas

Reinhold. "Kui reservist tuleb aastas korra välja, ei saa teha nii, et sa oled igavene äpu, sa ei oska midagi. Võistluste lattu üritatakse nii lasta alla, et võimalikult suur hulk suudaks sellest üle ronida."

Hakatuses mõnus *Spaziergang*

Läinud suvel Erna retkel Kaitseliidu võistkondadest parima, üldkokkuvõttes 5. koha põlvinud ja selle eest võistlusõiduga Austriasse premeeritud Pärnumaa kaitseliitlastele näis üksnes hommikust hommikuni kestev "15. Internationale Österreich Patrouille" esmapilgul lapsemäng. Pealegi meenutasid eestlaste peljatud mäed Lõuna-Eesti kupleid, nii et umbes 800 meetrit merepinnast kõrgemal asunud võistluspaigas tunti end üsna koduselt.

"Võisid küll kõmpida 300 meetrit mäe otsa, aga see ei olnud ka mägi," hindas maastikku Raul Peetson. "Kokku võib-olla 25 kilomeetrit käimist – see ei olnud pingutus."

Margo Saial oli Austrias läbi sammunud distantsi kohta oma hinnang: "Võid

seal oma jalad ka lõhki käia, aga lähed rahulikult lõpuni, sest valu ei jõua veel kohalegi. Selleks võistluseks ei pea füüsis olema ei tea mis ultrakõva."

Üksnes võistluspäeva hommikuks maha sadanud paarikümne sentimeetri paksune lumevaip, mis pealegi hakkas kohe sulama, tegi olemise ebamugavaks. Ent sellegi vastu leiti rohtu: Eesti kaitseliitlased olid patrullidest ainukesed, kes eelistasid saabastele kummissäärikuid ega pidanud oma valikut kahetsema.

"Ülesannete vahemaa käisid lonta-lonta," tuletas Margo Sai meelde päeva-harjutuste järel liidrikohta hüüvanud eestlaste lootusrikast algust. "Võisid võtta rahulikult tunnikese väikeseks piknikuks metsaveerel, keegi meil aega ei võtnud ja punkti jõudmisel kindlat järjekorda ka polnud. Kui jõudsid kohale, vaadati, et ahah; see *team*: pandi kirja ja tegid oma ülesande ära."

Harjutused olid viie-kuue kilomeetri pikkusele distantsile paigutatud punktides Erna mitmeaastase karastusega meeste teosti lihtsad. Esimeses punk-

Pärnu maleva kaitseliitlased marssimas Austria 15. rahvusvahelise patrulli lõputseremoonial.

tis mängiti läbi situatsioon, kus patrull oli sattunud vaenlase tagalas vastaste tule alla ja ellujäämiseks tuli tellida kahuriväelt täpne kaugtuli.

Ent selle juures ei olnud vastavalt lahingupatrullile kõnealusel olukorras ettenähtu kohaselt talitanud eestlastel õrna aimugi, kui kaua nad vastase territooriumil viibivad ja peavad jätkama nii öelda söösta-kata üksikliikumist.

Raul Peetsonil oli toimunu kohta üks iseloomustus: absurdikas.

Seda eelkõige seepärast, et meestel ei olnud selge, mida nende tegevust hinnanud kohtunikud oluliseks pidasid, mida aga vähetähtsaks.

“Hinnati seda, kas meeste relvad vaatavad õiges suunas,” täheldas Reinhold muigamisi.

Kui teises punktis olid mehed näidanud oma oskusi püstolist Glock 17 ja automaadist Sturmgewehr 77 märklaudade tabamises, ootas neid kolmandas punktis ülesanne ületada miiniväli. Vürtsiks vägagi nähtavalt paigutatud lõhkekehade vahel siksakitamisele oli tarvis väljalt ära tuua haavatu, talle esmaabi anda ja vigasaanu helikopterile transportida.

“Siis öeldi aitäh ja oligi selleks koraks kõik,” naeris Peetson.

Õnn pööras selja

Militaarmängu teiseks osaks oli öine luureülesanne, kus tuli tuvastada kaks objekti. Ernaltki tuttav ettevõtmine. Esimese leidmisega ei olnud pärnumaalastel probleeme, peavalu valmistas teine, mis jäigi lõpuks kätte saamata.

15. Rahvusvahelise patrullivõistluse Austrias “Internationale Österreich Patrouille” paremusjärjestus:

1. Prieskumny prapor Club (Slovakkia)
2. Legion Süd (Austria)
3. Team Spezial (Austria)
4. OG Wien I (Austria)
5. Police Topolcianky (Slovakkia)
6. Recce Platoon Martin (Slovakkia)

...

17. Eesti Kaitseliit

33. Läti 1
49. Läti 2
52. AVRМ (Holland)

“Eeldasime, et ükski objekt ei saja taevast ja kui ta kusagil on, siis seda ka valvatakse, nagu esimest objekti, ja tema ümber käib mingigi tegevus,” otsis Sai algtähtsuse põhjendust. Kuigi ühe talu hoovis maja varjus avastamata jäänud tankist mindi lausa paari meetri kaugusele mööda, jäi see fikseerimata. Seda enam, et ülesande täitmiseks ette nähtud aeg oli ümber saamas ja oli tarvis mingi otsus langetada.

Et Ernal on aeg-ajalt ette tulnud, et märgitud ruudus midagi pole, arvati, et austerlasedki on kavandanud tões ja usus territooriumi läbi otsivate meeste tüssamiseks analoogse ninanipsu. Tegelikkus näitas, et objekt siiski oli, ja saadud miinuspunktid kukutasid Eesti esinduse 17. kohale.

“Ernal üritame ikka luua reaalse olukorra. Kui on objekt, siis sealt keegi tuleb, keegi sinna läheb, mitte nii, et paneme tan-

ki maja seina äärde, kõnnime minema ja ütleme: poisid, luurake nüüd,” ei näinud viimastel aastatel Erna-retke operatiivosa-konna pealikul ametis olnud Reinhold põhjust meestele etteheiteid teha.

Pealegi, ehkki luureülesande sisu oli kõikidele üks, sõltus selle täitmine suuresti õnnest. Et võistkondi oli üle poole-saja ja nad olid ülesannet täitmas üheaegselt, oli ka tuvastatavaid objekte üksjagu. Paratamatult oli ühe fikseerimine teisest kergem – sellises lühikeses mängus annab fortuuna naeratus tema soosikule suure eelise.

Esindasid riiki

Sai, Peetson, Liin ja Sillastu 17. koha pärast ei põe. Esmalt on nii lühikese ja subjektiivse hindamisega võistluse juures väga suur osa õnnel, teiseks näitas “15. Internationale Österreich Patrouille” veel kord, et meeste endi tegevuseski on reserve.

Sellele vaatamata olid Pärnumaa kaitseliitlased seda meelt, et kui neil õnnestub ka järgmisel suvel lunastada Erna retkel pilet Austrias peetavale lahingupatrullide mõõduvõtule, ei pruugi tänavu novembris saadud kogemused tõsta neid sugugi favoriitide kilda.

“Neid asju ei saa kunagi selle peale üles ehitada, et olen käinud ja olen näinud,” Tõdes Margo Sai. “Hakkab korraldajate fantaasia teises suunas tööle ja ongi kõik teistmoodi: me ei saa pihta ja kõrbeme.”

Kuid lisaks ohtlikule mütsiga löömisele on teisigi võimalusi algtähtsuseks.

“Teeme ikka ja jälle vigu, mida ei tohi teha,” hindas Peetson. “Need tulevad sellest, et lähed liiga kindlalt peale. Eks ta ole nagu kümnevõistlus: tippu jõudmiseks peavad kõik alad hästi välja tulema. Meie meeskonna puudus ongi see, et sähvatame, aga stabiilsust ei ole. Kusagil pörume, nagu Ernal granaadiviskes.”

Selle tõdemuse kõrval jääb Pärnumaa maleva kaitseliitlastele Austriat meenutama sootuks olulisem teadmine: nad esindasid oma riiki ja nad tegid seda hästi.

Võtame või ühe paljudest võistlusjärgsetest kohtumistest, kus eestlastega juttu puhuma trehvanud ameeriklane kuulis esimest korda riigist nimega Eesti.

“Olime võistluse legend: ainukene võistkond, kes käis kogu maa läbi säärikutes,” naeris Sai. “Kui kellelegi seostub edaspidi Eesti lipp kummisäärikutega, on seegi väärt asi.” ■

RAHVUSVAHELINE PATRULLIVÕISTLUS AUSTRIAS “INTERNATIONALE ÖSTERREICH PATROUILLE”

Võistlus on üles ehitatud luureharjutusena vastase hõivatud territooriumil. Tegevus toimub nii päeval kui ka öösel raskel, kohati mägisel maastikul. Osalevad neljaliikmelised luurepatrullid. Võistlus koosneb kahest osast: etappvõistlus (täpsuslaskmine relvadest StG 77 ja P80, käitumine miiniväljal, esmaabi andmine, käsigranaadi täpsusvise, lahingraja läbimine) ja luurepatrull (maastikuluure, vastase relvade, tehnika ja rajatiste leidmine ja äratundmine, vastase julgustatud positsioonide leidmine, kirjaliku luureettekande koostamine, suuline ettekanne olukorras). Võistlus kestab kokku 24 tundi, sellest kaheksa tundi vältab päevane etappvõistlus ja teist kaheksa tundi öine luurepatrull. Ülejäänud aeg kulub võistluse administreerimiseks, transpordiks, puhkuseks jne. Võistlust korraldab Austria Reservsõjaväelaste Liit alates 1989. aastast. Seni on võistlustel osalenud 28 riigi esindajat. Osalejate hulk on olnud aastati erinev, siiani on see jäänud 65–95 võistkonna vahemikku.

Osavõtt Austrias korraldatavast Erna retke taolisest militaarvõistlusest polnud eestlastele esimene: 2001. aastal toodi sealt 14. koht, mullu sai Eesti esindus 76 võistkonna hulgas 18. koha. Saavutusele annab sära, et Eesti kaitseliitlasi edestasid 2003. aastal üksnes mägisel maastikul end kodusena tundvad Saksamaa ja korraldajamaa Austria meeskonnad ning Itaalia, Šveitsi ja Slovakkia esindused.

RIIGIKAITSEÕPETUS KOOLIDES

Ligi 2800 õpilast 70 Eesti koolist (üldse on Eestis 241 gümnaasiumi ja keskkooli) õpib käimasoleval õppeaastal valikainena riigikaitseõpetust. Ainet õpetatakse enamasti 11.–12. klassi õpilastele 35 ainetunni ulatuses.

Hellar Lill

Mõnes koolis on tunde rohkem ja ainet õpetatakse süvendatult. Enamasti käiakse lisaks klassitundidele ka ühe- kuni kolmepäevases välilaagris mõne väeosa või Kaitseliidu maleva juures. Valikainena on riigikaitseõpetus õpilastele enamasti vabatahtlik, aga on ka koole, kes on selle teinud oma õpilasele kohustuslikuks.

Milleks riigikaitseõpetus?

Õppeaine peamiseks eesmärgiks pole seatud mitte ettevalmistust ajateenistuseks ega otseselt riigi sõjaliseks kaitseks tarvilike oskuste-teadmiste õpetamine, vaid ennekõike igale kodanikule vajalike riigikaitsealaste teadmiste õppimine. Riigikaitset nähakse kui erinevate elualadega seotud tervikvaldkonda. Just aine mitmekülgsus ja erinevate alade integreeritus avab kõige paremini riigikaitseõpetuse sisu – oluline on sel-

gitada noortele, et riigikaitse pole üksnes nende inimeste pärusmaa, kes oma igapäevaelus kannavad mundrit ja valdavad relvadega seotut, vaid kogu ühiskonna ühine ülesanne, kusjuures riigikaitsele ülesanded on mitmesugustel, ka esmapilgul militaarvaldkonnast kaugetel institutsioonidel.

Aineprogrammi võib kaheks jagada: teoreetiline ja praktiline osa. Esimese osa juhatab sisse ülevaade Eesti sõjaajaloost ja sõdade-kriiside olemusest tänapäeva maailmas. Keskne osa on siin Eesti riigikaitsekorraldusel – riigikaitsealane seadusandlus, rahvusvaheline riigikaitsealane koostöö, integreerumine NATOsse, samuti kaitsejõudude ülesehitusel ja ülesannetel. Antakse ka näpunäited ajateenistuseks valmistumiseks. Teine osa – alates rivi- ja relvaõppe, topograafia ja esmaabi alustest kuni keskkonnakaitse- ni kaitsejõududes – keskendub riigikaitse praktilisemale, n-ö “skautlikule” poolele.

Riigikaitseõpetajad

Erinevate distsipliinide vahel parima kooskõla leidmine on keerukas ja asjatundlikkust nõudev protsess nii pedagoogilisest kui ka riigikaitseõpetuse sisu seisukohast. Seetõttu on õpetaja roll erakordselt suur. Õpetajate taust on erinev – pole ju siiani riigikaitseõpetajaid eraldi koolitatud. Nii on seltskond kirju – ühelt poolt õpetajad, kes oma põhiaine õpetamise kõrval veavad ka riigikaitseõpetust, ja teiselt poolt inimesed, kes igapäevatoos töötavad kaitseministeeriumi valitsemisalas – ministeeriumiametnikud ning kaitseväes või Kaitseliidus teenivad ohvitserid. Tänavu riigikaitseõpetajate seas läbi viidud küsitlusele vastanud 53 õpetaja seas on 19 kehalise kasvatusõpetajat, aga leidub ka eesti keele ja kirjanduse ning keemiaõpetajaid. Sama küsitluse andmetel on 29 riigikaitseõpetajat põhikohaga ametis mõnes riigikaitsega tegelevas asutuses.

Kaitseministeerium on viimastel aastatel korraldanud kahepäevaseid kursusi-seminare riigikaitseõpetajatele, kus lektorid kaitseministeeriumist, kaitsejõududest ja teised asjatundjad on andnud ülevaate kiiresti arenevast kaitse- ja julgeolekuvaldkonnast. Lisaks teadmistele annavad traditsiooniliseks kujunenud seminarid õpetajatele võimaluse teiste aineõpetajate kombel regulaarselt kokku saada ja kogemusi vahetada – teisisõnu on riigikaitseõpetajad omandanud vennaskond. Lisaks seminaridele korraldati eelmisel õppeaastal Tallinna Pedagoogikaülikoolis ka riigikaitseõpetajate pikem täiendkoolitus (kaitseministeeriumi ja Tallinna Pedagoogikaülikooli vahel on sõlmitud vastav leping), kus riigikaitseõpetajad omandasid põhjalikumalt aineprogrammi ja koolituse läbinud said ka vastava liseriala tunnistuse. Tänavu käivitus samas kõrgkoolis pilootprojekt – 22 pedagoogikutse valinud üliõpilast saavad 15

Tallinna Saksa Gümnaasiumi õpilased relvaharjutusel riigikaitseõpetusetunnis.

Tallinna Saksa Gümnaasiumi riigikaitseõpetuse tund välilaagris.

ainepunkti ulatuses õppida riigikaitseõpetaja lisaeriala. Nendest tulevatest õpetajatest, kes ideaalvariandis on läbinud ka ajateenistuse või sõduri baaskursuse Kaitseliidus, peaks lähiaastatel saama koolidesse väärtuslik lisajõud.

Riigikaitseõpik

2003. aastal jõuti kaitseministeeriumi vedamisel omakeelse õpiku valmimiseni. On tähelepanuväärne, et viimane selle aine õpperaamat – August Traksmanni, Jaan Lukase ja Mart Haberi “Riigikaitseõpetuse käsiraamat kesk- ja kutsekoolidele” ilmus 1933. aastal. Uuel riigikaitseõpikul on 13 autorit (Lauri Almann, Rein Helme, Harry Lahten, Teet Lainevee, Hellar Lill, Andres Lumi, Ramon Loik, Holger Mölder, Kaja Peterson, Andris Sprivul, Meelis Säre ja Peep Tambets), mida on tavatult palju ühe õpiku kohta, ja seetõttu vajanuks raamat ehk mõnevõrra tugevamat ja ühtlustavamalt toimetajakätt. Kuid nii õpiku väljaandmise korraldajale kui ka autoritele oli tegemist esmakordse kogemusega. Õpiku koostamise käigus tekkinud tõhus ja tööine dialoog haridus- ja teadusministeeriumi ning kaitseministeeriumi vahel aitab kaasa õppeaine arendamisel. Täna on õpik end õigustanud, tagasiside õpetajatelt ja õpilastelt on valdavalt positiivne ning ettevaatuse ja kahtlusega tehtud esimene tiraaž (3500) müüdi kiiresti läbi – lisaks koolidele oli õpiku soetamise võimalus ka teistel huvilistel. Lootkem, et järgmine ja parem õpik kirjutatakse varem kui 70 aasta pärast.

Õppevahendid

Koolidel on võimalus taotleda kaitseministeeriumilt toetust õppevahendite soetamiseks ja välilaagrite läbiviimiseks. Kaitseministeeriumi tellimisel töötas firma ELI OÜ 2002. aastal välja spetsiaalselt koolidele mõeldud laskeimitaatori, mille esimese prototüübi töökindluse katsetamise ja vigade parandamise järel on need õppevahendid tänava ka esimesesse koolidesse jõudnud. Imitaatori eeliseks on lihtsus ja kasutamisevõimalus tavavalises klassiruumis – nii on võimalik laskeasjanduse alused, sealhulgas ohutustehnika hõlpsalt selgeks saada.

2002. aasta novembris-detsembris sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll poolt riigikaitseõpetust õppivate õpilaste seas läbi viidud küsitlus kinnitas õppeaine vajalikkust. Õppeaine on õpilaste seas populaarne ja kõrgelt hinnatud nii õpetamise kvaliteedi kui ka

Riigikaitseõpikud – uus ja vana.

sisu poolest.¹ Praegu on ettevalmistamisel järgmine uuring, lisaks õpilastele on kavas lisada küsitletavate valikusse ka ajateenijad ja üliõpilased.

Aeg-ajalt on kolanud üleskutse muuta riigikaitseõpetus kohustuslikuks õppeaineiks. Pean siiski otstarbekamaks mitte viia riigikaitseõpetust kohustusliku ainekava osaks, vaid pigem kasvata da aine mõõduka populariseerimise ja õpetajate koolituse ning teiste tegevuste kaudu samm-sammult valikainet õpetavate koolide hulka. Ka Tallinna 21. Keskkooli riigikaitseõpetaja Siim Alatalu rõhutab vabatahtlikkuse olulisust: “Vabatahtlikkus tingib, et osalevad need, kel õppeaine vastu suurem huvi, ning see on hea – motiveeritud õpilased motiveerivad omakorda õpetajat.”²

Kahe viimase aasta jooksul on riigikaitset õpetavate koolide hulk jõudsalt kasvanud (2002/2003 – 46 kooli, 2003/2004 – 64 kooli). Lisaks õpiku ilmumisele ja riigikaitsehuvi üldisele kasvule ühiskonnas mängivad siin ilmselt oma osa ka haridusjuhtidele ja koolidirektoritele korraldatud seminarid, kus on vaadeldud riigikaitseküsimusi laiemalt ja antud ülevaade riigikaitseõpetuse tunniplaani lülitamise võimalusest. Õpetaja leidmise taha ei ole asi enamasti jäänud. Enim riigikaitseõpetust andvaid koole asub Tallinnas ja Harjumaal (27). Kuid kui vaadata koolide üldarvu maakonnas, siis on riigikaitseõpetusega enim kaetud Viljandi-, Rapla- ja Saaremaa.

Hiljutisel kolmepoolsel kohtumisel kaitseministeeriumi, kaitsejõudude peastaabi ja reservohvitseride kogu esindajate vahel arutati ka reservohvitseride aktiivsema kaasamise võimalusi. Lisaks reservohvitseride ja kaitseliitlaste tegutsemisele õpetajatena (mida nad juba ka teevad) nähti ühe võimalusena nende kaasamist koolide n-ö tugimeeskondadena, kes tulevad vajadusel koolitundi ühel või teisel teemal rääkima või aita- vad korraldada õpilastele ekskursioone ja välilaagreid. ■

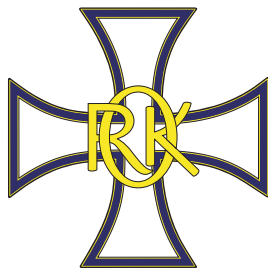
Hellar Lill on kaitseministeeriumi riigikaitsehariduse ja teabe büroo juhataja.

¹ Uuring “Riigikaitse õpetus koolides” (Saar Poll 2002).

² Siim Alatalu 2004. Mida õpilased arvavad riigikaitseõpetuse tummist. *Eesti Päevaleht*. Riigi Kaitse. 28. september.

Tagavaravägi

Nr 9

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

detsember 2004

Relvavennad!

Peagi on lõppemas aasta 2004, seega aeg heita pilk tehtule. Lõppev aasta jääb Eesti ajalukku ühe olulisimana pärast iseseisvuse esmakordset saavutamist 1918. aastal ja selle taastamist 1991. aastal. Kevadepäev sai Eestist NATO ja Euroopa Liidu täisliige. Raske on neid sündmusi üle hinnata.

Ka reservohvitseride elus toimus 2004. aastal tähelepanuväärset palju märkimisväärsust. Meenutagem siinkohal traditsioonilist talvelaagrit, EROK saamist CIORi täisliikmeks, õppust Kevadtorm 2004, CIORi presidendid kol-ltn G. Imbalzano visiiti Eestisse võidupühal, meie meeskondade mehetegusid CIORi sõjalisel mitmevõistlusel, Erna retkel, Poolas ja Itaalias, suvelaagrit, hästi korraldatud ja rohke rahvusvahelise osavõtu-

ga laskevõistlust ning mitmeid põnevaid sügisel korraldatud väljaõppeüritusi. Loetletu on vaid väike osa tehtust.

Meie liikmeskond kasvas peaaegu 40 uue liikme võrra.

Käesoleva aasta teevad meile eriliseks kaks sündmust. Esiteks algas koostöös kaitsejõudude peastaabiga reservohvitseride täiendõppesüsteemi loomine. Juba detsembri alguses läbisid 30 EROK liiget kaheksapäevase staabikursuse Kaitseväge Lahingukoolis Meegomäel, et siis õppusel Kevadtorm 2005 saadud koolitust praktikas rakendada. Teiseks alustati novembri lõpus Haapsalus kaitseministeeriumi EROK-le korraldatud reservideteemalise seminariga reservohvitseride ja üldse kogu vabatahtliku reservi mõtte ja koha sõnastamist Eesti riigikaitstes. Lähitulevik on uute eesmärkide seadmise ja nende saavutamise aeg.

Täna teid, sõbrad, tegusa kaasalöömise eest EROK tegemistes ning soovin kõigile Eesti Reservohvitseride Kogu liikmetele rahulikku jõuluaega ja õnnelikult uut aastat! Uus aasta toob kaasa rohkesti huvitavaid – seega reibast osavõttu meie ühistest tegevustest!

HEINO PIIRTSALU,
leitnat,
EROK juhatuse esimees

EROK kujundas tuleviku töösuundi

MERIKE JÜRJO, lipnik

Eesti Reservohvitseride Kogu ja kaitseministeeriumi koostöös korraldatud kahepäevase seminari tuumaks kujunes EROK juhatuse esimehe ltn Heino Piirsalu esitatud programm "EROK töösuund tulevikuks".

Ltn Piirsalu ettekande väga praktilisena kõlava pealkirja võib sõnastada ka motona: EROK Haapsalu seminar kui impulss tulevikuks.

Esimene päev: sõjalise reservi roll

Seminari esimest päeva, 19. novembril läbis teema sõjalise reservi praegusest olemusest, eriti reservohvitseride rollist Eesti riigikaitstes, arutelu nimetatud rolliga seonduvatest probleemidest ning võimalike lahenduste otsimisest ja leidmisest. Mõnegi küsimuse arutlusel muutus õhkkond mitme kraadi võrra kuumemaks, sest reservohvitseride peamiseks mureks paistis olevat küsimus, kas riik, mida esindavad selles küsimuses kaitseministeerium, kaitsevägi ja Kaitseliit, suudab ja tahab piisavalt rakendada

meie organisatsioonist tulenevat tahet ja soovi Eesti riigikaitstes kaasa lüüa.

Avaettekande pidas kaitseministeeriumi kaitseplaneerimise asekanstler Martin Hurt, kes andis ülevaate sõjalise riigikaitse mõtte arengust 1990. aastatel Eestis ja Baltoskandias regioonis ning keskendus seejärel Eesti riigikaitse prioriteetidele aastani 2010. Asekanstler juhtis ka tähelepanu kaitsevõime seaduse 138. paragrahvis peituva konfliktohule olukorras, kus teatav ja mitte väike osa reservohvitseridest kannab juhtivat rolli tsiviilvaldkonnas ka sõja ajal ning peab samaaegselt suunduma reservüksustesse.

Kaitsejõudude peastaabi operatiivosakonna ülem kol-ltn Leo Kunnas analüüsis reservohvitseride, nii ajateenijate kui ka vabatahtlike kursuste seniseid ja tulevaseid täiendõppevõimalusi ning nentis, et ettevalmistatud reserv on operatiivstruktuuri jätkusuutlikkuse tagatise ja arvestatavamaid edutegureid kriisiolukordades. Kolonelleit-

nant analüüsis ka praegusi maailma kriisikoldeid (Iraak, Afganistan, Kosovo jt), kus Eesti kaitsevõime on kohal ja leidub võimalusi reservohvitseride missioonidele kaasaamiseks.

Kaitseministeeriumi riigikaitsehariiduse ja teabe büroo juhataja lipnik reservis Hellar Lill kõneles riigikaitseõpetuse kui vabatahtliku valikaine õpetamisest gümnaasiumides ja kutseõppeasutustes – sel õppeaastal õpetatakse seda 71 koolis üle Eesti. Lõpuks ometi toetab entusiastidest õpetajaid ka uus riigikaitseõpik, mille viimane eelkäija ilmus 70 aastat tagasi. Töö riigikaitseõpetajana on valdkond, kus reservohvitserid saavad end hästi rakendada.

Oma kogemusi ja positiivseid emotsioone jagas juba mitmendat aastat Tallinna Saksa Gümnaasiumis riigikaitseõpetajana töötav kaitseministeeriumi avalike suhete osakonna riigikaitsehariiduse ja teabe büroo nõunik nooremleitnant reservis Toivo Lipstok.

Kaitseministeeriumi riigikaitseleise koostöö büroo juhataja Priit Saar selgitas tsiviilmilitaarkoostöö (CIMIC) põhimõtteid, selle töö üldaluseid ja avaraid rakendamisvõimalusi ka tsiviilspetsialistidest reservohvitseridele valdkondades, mis haaravad peaaegu kõiki elualasid tsiviiladministratsioonist kuni kultuurini sõjast räsitud piirkondades.

Kaitseliidu peastaabi ülem major Urmas Muld tutvustas Kaitseliidu arenguülesandeid aastani 2010 ja nentis, et põletavaim probleem on hea tervisega 19–35-aastaste kaitseliitlaste nappus, kes kuuluvad n-õ põhivalmidusreservi ja kellega Kaitseliit oma sõjaliste ülesannete paikapanemisel suurt arvestada ei saa. Kaitseliit on rakendamas aktiivset värbamisprogrammi, et kasvatada oma liikmeskond 14 000 kaitseliitlaseks.

Põhja riigikaitseosakonna ülem kol-ltn Peep Tambets selgitas oma ettekandes reservväelaste erinevaid kategooriaid (valmidusreservi, valmisolekureservi) ning nende kohustusi ja nõudeid, samuti vastutuse määra.

Teine päev: EROK päev

Teisel ehk EROK päeval andis EROK juhatause liige leitnant reservis Tiit Meren põhjaliku ülevaate EROK välistoimkonna senisest tööst rahvusvahelisel areenil NATO tasandil selle organisatsioonides CIOR ja CIOMR, mis vastavalt koondavad reservoh-

vitsere ja arstidest reservohvitseride üle kogu maailma.

EROK juhatause esimehe leitnant reservis Heino Piirsalu tulevikku vaatav ettekanne konkretiseeris EROK töösuunad:

- riigikaitse ja kaitseväge rolli tähtsustamine ühiskonnas;
- rahvusliku hariduse ja kultuuri edendamise riigi kaitsepoliitika valguses;
- kaitseväelaste ja reservväelaste kutsehuvie esindamine "sotsiaalse partneri" rollis;
- kutsehuvie kui hea nakkuse levitamine;
- osalemine riigikaitsepoliitika kujundamisel;
- osalemine sõjalises riigikaitse, sealhulgas reservi täiendamisel ja planeerimisel.

Kaitseministeeriumi avalike suhete osakonna juhataja Madis Mikko soovitas omalt poolt täita EROK töösuunad konkreetse tegevuskavaga, mis oleks suunatud eelkõige ühiskonnale ja pakuks huvi laiemale avalikkusele. Ta nentis, et senine EROK tegevus

Seminarist osavõtjad kuulamas järjekordset ettekannet.

on suunatud organisatsiooni endasse, kaitsevõidudesse, ka rahvusvahelisse koostöösse, kuid Eesti ühiskonnale paistab eredalt vaid reservohvitseride toetus Tori Sõjameeste mälestuskirikule.

Seminari lõpul tõdeti, et poolteist päeva olid möödunud väga edukalt, andes ettekannetes ja neile järgnenud aruteludes võimaluse ühtlustada riigikaitsealaseid termineid, saada teavet riigikaitsega seotud institutsioonidelt ning jagada nendega ja omavahel tekkinud mõtteid ning soovitusi.

Leedu Reservohvitseride Kogu sai uue presidendi

Tiit MEREN, leitnant, EROK välistoimkonna esimees

Leedu reservohvitserid korraldasid Leedu Kaitsevõidude Väljaõppekeskuses Nemen-cine's 6.–7. novembril rahvusvahelise konverentsi.

Kohale olid saabunud Rootsi, Soome ja Norra Läänemere riikide koostöö peakoordinaatorid, Läti Reservohvitseride Kogu president ja EROK esindajana allakirjutanu. Leedu värve esindasid nende reservväe organisatsiooni regionaalsed esindused ja Reservohvitseride Kogu juhtkond. Seega oli kohal suure saali jagu ohvitseride.

Reservohvitseride osa julgeoleku tagamisel

Reservväe rollist Leedu kaitseväge reformi taustal kõneles Leedu kaitsevõidude brigadikindral Valdas Tutkus. Tema esinemist täiendasid Norra Reservohvitseride Kogu Balti-koordinaatori Kommodor Erik Irgeni, Läti ROK presidendi ltn Benita Feldmane ja EROK välistoimkonna esimehe külalisettekanded. Kõigil neil oli teemaks, mida kasulikku on reservohvitseride kogu omal maal saavutanud ja kas reservohvitseride poolt tänaseks saavutatu on aidanud ka

tugevdada Baltoskandia regiooni julgeolekut.

Leedu ROK uus president

Ajal, kui väliskülalistele tutvustati Leedu iseseisvusvõitlusega seotud paiku Vilniuse teletorni ümbruses, peeti Leedu kaitseväge reservi üldkogu istung. Protseduuri-liste toimingute järel kuulutati uueks presidendiks noor ja dünaamilise käitumismaneeri ning hea inglise keele oskusega kol L. Vytautas Cepukas.

Sellega lõppes vana põlvkonna esindaja kol L. Juonas Kliauza presidendiks oleku aeg. Leedu reservväe *grand old man* on hoolitsenud nii reservi koondamise, arendamise kui ka rahvusvahelisele areenile viimise eest.

Uue presidendi ülesanne on luua uue põlvkonna esindajatest meeskond, kes

EROK esindaja Int Tiit Meren ütleb tänusõnad Leedu ROA kauaaegsele presidendile kol L. Juonas Kliauzale.

suudaks peale siseriikliku tegevuse Leedu reservohvitseride enam ka rahvusvahelisse tegevusse lõimida.

Järgnenud poolteist päeva rahvusvahelisest konverentsist sisustas Rootsi reservohvitseride delegatsioon (SVEROF) seminaariga "Intercultural Communications".

EROK meeskond patrullvõistlusel Veneto 2004

Tanel Järvet, lipnik
Ralf Neemlaid, lipnik

Patrullvõistlus Veneto 2004 viidi läbi Põhja-Itaalias Dolomiitide eelmäestikus. Võistkonnad olid majutatud kohaliku jalaväe väljaõppekeskusesse – Verona nime kandvasse 85. rügementi.

Kohale saabusime neli päeva enne võistluste algust, et Itaalia Dolomiitides kohaneada ja võistlusvalmidust lihvida. Võistluse eel käisime Monte Baldo mägedes.

Mägede kaart ja aerofotod

EROK meeskonda kuulusid lpn Ralf Neemlaid ja lpn Tanel Järvet. 22. oktoobri õhtul anti inglise keeles operatsioonikask. Võistkond (patrull) pidi liikuma kahe vaenuliku piirkonna vahel eesmärgiga koguda infot rahuvalveoperatsiooni tarvis. Mõnede kontrollpunktide asukohtadest olid tehtud aerofotod. Trassil selgus, kui vajalik oli nende meeldejäätmine, sest mägede kaart nõudis harjumist.

Start oli 23. oktoobril, mil mägedes veel üsna soe (+16 kraadi). Tänu sellele, et meil õnnestus eelmisel päeval võistluste kaart enda kätte rääkida, saime stardist täiskiirusel minema pühkida. Start oli 700 m kõrgusel, järgnes 10 km pikkune tõus. Esimesse postkasti jõudes olime 24. meeskonnana startinuna möödunud tänu teravale algusele juba seitsmest lahingupaarist. Itaallased osutasid seepeale sõrmega oma meelegohale ja ütlesid: "Rapido – liiga kiire algus." Ka kontrollpunktis üritati meile selgitada, et viibime mägedes ja peaksime ohje tagasi hoidma.

Kontrollpunktis Alfa tuli üks ruum läbi otsida, mille käigus suutsime küll vältida miiniraati, kuid üks sõnumiga pabeririba jäi leidmata. Järgnes sõnumi dekodeerimine. Tegemist on välisvõistlustel levinud alaga, mis tuleks meil 2005. aasta võistlusteks vähemalt lühikursusena selgeks teha.

Võimas loodus ja põnev lahingutehnika

Järgnes üsna pikk rajalõik kuni postkastini Ex Forte mäe tipus (1680 m). Siit avanes võimas vaade, mida udu kahjuks varjutas: täiesti inimtühi paik, kus asusid

vana kindluse müürid, mida ümbritsesid kõrged ja järsud kaljud. Vanas kindluses pidi olema postkast, selle leidmine osutus aga oodatust tõsisemaks pähkliks, sest udu oli tihe ja Pirita kloostri suuruste varemete läbiotsimine tundus pimesikku mängimisena.

Kontrollpunktis Bravo oli kavas pumppüssist laskmine, kus tegime esikolmandikku kuuluva tulemuse. Seegi Euroopa patrullvõistlustel levinud ala vajab 2005. aastal tõsist harjutamist.

Lahingutehnika teistis vaatasid meile Eestis tavaliste tankide, soomukite ja lennukite fotode asemel vastu hoopis spetsiifilisemad pildid alates Leopard II mootori eristamisest Challenger II mootorist kuni F-16 punktivastase raketi eristamisest soomusevastasest raketist, lisaks ATG lööknõelad jne. Järgnenud 8 km hoidsime jooksutempot, mis andis edu Saksa ja Briti ees.

Kontrollpunktis Charlie ootas tüüpiline meditsiiniülesanne, kontroll-läbilaskepunkti skeemi koostamine ja *soft-air*-relvadega vastase varitsusest läbi murdmine. Enne meid lõpetanud Briti luurajad tulid tagasi hingeldavatena, suured sinikad otsaesisel. Meil sujus söösta-katan ja vaenlasest läbi siuglemine valutult.

Viimane ala oli kaardiharjutus seotuna suurtükipatarei tulejuhtimisega. Selleks tuli ära kasutada nn sõjavangilt saadud luureandmed, kaart ja foto maastikust ning panoraamvaade. Udu tõttu puudus viimane aga täiesti. Uudne ala läks meil keskmiselt.

Edaspidi tuleb enne välisvõistlustele minekut tehniliste alade oskusi täiendada.

Nüüd jäi vormistada lõpptulemus. Ka viimastel kilomeetritel ei andnud me endale armu ja tundub, et õigustatult. 3.–4. kohast jäid meid lahutama napid punktid.

Järgmisel päeval toimusid granaadiheidete ja püstolilaskmine. Laskmisel oli ootamatuseks, et Tanfoglio sihikud olid paigast ära ning tabamused koondusid 30–40 cm paremale. Suutsime siiski tasaarvestuse teha ja 40 lasust tabasid vaid 5 valget ala.

See hästi korraldatud võistlus tundus olevat Verona Reservohvitseride Organisatsioonile aasta tippõnnmusi. Mägedes on patrullvõistlustel Eesti omadega võrreldes hoopis teine kvaliteet, kuid Eesti tiimidel on reaalne konkureerida parimatega ka seal.

Lõppjärjestus

I	Itaalia Verona reservohvitseride lahingupaar	2340 punkti
II	Itaalia Verona reservohvitseride lahingupaar	2100 punkti
III	EROK	1881 punkti
IV	Saksamaa	1872 punkti
V	Itaalia	1864 punkti

Läti Reservohvitseride Assotsiatsiooni 5. aastapäev

Heino Piirsalu, kapten, EROK juhatuse esimees

27. novembril tähistas Läti Reservohvitseride Assotsiatsioon (LRVA) oma asutamise 5. aastapäeva.

Pidulik aktus peeti Riia Püssirohutorinis, kus asub Läti Sõjamuuseum. LRVA esinaine ltn Benita Feldmane tegi ettekande möödunud viie aasta tegemistest ning lähema aja plaanidest.

Sõna said ka külalised ja koostööpartnerid. Päeva lõpetasid Läti kaitseväge orkestri kontsert ja pidulik koosviibimine Wagneri saalis. Eestist olid külla kutsutud kpt Kaido Pihlakas ja ltn Heino Piirsalu, kes mõlemad osalesid ka LRVA asutamiskoosolekul 1999. aasta 28. novembril. Pidustustel olid kohal ka Leedu, Rootsi ja Norra reservohvitseri-

de delegatsioonid ning CIORi Pfp komitee liige ltn J. Devež.

EROK teeneteristi nõukogu andis ltn Benita Feldmanele Eesti Reservohvitseride Kogu Teeneteristi Hõberisti teenete eest Läti reservohvitseride koondamise ja koostöösidemetega tugevdamise eest Eesti vennasorganisatsiooniga.

EROK väljaõppekava 2005. aastal

Väljaõppe põhisuunad 2005. aastal: staabitöö kursused, reservohvitseride osalemine Eestis korraldatavatel rahvusvahelistel õppustel, pioneeri A- ja B-kategooria, meditsiiniõpe ja meditsiini-ohvitseride suurem kaasamine ja missiooniväljaõpe (praegu 2005. aasta osas selgusetu).

EROK laskespäevad viiakse läbi I, II, III ja IV kvartalis. Kord kuus on võimalus osaleda laskmisel Tallinnas Männiku tiirus.

EROK sisemist sidet tugevdavad maastikuõppused on kavandatud:

29.–30. jaanuaril EROK suusaretk Kõrvemaal.

3.–5. juunini topograafiaõppus koostöös Piirivalvega (merepiirivalve laevaga) Pakri saartel.

8.–9. oktoobril topograafiaõppus ja Eesti Mereväe tutvustus Naissaarel (võib läbi viia ka mõnel teisel saarel).

Jaanuar

15.–16. jaanuaril (kaitsejõudude peastaabist kursuse läbiviimiseks taotletav aeg) parameedikursuse tutvustus. Meditsiiniühma struktuuri ja tegevusvõimaluste tutvustus.

Veebruar

1. 5. veebruaril EROK laskepäev.
2. 12.–13. veebruaril (kaitsejõudude peastaabist kursuse läbiviimiseks taotletav aeg) pioneeri B-kategooria kursuse I nädalavahetus.

Märts

1. 12.–13. märtsil (kaitsejõudude peastaabist kursuse läbiviimiseks taotletav aeg) Vahipataljonis sõjaväepolitsei eriala tutvustus.

2. 26.–27. märtsil (kaitsejõudude peastaabist kursuse läbiviimiseks taotletav aeg) Pioneeri A-kategooria kursus Tapal Pioneerikoolis.

3. Märtsi lõpul ja aprilli alguses KVÜÖAs Kevadtormi ettevalmistuse staabikursus. Taotleda reservohvitseride osalemist.

Aprill

1. 8.–9. aprillil B-kategooria kursus II osa Tapal Pioneerikoolis.

2. 18.–25. aprillini Meegomäe Lahingukoolis staabiveeblite kursuse IV etapp. Võimalusel taotleda EROK reservohvitseride osalemist (alternatiiv juhaks, kui ei toimu KVÜÖA kursust).

Mai

8.–22. maini suurõppus Kevadtorm 2005. EROKst osaleb umbes 30 ohvitseri.

Juuni

18.–19. juunil pioneeri B-kategooria kursuse III osa.

Juuli

Juulis sõjaväemeditsiini rahvusvaheline õppus Medceur 2005 (kui see korraldatakse 2005. aastal).

August

ABK kursus + kodanikukaitse

September

12.–18. septembrini brigaadiõppus Baltic Eagle 2005 Kuusalu-Tapa polügoonil.

Oktoober

29.–30. oktoobril Tapal Suurtükiväe grupis Eesti kaitseväge kaudtulerelevade tutvustus (120 mm miinipilduja, 155 mm haubit-sad).

November

1. 5.–6. novembril Scoutpataljonis Pasi soomukite tutvustus.

2. 12.–13. novembril Tapa Pioneerikoolis A-kategooria kursus EROK liikmetele. Samas B-kategooria kursuse IV osa.

Detsember

5.–11. detsembrini staabikursus Meegomäe Lahingukoolis.

Toetame Tapa väljaõppekeskuse kabeli ehitust

Esimese Eesti väeosana on Tapa Väljaõppekeskusel kavas ehitada oma territooriumile kabel, mida saavad kasutada ajateenijad, kaadrikaitseväelased ja rahvusvahelistel õppustel osalevad sõjaväelased.

Teie toetusi oodatakse Suurtükiväe grupi Ohvitseride Kogu pangaravale:

Eesti Ühispank

A/k 10220024665013, kood 401

Märksõna: Kabeli ehitus

Lühidalt

Pioneeri A-kategooria kursus

27.–28. novembril viidi Männikul EROK ja Kaitseliidu Tallinna maleva koostöös läbi pioneeride A-kategooria kursuse.

Teooriatundides olid teemadeks ohutustehnika lõhkamistel, lõhkeained, süütli valmistamine, laengute paigaldamine, elektrilõhkevõrkude montaaž, lõhkamismasinad, detonaatorid, süütenõör ja detoneeriv nõör. Samal õhtul oli ka teooriaeksam, mille kõik reservohvitserid edukalt läbisid.

Praktika läbisid kõik osalejad edukalt – igaüks sai katsuda erinevaid lõhkeaineid ja paigaldada laenguid (B-kategooria miinõõride järelevalve all). Kohe kujunesid nn puidugrupp, metalligrupp, majagrupp, kes vastavaid lõhkeobjekte ette valmistasid. Väike ohutunne oli vist kõigil, kes kohustuslikul praktikal süütli valmistasid ja selle läitsid. Tutvustati ka külg- ja signaalmiini toimet.

Õppepäeva lõpus nähtud koonuslaengu purustusjõud meetrisele raudbetoonpostile jättis ilmselt paljudele sügava mulje.

Kursuste eesmärk pole niivõrd pioneeriala peale suruda, kui võrd saavutada, et re-

servohvitseril oleks ülevaade igas jalaväepataljonis olevast pioneerikomponendist (lõhkeainetest ja meetoditest), mis on linnalahingutes ja ka maastikul vajalik.

Staabikursus reservohvitseridele

6.–12. detsembrini viidi Meegomäel Kaitseväge Lahingukoolis läbi reservohvitseride staabikursus. Staabikursusel harjutasid reservohvitserid staabitöö protseduure ja tuletasid meelde teisigi ohvitserioskusi. Kursusel osales 30 EROK liiget.

Kursuse eesmärk oli ettevalmistumine kevadiseks suurõppuseks Kevadtorm 2005, kus kursuse läbinutel tuleb täita staabiohvitseride kohad nii brigaadi ja pataljonide kui ka vastutegevuse allüksuste staapides. Kursuse läbiviimise ajendiks olid reservohvitseride pidevad taotlused täiendkoolituse saamiseks ja reservõppekogunemistel osalemiseks.

Läbiviidud kursust võib pidada omamoodi pilootprojektiks, mille kogemuste põhjal arendab kaitsejõudude peastaap välja reservohvitseride igal aastal läbi viidava aasta läbi kestva täiendkoolitustsükli.

EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul 13. veebruaril 2003

Juhatuses esimees

leitnant **Heino Piirsalu**

(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimikond

kapten **Andre Lilleleht**

(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personali- ja väljaõppetöimikond

leitnant **Olavi Tammemäe**

(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee, tel 501 1675)

Personali- ja väljaõppetöimikond

leitnant **Raul Hindov**

(raul.hindov@rk.ee, tel 693 5778)

Välisloimikond

leitnant **Tiit Meren**

(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimikond

leitnant **Lauri Kurvits**

(lauri.kurvits@eelk.ee)

EROK postiaadress:

Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht *Tagavaravägi* ilmub ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehelena.

Toimetaja leitnant Lauri Kurvits

(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

HANNES WALTER

3. DETSEMBER 1952 – 26. NOVEMBER 2004

Laidoneri Muuseumi direktori, sõjaajaloolase Hannes Walteri surm 26. novembril 2004 aastal tabas ootamatult tema endisi ja praegusi töökaaslasti ning arvukaid sõpru kodu- ja välismaal.

Hannes Walter sündis 3. detsembril 1952 Tallinn-Nõmmel. Juba Nõmme keskkoolis õppides tundis ta huvi ajaloo, eriti sõjaajaloo vastu. Tallegi oli omane tollaegsete noorte opositsioonivaim, mida tugevdas asjaolu, et 1943. aastal mobiliseeritud isa oli kandnud mõnda aega välihalli mundrit. Hannes oli vaimustatud Vabadussõjast ja sõjasangaritest ning kogus koolipoisina selleteemalisi materjale.

Pärast keskkooli lõpetamist asus Hannes Walter õppima Tartu Ülikooli kaugõppeosakonda ajalugu ja leidis töökoha Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi kunstiajaloo sektoris. Osalemise eest kollektiivse töö "Eesti kunsti ajalugu" koostamisel pälvis ta Kristjan Raua preemia.

Hannese edukad õpingud, laialdased teadmised ka sügav ajaloohuvi pälvisid töökaaslaste tunnustuse. Pärast ülikooli *cum laude* lõpetamist 1978. aastal kinnitati tema uurimisteenaks Vabadussõja probleemistik, kuigi toorkordseid olusid arvestades nähtuna vastaspoole, s.t Punaarmee juhtkonna vaatevinklist. Noore energilise mehe võimeid märgati mujalgi ning aastail 1989–1992 töötas ta Ajaloomuuseumi Maarjamäe filiaali juhatajana.

Rahvuslikus vabadusvõitluses lõi Hannes kogu hingest kaasa. Ta osales Eesti lähiajaloo "valgete ja mustade aukude" likvideerimisel, avaldades artikleid nii Vabadussõjast kui ka Eesti riigitegelastest ja nende saatusest. 1987. aastal oli H. Walter Eesti Muinsuskaitse Seltsi asutajate hulgas ning selle organisatsiooni Nõmme abikomitee (1988. aastast Nõmme Heakor-

ra Selts) loomise initsiaator. 1988. aastal oli ta koos sõprade-kaasvõitlejatega Eesti Akadeemilise Sõjaajaloo Seltsi asutajaid. 1989. aastal ilmus trükist tema raamat "Ausalt ja avameelselt Landeswehri sõjast".

1992. aastal kutsuti H. Walter tööle Riigikantselei sotsiaalelu osakonna juhatajaks. Samal aasta 27. juulil saabus tema tähetund – ta sai töökoha loodavas kaitseministeeriumis, esialgu ministri asetäitjana, aastast 1993 kantslerina. Taasiseseisvunud Eesti esimene kaitseminister Ülo Uluots oli Walterite perekonnasõber ning üheskoos elati läbi nii uue ja olulise riigiasutuse loomise vaevad kui ka rõõmud.

1993. aastal asutati H. Walteri osalusel Eesti Sõjahaudade Hoolde Liit. Aastast 1999 kuni surmani oli ta selle president. Samal aastal oli Hannes ka Kaitseliidu Toompea malevkonna taasutajate hulgas.

1994. aastast töötas H. Walter tur-

vafirma Estonian Security Service (ESS) tegevdirektorina. 1997. aastal kutsuti ta aga tagasi kaitseministeeriumi nõuniku ametikohale. Kõige muu kõrval tuli tal tegelda sõjamuuseumi loomisega. 1. märtsil 2001 asutati riiklik sõjamuuseum Laidoneri Muuseum, H. Walter valiti konkursi korras uue asutuse direktoriks sama aasta 1. juunist. Ta oli õige mees õigel kohal – innustunud sõjaajaloolane, kellel oli museoloogilise töö ja majandusküsimuste lahendamise kogemusi.

Pingelise administratiivse tegevuse kõrval jõudis Hannes teha tunnustuseväärset teaduslikku tööd. 2000. aastal omandas ta Tallinna Pedagoogikaülikoolis filosoofiadoktori kraadi. Ta on avaldanud militaar-temaatikat käsitlevaid uurimusi, artikleid kodu- ja välismaal, lisaks filmistsenaariumid, tele- ja raadiosaated. Mitme riigi asjatundjad on kõrgelt hinnanud tema 1998. aastal ilmunud raamatut "Eesti teenetemärgid". Tema teeneks on ka Ü. Uluotsa uurimuse "Nad täitsid käsku. Eesti ohvitseride saatuse" (1999) toimetamine ja postuumne väljaandmine.

Soome lahe põhjakaldal oli ta hinnatud lektor ning Eesti ajaloo ja tänapäeva tutvustaja. Soomlased olid ka need, kes riiklikul tasemel tunnustasid H. Walteri teeneid, annetades talle Lövi Rüütelkonna komandöri risti. Eestis vääristasid tema teeneid oma aumärkidega kaitseministeerium, kaitseväge juhataja, piirivalve, Kaitseliit, Eesti Sõjahaudade Hoolde Liit jt organisatsioonid.

Arvukate sõprade mällu jääb mälestus Hannesest kui töökast, algatus- ja organiseerimisvõimelisest, aga samas ka alati optimistlikust, heatahtlikust, abivalmis ja huumorimeelega inimesest.

Kolleegid, sõbrad, võitluskaaslased

PROFESSOR JÜRI ULUOTSAST

AASTATEL 1940–1941

13. jaanuaril 2005 möödub 115 aastat Eesti riigitegelase professor Jüri Uluotsa sünnist.

Enn Tarto

Septembris 2004 möödus 60 aastat, kui peaminister presidendi ülesannetes Jüri Uluots kuulutas 18. septembril 1944 Tallinnas välja uue Eesti Vabariigi valitsuse, mida juhtis peaministri asetäitjana Otto Tief. Poliitiliselt on ülioluline, et Pika Hermannini tipus lehvits 20. septembri õhtupoolikul, 21. septembril kogu päeva ja 22. septembril keskpäevani sinimustvalge lipp. 22. septembri keskpäevaks vallutas Punaarmee Tallinna, lipp võeti tornist maha ja uus okupant NSV Liit heiskas asemele oma punalipu.

Eesti Vabariigi presidendid vähki põdev kohusetäitja Jüri Uluots viidi 22. septembril 1944 Eestist Rootsi, kus ta 9. jaanuaril 1945 suri. Päev enne Uluotsa surma olid Rootsi pääsenud Otto Tiefi valitsuse liikmed otsustanud, et 1938. aasta Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt lähevad presidendid asetäitja kohustused üle vanimale Tiefi valitsuse liikmele, kelleks oli välisminister August Rei. See oli üks osa Eesti vastupanuliikumisest, et säilitada Eesti Vabariigi kontinuiteet. Lääneriikide N. Liidu anneksiooni mittetunnustamine *de jure*, eestlaste järjekindel vabadusvõitlus, algul relv käes, hiljem rahumeelsete poliitiliste vahenditega, viis selleni, et augustis 1991 õnnestus kõigi tookordsete arvestatavate poliitiliste jõudude ühispingutuse tulemusena taastada Eesti Vabariik õigusliku järjepidevuse alusel.

Professor Jüri Uluotsa elu ja saatust aastatel 1940–1941 käsitledes peame rõhutama, et ta oli viimane vaba Eesti peaminister enne Teist maailmasõda. 14. juunil 1940 esitas N. Liit Leedule ultimaatum ja siis tungis Punaarmee maa. 16. juunil 1940 esitas Nõukogude Liit Lätile ja Eestile ultimaatum, mis murdis kõik senised Kremli lepingud, kokkulepped, pühalikud töötused ja deklaratsioonid. Ultimaatumis nõuti Eestis

uue, N. Liidule sõbraliku valitsuse moodustamist ja nõusolekut maa okupeerimiseks Punaarmee poolt, ähvardades tõrkumise puhul alustada kümne tunni jooksul sõjategevust Eesti vastu. Suured Punaarmee väeosad olid juba baasides, Eesti oli välispoliitilises isolatsioonis, Eesti Vabariigi juhtkond otsustas alustada ülekaalukale vaenlasele, soovides vältida ohvreid.

17.–18. juunil 1940 okupeeris Punaarmee Eesti. 21. juunil 1940 toimus NSV Liidu eriemissari Andrei Ždanovi dikteeritud nukuvalitsuse, mille etteotsa oli pandud Johannes Vares-Barbarus, ametissenimetamine. 6. augustil 1940 Eesti annekteeriti, s.t lülitati 16. liiduvabariigina NSV Liidu koosseisu.

Allaandmine ei päästnud ei Eesti eliiti ega Eesti Vabariigi kodanikke kohutavatest repressioonidest. N. Liidust tulnud okupandid alustasid koos kohalike kommunistidega ajujahti siinse eliidi vastu. Kümnest omaaegsest riigivanemast üheksa vahistati ja nad kadusid. Ainult August Rei pääses Rootsi.

Professor Jüri Uluots.

Aastatel 1940–1960 kannatas repressioonide all vähemalt 191 Asutava Kogu ja I–VI Riigikogu liiget, kellest 161 hukkus – neist viis Saksa okupatsiooni ja 156 Nõukogude Liidu okupatsiooni ajal.

Eesti Vabariigi professor Jüri Uluotsa juhitud valitsus koosnes 16. juunil 1940 üheteistkümnest ministrist. Kõik peale peaminister J. Uluotsa, kellel õnnestus ennast varjata, arreteeriti. Neli ministrit hukati ja viis surid vangistuses veel enne 1943. aastat. Ellu jäeti ainult üks minister, akadeemik Kogermann, sest okupandid vajasisid tema kui teadlase tarkust.

Kuidas õnnestus Jüri Uluotsal enast N. Liidu okupatsiooni ajal aastatel 1940–1941 varjata?

Edukas varjumine

Eduka varjamise esmaseks tingimuseks oli J. Uluotsa tahe end varjata. Paljud kõrge riigitegelased ja ka sõjaväelased isegi ei üritanud end peita.

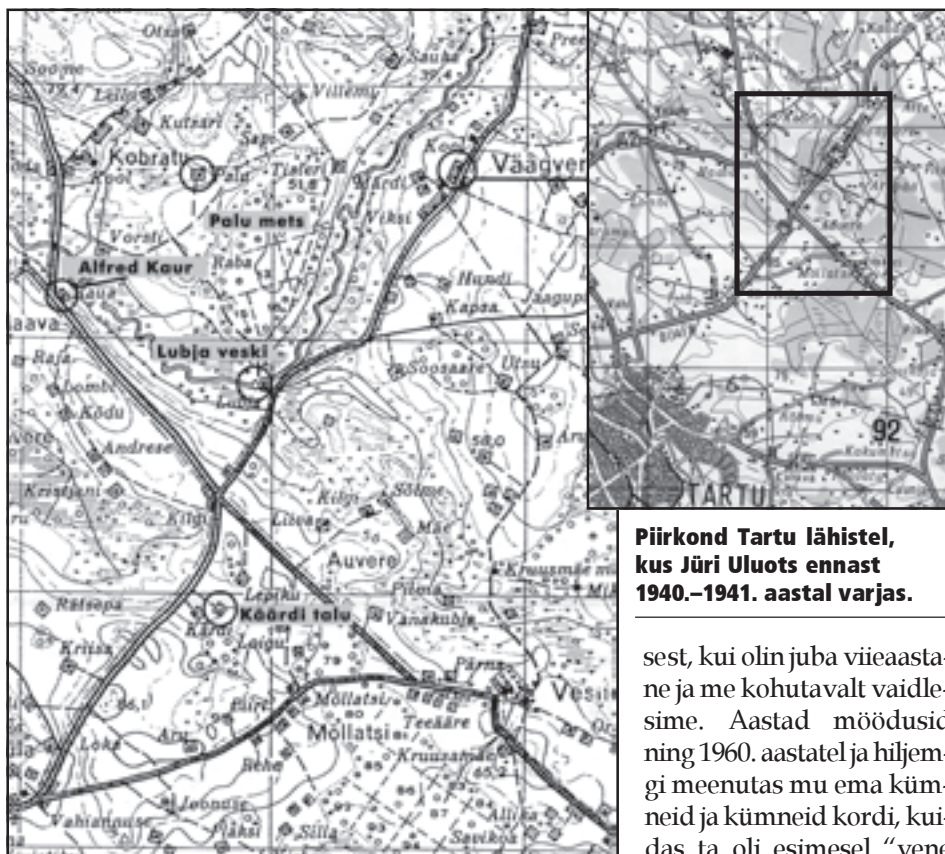
Uluots ei ilmunud 1940. aasta juuni lõpus Tallinna okupatsioonivõimude esindajatele dokumente üle andma. Tema mõte käis selle ümber, kuidas vastupanu jätkata. Enda varjamine tähendaski tookord vastupanu jätkamist.

Eduka varjamise teiseks tingimuseks oli abistajate (varjajate) olemasolu. Muidugi peab olema ka õnne.

Jüri Uluots vahetas elukohta ja varjas end Eesti erinevates paikades. Üheks ja tõenäoliselt peamiseks varjumiskohaks oli Tartumaal praeguse Tartu valla piires asuva Aovere küla Lubja talu. Tookord oli Lubja talu maadel Amme jõel suur vesiveski. Üle Amme jõe läks sild, seal oli korralik saun, veidi edasi algas ilus suur Palu mets.

J. Uluotsa peamisteks varjajateks (s.t varjumise korraldajateks) olid Voldemar Sumberg, Kaitseliidu Tartu malevkonna sanitaarpealik ja hilisem Otto Tiefi valitsuse sotsiaalminister, ning tema abi-

Piirkond Tartu lähistel, kus Jüri Uluots ennast 1940.–1941. aastal varjas.

sest, kui olin juba viieaastane ja me kohutavalt vaidlesime. Aastad möödusid ning 1960. aastatel ja hiljemgi meenus mu ema kümneid ja kümneid kordi, kuidas ta oli esimesel “vene ajal” end sealkandis varjaval

Uluotsale leiba ja saia küpsetanud. Inimest mõjutavad kodu, kool, talu, küla, vald ja/või linn, kus ta kasvab, elab ja töötab. Ja inimene mõjutab oma elu, tegevuse, töö ja võitlusega ümbritsevaid inimesi.

Koht ja inimene

Præguse Tartu valla pinnal on sündinud, kasvanud või töötanud mitmed silmapaistvad isiksused: Eesti pasunakoorige isa David Otto Wirkhaus (1837–1912), helilooja Miina Härma (1864–1941), kirjanik Mait Metsanurk (1879–1957), skulptor Jaan Koort (1883–1935), riigimees Kaarel Eenpalu (1888–1942) jne. Lubja veskist umbes 4 km allavoolu oli kuulsu botaaniku ja aedniku Jaan Pordi Koplímärđi talu. Aastatel 1965–1967 elas selles talus Nobeli kirjanduspreemia laureaat Aleksander Solženišõn, kes kirjutas seal oma teoseid, teiste hulgas “Gulagi arhipelaagi”.

Tartu vallas püsinud eestluse vaim aitas kaasa sellelegi, et 1979. aasta 24. veebruari hilisõhtust kuni 25. veebruari hommikupoolikuni lehvís Kõrveküla 8-klassilise kooli hoonel (olen selle kooli vilistlane) sinimustvalge rahvuslipp. See hoone oli endine Tartu (Raadi) vallama-

kaasa Marie Sumberg. Neile kuulus eelnimetatud Lubja talu.

J. Uluotsa varjamises osalesid Tartu (Raadi) vallavanem kaitseliitlane Mart Kool, Linda Tarto Aovere küla Käärđi talust, kaitseliitlane Peensalu ja tema ema, naiskodukaitse liige Helmi(?) Peensalu Väägverest. Abistajaid oli rohkemgi, sh kaitseliitlane Alfred Kaur Kobratust.

Kus asub Lubja talu?

Kui sõidame Tartust välja mööda Narva maanteed, jõuame umbes 10 kilomeetri pärast Kilgi teeristile. Kunagi asus seal tee ääres Kilgi kõrts, hiljem selle varemed, veel hiljem vaevumärgatav kivihunnik. Kilgi teeristist vasakule pöörav maantee viib Mustveesse, paremale suunduv tee Luunjasse, otsetee aga Kallastele. Umbes kilomeetri jagu Kallaste suunas vasakut kätt ongi Lubja talu. Seal korraldatigi Jüri Uluotsa varjamist aastatel 1940–1941. Kui sama teed edasi minna, jõuab varsti Väägverre, 0,5 km enne Kilgi teeristi on aga Käärđi talu. Seal elasime meie, mina ja minu vanemad. Minu ema Linda Tarto juttude põhjal olevat ma korduvalt Jüri Uluotsa süles istunud. Ise mäletan professorit küll veidi hilisemast ajast, 1944. aasta algu-

ja. Lipu heiskas koolipoiss Paul Saar ja selle lipu valmistasid Leili Pool, Viive Täpsi ja Aino Viljapuu.

Veel mõned faktid

Veel mõned teadaolevad faktid Jüri Uluotsa varjajatest ja nende saatusest.

Voldemar-Christian Sumberg oli sündinud 1893. aastal Helme kihelkonnas, õppinud Tartu ülikoolis arstiteadust, olnud EÜSi liige ja Kaitseliidu Tartu malevkonna sanitaarpealik alates 1931. aastast ning 1941. aasta kevadsuvel Tervishoiumuuseumis okupatsioonivõimudele vastupanu korraldaja. Ta nimetati 18. septembril 1944 Otto Tiefi valitsuse sotsiaalministriks. Veidi enam kui kuu aja pärast, 23. oktoobril 1944, arreteerisid kommunistid Sumbergi ning talle määrati 10-aastane laagrikaristus, millele hiljem lisandus veel kaheksa aastat laagris Eesti hümní laulmise eest. Vabanes laagrist 1960. aastal, kuid Eestisse tal naasta ei lubatud. Sumberg suri 1965. aastal Kemerovo oblastis, kus ta töötas Targai puhkekodu peaarstina.

V. Sumbergi abikaasa Marie (sünd 1901) küüditati 1949. aasta märtsis Tartu valla Aovere küla Lubja talust Novosibirski oblastisse. Vabanes 1958. aastal. Edasine saatusteadmata.

Mart Kool, sündinud 1895. aastal Tartumaal Raadi vallas, kaitseliitlane, Tartu (Raadi) vallavanem, Aovere küla Käärđi talu peremees, Põllumeeste Konvendi esimees, Tartumaa maanõunik, tuletõrjeühingu esimees ja Tartumaa Eesti rahvuskomitee aseesimees (1944), arreteeriti ENSV NKVD operatiivgrupi poolt 4. novembril 1944. Talle mõisteti karistuseks 20 aastat sunnitööd, viis aastat õiguste kaotust ja kogu vara konfiskeerimine. Mart Kool suri (hukkus) Norilski koonduslaagris 1947. aasta veebruaris. ENSV Ülemkohus rehabiliteeris Mart Kooli täielikult 29. märtsil 1990.

Alfred Kaur (sünd 1909), kaitseliitlane, arreteeriti 1944. aasta novembri algul, talle mõisteti 20 aastat sunnitööd, viis aastat õiguste kaotust ja kogu vara konfiskeerimine. Alfred Kaur suri (hukkus) vangilaagris. ENSV Ülemkohus rehabiliteeris ta täielikult 1990. aasta märtsis.

Eduard Peensalu, kaitseliitlane, Väägvere puhkpilliorkestri liige, oli pärast Teist maailmasõda aastaid N. Liidu poliitvang, jõudis tagasi Eestisse, praeguseks surnud. ■

NSV LIIDU MAHAVAIKITUD SÕDA

65 AASTAT SOOME TALVESÕJA ALGUSEST

1939. aasta 30. novembri varahommik koitis Soomes päikesepaistelise ja heledana. Helsingi ja paljude teiste linnade tänavad olid täis kooli ruttavaid lapsi ja tööle kiirustavaid täiskasvanuid. Järsku täitus taevast mootorite müraga, millele järgnesid pommilahvatused. Nõukogude lennugrupp sooritas oma esimese pommirünnaku rahulikele Soome linnadele.

Ants Laaneots, kindralmajor

Rikkudes jämedalt Soomega kehtivat mittekallaletungi lepingut, ületas stalinlik Punaarmee samal ajal pärast võimsat suurtükitehnikat Soome piiri kogu selle pikkuses Karjala kanasest Valge mereni. Algas Teise maailmasõja üks ebatavalisemaid võitlusi – Soome Talvesõda.

Eellugu

Tartus 14. oktoobril 1920 alla kirjutatud rahuleping Nõukogude Venemaa ja Soomele suure lisaterritooriumi-Petsamo piirkonna põhjas, osa Karjalast, soomlastega asustatud alad Karjala kannasel. Puna-Venemaa tolleaegne juht Vladimir Lenin oli helde. Ta vajab hädasti uue kommunistliku riigi rahvusvahelist tunnustamist ega koonerdanud rahuleppe sõlmimisel.

Soome-Vene suhted olid kahe maailmasõja vahel üsna keerulised. Tugevnev Nõukogude Liit ei suutnud leppida varem Venemaa koosseisu kuulunud Soome ja Balti riikide kaotamisega ning kavandas nende taasühendamist kommunistliku impeeriumiga. Nõukogude strateegidele oli tähtis avada Eesti ja Soome merekindlustega Soome lahe suudmele pandud lukk, mis takistas Balti mere laevastiku vaba tegutsemist kogu Läänemere akvatooriumis. Ehkki 1932. aastal õnnestus Soomel ja Eestil sõlmida Nõukogude Liiduga mittekallaletungileping, mida pikendati 1934. aastal veel kümneks aastaks ehk 1945. aastani, puudusid nii Tallinnas kui ka Helsingis illusioonid Moskva võimumeeste sõnapidavuse ja tõeliste kavatsuste suhtes.

1930. aastate teisel poolel omandasid suure võimsuse kaks Euroopa dik-

taatorriiki – hitlerlik Saksamaa ja stalinlik NSV Liit. Mõlemal olid maailmavalutuslikud plaanid ja mõlemad püüdsid järjekindlalt parandada oma lähtepositsioone selleks. NSV Liit oli igati huvitatud Hitleri tõukamisest sõtta Lääne-Euroopa riikide vastu, mis oleks võimaldanud neid nõrgestada võitluses üksteisega ja teinud hilisema Stalini kavandatava kommunistliku “vabastusretke” Euroopasse kergemaks.

23. augustil 1939 sõlmisid Saksamaa ja NSV Liit nn Molotovi-Ribbentropi pakti, mis kujunes Teise maailmasõja avataktiks. Selle leppe salajase lisaga jaotati kaks imperialistlikku kiskjat Euroopa oma mõjusfäärideks. Saksamaa andis Stalinile Soome, Balti riigid

Soome vägede ülemjuhataja marssal Carl Gustaf Emil Mannerheim.

ja Bessaraabia (Moldova), saades vastutasuks ohutu võimaluse alustada sõda Poola vallutamiseks, vabad käed tegutsemiseks Lääne-Euroopas ja pikaajalise lepingu strateegiliste materjalide tarnete kohta Nõukogude Liidust.

Saksamaa ründas Poolat 1. septembril 1939 – algas Teine maailmasõda. Saksamaa ja 17. septembril temaga vallutuskäigus ühinenud NSV Liit hävitasid kiiresti Poola riigi ning jagasid selle “vennalikult” pooleks. Hitleri ja Stalini ühisele sõjalisele kampaaniale pandi punkt Lääne-Ukrainas äsja vallutatud Bresti linnas, kuulsas Saksa tankiässas Heinz Guderiani ja vähemkuulsas Punaarmee tankipealiku Semen Krivošeiini korraldatud mehhaniseeritud üksuste ühisparaadiga (Guderian 1999: 113). Nõukogude Liit asus viivitamata realiseerima ka teisi Molotovi-Ribbentropi paktiga saavutatud kokkuleppeid. Nurka aetud Balti väikeriigid – Eesti, Läti ja Leedu – sunniti ajavahemikus 28. septembrist 11. oktoobrini 1939 kirjutama relva ähvardusel alla nn baaside lepingutele, millele järgnes kohe Nõukogude vägede sisseviimine.

Poola ja Balti riikide vallutamise kergus pani Moskva võimumeeste pea edust ringi käima. Vallutuste rida otsustati jätkata ning sihikule võeti Soome.

Kremlis valitsejad pidasid Soomet, nagu ka teisi läänepoolseid piiririike, oma potentsiaalseks vaenlaseks juba alates Vene Kodusõja päevist ning tegid peaaegu kogu sõdadevahelise aja sõjaplaane vallutusteks looderegionis. Alates 1936. aastast olid kõik Soome ja Balti riikide suunalised Punaarmee sõjaplaanid ründava iseloomuga. 19. aprillil 1939 koostas Leningradi sõjaväeringkonna juhtkond seletuskirja ringkonna baasil loodava nn Looderinde operatsiooni-

plaanile Soome ja Eesti vastu, milles kavandati kasutada Soome vastu kaht armeed – 14. armeed (koosseisus kuus diviisi ja kolm tankibrigaadi) Karjala kannasel ning 17. armeed (viis diviisi) lõigus Barentsi merest Laadoga järveni. Märtsis 1939 sai Leningradi sõjaväeringkonna uus juhataja, 2. järgu armeekomandör* Kirill Meretskov NSV Liidu kaitse rahvakomissarilt marssal Klim Vorosilovilt ülesande kontrollida oma vägede valmidust sõjaliseks konfliktiks Soomega, mida ka tehti. 25.–29. juunini 1939 viis Leningradi sõjaväeringkonna juhtkond läbi maastikuluure Kannasel, mille käigus mängiti läbi võimaliku sõjalise operatsiooni plaan. Septembri keskel algas Leningradi ringkonna vägede koondamine oma tegevussuundadele (Meltjuhhov 2000: 140–142).

Seega algasid Nõukogude Liidu ettevalmistused Soome ja Balti riikide vallutamiseks juba 1939. aasta märtsis-aprillis.

Läbirääkimised

Alates 1938. aastast hakkas NSV Liit järjekindlalt tõstatama Soome ees nõuet kahe riigi vahel sõlmitud mittekallale tungi lepingu laiendamiseks, mis oleks näinud ette Punaarmee teatud baaside paigutamise Soome territooriumile. Kreml väitis, et see on vajalik julgeoleku kaalutlustel Soome territooriumi kui silalapea ärakasutamise välistamiseks kolmandate riikide poolt NSV Liidu vastaseks agressiooniks. Soome valitsusel tuli tõrjuda üha jultunumaks muutuva idanaabri pretensioone oma pinnale.

1939. aasta märtsi algul esitas NSV Liit Soomele taotluse nelja Soome lahes asuva saare rentimiseks, et ehitada nendele oma sõjaväebaasid. 8. märtsil teatas Soome saadik Moskvas Aarno Yrjö-Koskinen välisasjade rahvakomissarile Maksim Litvinovile, et tema valitsus ei saa seda soovi rahuldada (Sokolov 2000: 11).

Samaaegselt baaside taotlusega alustas Moskva massimeedias tõelist propagandasõda Soome vastu, nimetades viimast proletariaadi vanglaks ja süüdistades nõukogudevastastes agressiivsetes septsustes. Süüdistuste naeruväärsuse mõistmiseks on siin paslik meelde tuleta da, et 1939. aastal elas Soomes 3,65 miljonit inimest, mis oli vaid veidi rohkem kui Leningradis elanikke. Samal ajal oli NSV Liidu elanikkond 172 miljonit inimest.

5. oktoobril 1939 kutsus NSV Liit Soome volitatud esindaja (sooviti välisministrit) Moskvasse läbi rääkima konkreetsetes riigipiiriga seotud poliitilistes küsimustes, mille olevat muutunud aktuaalseks Euroopas käiv sõda. Vene arhiivimaterjalide järgi oli Stalinil 7. oktoobri seisuga Soomele kaks nõueteprogrammi.

Miinumprogramm nägi ette, et Soome:

1) annab Venemaale Viiburi kubermangu idapoolse osa mööda Mestjärvi-Kallenjärvi-Pühajärvi-Konevetši liini;

2) annab Venemaale Lavansaari, Pieninsaari ja Seiskari saare Soome lahes;

3) loobub NSV Liidu kasuks Rõbatši poolsaare lääneosast;

4) lubab NSV Liidul ehitada mere- ja lennubaasid Suursaarele ja Hankosse (Lappohja piirkond);

5) kohustub mitte ehitama ilma NSV Liit nõusolekuta Ahvenamaa saartele kindlustusi ja lubab NSV Liidu mereväekomisjonil saari perioodiliselt kontrollida.

Maksimumprogramm nõudis, et Soome:

1) annab NSV Liitile osa Viiburi kubermangust ida pool Säkijärvi-Jääski-Parikkala joont;

2) loovutab oma Soome lahe saared Suursaare, Ruuskeri, Suure ja Väikese Tütarsaare;

3) loobub täielikult Petsamost;

4) nõuete 4.–5. punkt kattusid miinumprogrammi omadega (Kovaltšuk 1999: 119).

Läbirääkimised algasid 12. oktoobril, kusjuures juba esimesel kohtumisel panid Stalin ja Molotov soomlaste ette abistamis pakti, mis sarnanes Balti riikidega sõlm ituga (Mannerheim 1952: 49). Soomet esin das J. K. Paasikivi, NSV Liitu J. Stalin ja V. Molotov. Soomlased lükkasid tagasi kõik nõuded, mis olid seotud rahvusliku suveräänsust ja iseseisvust kahjusta vate asjaoludega. Nõudeid korrati oktoob rikuu jooksul veel mitmel korral.

Avalikuks häiresignaaliks Soome rahvale oli Molotovi kõne 31. oktoobril 1939 NSV Liidu Ülemnõukogu istungil, mis oli kokku kutsutud selleks, et vormistada juriidiliselt Lääne-Ukraina ja Lääne-Valgevene ühendamine NSV Liiduga. Peatudes Soome ja NSV Liidu vahekorral, sõnas Molotov ootamatult: “Meie suhted Soomega on erilises seisukorras,” ja rõhutas, et Soome piir on

vaid 32 km kaugusel Leningradist ning riigi julgeoleku huvid nõuavad olukorra kiiret lahendamist.

Tugeva surve alla sattunud Soome valitsus oli 1939. aasta novembri algul isegi nõus vahetama neli Soome lahes olevat saart – Seiskari, Lavensaari, Pieninsaari ja Tütarsaare – mingi territooriumi vastu Karjalas ja nihutama oma piiri 25–30 km tahapoole (Tanner 1951: 111). Kuid Stalin ei olnud läbirääkimiste järjekordsel voorul 9. novembril nende ettepanekutega nõus, jäädes oma nõudmise juurde Hanko poolsaare suhtes. Läbirääkimised ei andnud mingeid tulemusi (Tanner 1951: 127).

NSV Liit hakkas tegema ettevalmistusi sõjaks.

17. oktoobril 1939 määrati marssal Carl Gustav Emil Mannerheim Soome vägede ülemjuhatajaks. Järgmisel päeval moodustati ülemjuhataja staap.

Nõukogude sõjaplaan

Nõukogude sõjalis-poliitiline juhtkond oli edus nii kindel, et ei pidanud operatsiooni Soome vastu isegi strateegilise tasandi ettevõtmiseks, vaid pani selle ettevalmistamise ja läbiviimise ülesande Leningradi sõjaväeringkonnale ning selle juhile, 2. järgu armeekomandör Kirill Meretskovile, andes talle juurde sõjaks vajalikke üksusi. Operatsiooni plaani töötas välja sõjaväeringkonna staap. 29. oktoobril 1939 esitas Meretskov oma plaani nimetusega “Soome armee maavägede ja merejõudude purustamise operatsiooni plaan” kinnitamiseks NSV Liit kaitse rahvakomissarile marssal Klim Vorosilovile, kes selle ka allkirjastas.

Plaan nägi ette kasutada Soome vallutamiseks nelja armeed, milles oli kokku 425 640 punaväelast, 24 diviisi, 2289 tanki, 2876 suurtükki ja miinipildujat ning 2446 lennukit (Meltjuhhov 2000: 153).

Pealöögisuunal Karjala kannasel pidi tegutsema 7. armee 2. järgu armeekomandör V. Jakovlevi juhtimisel. Selle koosseisus oli 12 laskurdiviisi, tankikorpus ja kolm tankibrigaadi.

Põhja pool Laadogat tegutsesid 8. armee (kuus laskurdiviisi ja kaks tankibrigaadi), 9. armee (viis diviisi) ja Murmanskis baseeruv 14. armee (kolm diviisi).

Operatsiooni plaan nägi ette, et 7. armee ületab julgestusvööndi ja murrab 8–10 päeva jooksul läbi Mannerheimi liinist Kannasel, vallutab Viiburi ja jätkab

seejärel kiiret pealetungi Helsingile, kus kavatseti olla enne 20. detsembrit ehk Stalini sünnipäeval 18. detsembril. Pealöögisuund valiti piki Leningradi-Viiburi raudteed.

Samaaegselt pidi Petroskoi suunal hargnev 8. armee diviisikomandör** I. Habarovi juhtimisel, liikudes põhja poolt ümber Laadoga järve, arendama pealetungi Kesk-Soome suunas, osaga oma vasaku tiiva üksustest aga sooritama manöövri Kannasel olevate Soome vägede tagalasse ja koostöös 7. armeega purustama seal asuvad Soome Karjala armee peajõud.

9. armee korpusekomandör*** M. Duhhanovi juhtimisel sai ülesande ületada riigipiiri kolmes kohas ja arendada pealetungi Kuhmo, Suomussalmi ning Salla suunas, jõuda kiiresti Oulu linna juures Botnia laheni ja lõigata nii Soome territoorium pooleks.

Diviisikomandör V. Frolovi juhtimise all oleva 14. armee ülesanne seisnes Petsamo piirkonna okupeerimises ja soomlaste Barentsi merest äralõikamises.

Punaarmee, sh Leningradi sõjaväeringkond alustas mobilisatsiooni läbi viimist 7. septembril 1939. Punalipuline Balti mere laevastik sai 5. oktoobril 1939 käsu valmistada ette Soome lahes olevate saarte vallutamise kava (Meltjuhhov 2000: 139-140).

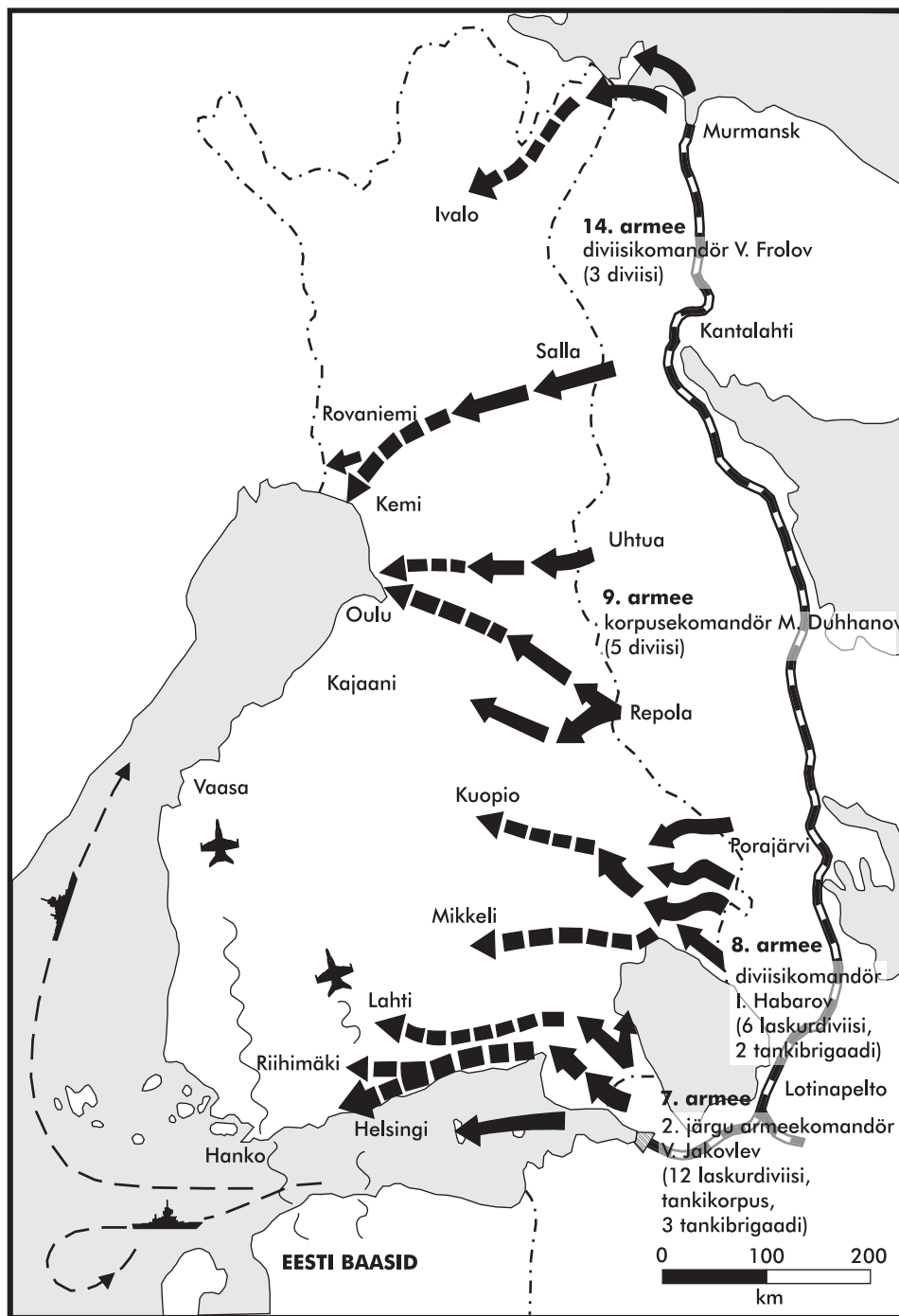
Soome kaitseplaan

Proгноosides Nõukogude vägede võimalikku tegevust sõja korral, õnnestus Soome väejuhatusel peaaegu õigesti ära arvata selle kavatsused. Eksiti vaid vaenlase jõudude määramisega põhja pool Laadogat, mis osutusid prognoosituist oluliselt suuremateks.

Soome kindralstaap lähtus seisukohast, et sõjas NSV Liiduga on viimase pealetõõgi suunaks Karjala maakitsus (Kannas). See oli Soome kaitse peapositsiooni kohal umbes 100 km laiune. Peapositsioonile ning selle ja Viiburi vahelisse ruumi oli Talvesõja alguseks jõutud ehitada maa- ja merevägede üksustele 221 püsirajatist.

Soomlaste kaitsevööndit Kannasel hakkas Nõukogude propaganda, eriti pärast sellel tugevasti peksa saanud Punaarmee suuri kaotusi, kutsuma Mannerheimi liiniks. Püüdes hiljem seletada Nõukogude vägede ebaedu ja suuri kaotusi Kannase lahingutes, kirjeldasid Moskva propagandistid Mannerheimi liini sa-

Punaarmee pealetungiplaan vallutamiseks

maväärsena Euroopa kõige tugevamate kindlustusvööndite, sh Maginot' liiniga. See ei vastanud pehmelts öeldes tõele. Talvesõja alguses oli peapositsiooni kõige paremini kindlustatud osas, Summa külast lääne poole voolava Summajoe ja Muolanjärvi vahel 48 uut betoonist valatud rajatist, s.t umbes üks rajatis rindekilomeetri kohta. Mannerheimi liinist ainult veidi pikemal Prantsuse Maginot' liinil Saksamaa piiril oli 5800 betoneeritud kaitserajatist. Ka võrdlus teiste Kesk-Euroopa

kindlustusvööndite püsirajatiste hulgaga näitab, et Soome peapositsioon oli tegelikult nõrgalt kindlustatud (Leskinen & Juutilainen 2002: 462-463).

Erinevalt Eesti tolaegsest sõjalis-poliitilisest juhtkonnast, kes kartis 1939. aasta augustis-septembris mobilisatsiooni läbi viia, arvates, et see annab Nõukogude Liidule ettekäände agressiooniks, talitas Soome vastupidi. Augustis 1939 demobiliseeritud sõdurid kutsuti tagasi tegevteenistusse. 23.

septembril said õppekogunemiste sildi all käsu ilmuda oma teenistuskohtadele piirivalveüksuste reservväelased. Osa katteüksustest viidi aegsasti Kannasele, oma vastutusalaadesse. Soome jõudis 25. oktoobrini viia läbi varjatud mobilisatsioonikogu oma relvajõudude sõjaaja koosseisule ning paigutada sõjaaja üksused nende kaitsealadele, kus jätkati kindlustuste rajamist ja püüti korraldada ka koostegevusõpet. Vene ajaloolase Mihhail Meltjuhovi andmetel oli 30. novembril 1939 Soome armees 265 000 meest (üheksa diviisi), 534 suurtükki ja miinipildujat, 64 tanki ja 270 lennukit (Meltjuhov 2000: 153).

Oodatava Vene pealöögi suunal Karjala kannasel asus kaitsele Karjala armee kindral Hugo Östermani juhtimisel oma 133 000 mehe (kuue jalaväediviisi), 349 suurtüki, 32 tanki ja 36 lennukiga. Selle koosseisus oli kaks korpust. Kindralleitnant Harald Öhquisti juhitud II korpus (65 450 meest) koosnes kolmest Mannerheimi liini löiku Soome lahest kuni Vuoksa jõeni kaitsvast diviisist. Korpust võis vajaduse korral abistada selle läheduses paiknev armeejuhataja reservis olev 1. diviis. II korpusest vasakul, kuni Laadoga järveni kaitses Mannerheimi liini III korpus (21 600 meest) kindralleitnant Erik Heinrichsi juhtimisel. Mannerheimi liini ees, 20–65 km laiuses kattevööndis asusid neli piirivalvuritest, jäägripataljonidest, ratsaväesalkadest ja kohalikust omakaitsest koosnevat kattegruppi, milles oli kokku 21 600 meest ja 71 suurtükki (Petrov & Stepakov 2003: 193–195).

Laadoga järvest põhja pool Ilomantsi linnani ulatuval umbes 100 km pikkusel rindelõigul oli positsioonidel IV korpus, algul kindralmajor Juho Heiskaneni, seejärel kindralmajor Johan Wolde-Hägglund juhtimisel. Selle koosseisus olid kaks diviisi – 12. Suojärvi ja 13. Salmi-Uoma suunal – ning mõningad väikesed katteüksused. Hiiglaslik territoorium Ilomantsist Põhja-Jäämereni oli mingil määral kaitstud kindralmajor Wiljo Einar Tuompo juhitud Põhja-Soome grupiga, mis kujutas endast kõiki riigipiirilt sisemaale tulevaid teid tõkestavat üksikute pataljonide ja kompaniide tugipunktide süsteemiga ketkest.

Ülemjuhataja kasina reservi moodustasid kaks jalaväediviisi. 6. diviis asus Viiburi lähedal Luumäkis ja 9. diviis oli alles Oulus formeerimisel.

Mainila provokatsioon

Hitler tõi ettekäändena kallaletungiks Poolale 1. septembril 1939 tema enda käsul korraldatud provokatsiooni Gleiwitzi raadiojaama vastu. Ka NSV Liidule oli sõja alustamiseks Soome vastu vaja ettekäändet. 26. novembril 1939 kell 15.45 teatas NSV Liidu teadeteagentuur TASS, et Soome suurtükivägi on tulistanud NSV Liidu suunas Karjala kannasel piirilal Mainila küla juures, mille tulemusena oleval neli punaväelast saanud surma ja üheksa haavata. Mõne tunni pärast järgnes sellele NSV Liidu välisministri Molotovi noot, mille kohaselt Mainilas juhtunud kvalifitseeriti kui “NSV Liidule vaenulikku akti”, millega seoses tehti Soomele ettepanek viia oma väed 20–25 km piirist kaugemale, et mitte luua ohtu Leningradile, sest Soome piir on viimastest vaid 32 km kaugusel.

Soome piirivalvurid fikseerisid 26. novembril (Moskva aeg) kella 15.30 ja 16.05 vahel Mainila piirkonnas seitse lastku, kuid piiri tagant, Nõukogude suurtükiväe poolt, sest Soome armeel polnud selles piirkonnas ühtki suurtükiväeüksust, mille laskekaugus oleks ulatunud Mainilani. Soomlased tegid kohe ettepaneku moodustada juurdluse läbiviimiseks ühiskomisjon, millest Nõukogude juhtkond resoluutselt keeldus. 29. novembril saatis Molotov Soome esindajale Moskvas Yrjö-Koskinenile noodi, milles teatas, et seoses Soome jätkuvate kallaletungidega Vene-Soome piiri erinevates lõikudes ei saa NSV Liit seda enam taluda ja hoida normaalseid suhteid Soomega ning on sunnitud oma poliitilised ja majanduslikud esindajad Soomest ära kutsuma. Ühtlasi teatati noodis, et seoses Soome vaenuliku hoiakuga Nõukogude Liidu suhtes ei kavatse viimane enam järgida kahe riigi mittekallaletungi lepingu nõudeid (Tanner 1951: 149). See tähendas diplomaatiliste suhete katkestamist ja sõda. Mingit ultimaatumit NSV Liit Soomele ei esitanud.

Terijoki valitsus

Kremlis võimurite korraldatavad alatused jätkusid. 1. detsembril 1939 sai Terijoki asula Karjala kannasel (nüüdne Zelenogorsk) tuntuks kogu maailmas. Vastukaaluks Helsingis olevale tõelisele Soome valitsusele kuulutati seal välja “Soome Demokraatliku Vabariigi rahvalitsus” eesotsas juba 20 aastat Venemaal redutanud tähtsa Soome kompartei

ja Kommunistliku Internatsionaali tegelase Otto Ville Kuusineniga. Kaitseministriks määrati punasoomlane Aksel Anttila.

Et lavastusele vähegi tõepära lisada, pidi see nn Soome rahvavalitsus asuma Soome territooriumil, milleks kasutati ära Punaväe rünnaku käigus vallutatud, riigipiirist mõne kilomeetri kaugusel asuv Terijoki. Juba 1. detsembri õhtul pöördus O. Kuusinen NSV Liidu juhtkonna poole telegrammiga, milles märgiti, et “uus valitsus palub abi Nõukogude Liidult võitluses Soome Demokraatliku Vabariigi eest”.

Tegelikult algas marionettvalitsuse ja selle institutsioonide ettevalmistamine Nõukogude Liidus aegsasti. Kaitse rahvakomissar K. Vorosilov andis juba ajavahemikus 11.–19. novembrini 1939 rea korraldusi nn Soome rahvaarmee loomiseks, mis pidi olema asutatud 24. novembriks. Aluseks võeti Punaväe 106. laskurkorpus, mida hakati mehitama Venemaal elavate soomlaste, karjalaste ja ingerlastega. Et soomeugrilasi ei jätkunud, määrati korpusesse hulgaliselt venelasi, kellele anti eelnevalt soomepärased nimed. 27. novembril kanti K. Vorosilovile ette, et moodustatavas korpuses on juba 13 000 meest.

“Rahvaarmee” üksused toodi Petroskoist Leningradi, et valmistada nad ette Helsingi võiduparaadiks. Moodustati selle armee 1. korpus, mille koosseisus olid 1. ja 2. diviis, kummaski kaks laskurpolku, üksik tankipolk ja lennueskadrill. Hiljem formeeriti juurde veel 3. diviis. Korpuse koosseisus oli detsembri keskel ligi 18 000 meest. Kuid ilmselt oli nende võitlusmoraal nii madal, et Nõukogude väejuhatus ei julgenud “rahvaarmee” üksusi rindel kasutada. Kord seda küll prooviti, kuid “rahvaarmeelased” jooksid pärast lühikest tulevahetust soomlastega lahinguväljalt minema (Taras 1999: 341–345).

Samaaegselt “rahvaarmee” loomisega töötati välja vajalikud poliitilised dokumendid. 22. novembriks oli valmis projekt “Vastastikuse abistamise leping Nõukogude Liidu ja Soome Demokraatliku Vabariigi vahel”.

2. detsembril oli Kuusinen juba Moskvas, kus ta sõlmis Stalini, Molotovi, Vorosilovi ja Ždanovi juuresolekul “Sõpruse ja vastastikkuse abistamise lepingu NSV Li ja Soome Demokraatliku Vabariigi vahel”. Selle kohaselt anti Nõukogude Liidu poolt Soomele üle Nõuko-

gude Karjala rajoonid valdavalt karjala elanikkonnaga – ligi 70 000 ruutkilomeetrit. Vastutasuks pidi Soome andma NSV Liidule 3970 km² territooriumi Kannasel, rentima 30 aastaks Hanko neeme ja müüma Lavansaari, Suurjärvi, Seiskari, Tütarsaar ja Koivisto saare Soome lahes, samuti Soomele polaaraladel kuuluvad Rõbatsi ja Sredni poolsaare osad. Kreml püüdis igati agressiooni legaliseerida.

Soome valitsus ja rahvas hindasid Mannerheimi sõnul olukorda järgmiselt: “Kogu rahvas mõistis nüüd, et ainus võimalus pääsemiseks on koondada read ühiseks võitluseks, kuid see polnud Terijoki valitsus, kelle ümber koonduti” (Mannerheim 1952: 67).

Ka maailma reaktsioon oli ühene: “Nõukogude Liit püüab Kuusise marionettvalitsuse abil likvideerida Soome riiklikku iseseisvust.” 14. detsembril heitis Rahvaste Liiga Nõukogude Liidu kui agressori oma ridadest välja.

Sõja käik

Paljud uurijad jagavad Talvesõja kolmeks perioodiks:

1) **30. november – 26. detsember 1939.** Nõukogude vägede esimene suurpealetung kogu rindel. Lahingud piiräärses julgestusvööndis ja Punaarmee läbikukunud katsed murda läbi Mannerheimi liinist. Soome vägede vasturünnakute algus mõnedes rindelõikudes;

2) **27. detsember 1939 – 31. jaanuar 1940.** Punaarmee operatiivpaus Kannasel, sõjaplaanide täpsustamine ja valmistumine teiseks suurpealetungiks. Olukorra teatud stabiliseerumine. Soome üksuste ümberpiiramisoperatsioonid Põhja-Laadoga piirkonnas ja Karjalas;

3) **1. veebruar – 13. märts 1940.** Punaarmee kontsentreeritud pealetung Leningradi-Viiburi suunal. Lähimurre Mannerheimi liinist. Moskva rahuleppe sõlmimine.

Lahingud Kannasel

Sõda algas 30. novembril kell 7.30 Soome aja järgi Nõukogude vägede üldpealetungiga kogu 1610 km pikkusel rindel Soome lahest Valge mereni. Sissetungile eelnes võimas 30-minutiline tuletevalmistus. Meretskovi plaan ületada soomlaste 20–65 km sügavune kattevöönd Kannasel ühe hooga ebaõnnestus. Vaatamata sellele, et kindral Österman ei eraldanud sellesse piisavalt jõude, tee-

nides õigustatult ära Mannerheimi suure pahameele, suutsid oskuslikult viivitushinguid pidavad väikesed Soome katteüksused vaenlase ülekaalukaid jõude kattevööndis siduda kuni 5. detsembrini (Mannerheim 1952: 71). Punaarmee jõudis Mannerheimi liinini alles järgmiseks hommikuks. Soomlased harjusid tankidega, mida paljud reservist tulnud mehed nägid esimest korda elus, ja said esimesed lahingukogemused.

Esimesed Punaarmee katsed murda läbi Mannerheimi liinist leidsid aset 6.–7. detsembril. Nõukogude väejuhatuse püüdis arendada edu kahel, Käkisalme ja Viiburi suunal, kusjuures prioriteetseks osutus millegipärast esimene suund. Korpusekomandör V. Grendali kahe laskurdiviisi ja tankibrigaadisuuruse väegruppi rünnakud Käkisalme suunas ja katsed forsseerida Vuoksi jõgi löödi tagasi ning lõppesid venelastele suurte kaotustega. Saanud aru, et soomlaste kaitse on tugev, võttis Meretskovi kümnapäevase operatiivpausi, et valmistada oma väed läbimurdelahinguteks korralikult ette. 16. detsembril algas 7. armee uus suurpealetung Summa sektoris. Pealöögisuunal piki Leningradi-Viiburi raudteed ründasid kolm tugevdatud Vene diviisi, kes püüdsid suurtükide marutule ja lennuväe toetusel murda läbi soomlaste kaitse kõige ohtlikumas, Summa ja Lähde vahelises lõigus. Soome väed osutasid kangelaslikku vastupanu, hävitades tuhandeid punaväelasi ja kümneid Nõukogude tanke, sh ka 67 rasketanki. Kõik 7. armee läbimurdekatsed löödi tagasi. Seda soome rahva ja Soome armee võitlusemoraali tugevasti tõstnud lahingut hakati nimetama “Summa imeks”. Karjala armee juhataja läks pärast esimesi lahinguid isegi nii enesekindlaks, et püüdis 23. detsembril oma viie diviisiga teha vastupealetungi, mis aga polnud edukas ja peatati kiiresti. 25.–27. detsembrini tegi V. Grendali grupp uue katse murda Soome kaitsest läbi Suvanto järve ääres. Venelased löödi suurte kaotustega tagasi.

30. detsembril kaotas Punaarmee Kannasel initsiatiivi, lahingutegevus vaibus. Suhteline vaikus kestis kogu 1940. aasta jaanuari.

Lahingud Laadoga põhjakaldal. Tolvajärvi

Diviisikomandör I. Habarovi (kelle 4. detsembril vahetas välja korpusekoman-

dör V. Kurdjumov) juhtimisel oleva Nõukogude 8. armee (kuus diviisi, 75 000 punaväelast ja 154 tanki) ülesanne oli jõuda Olonetsi piirkonnast 10 päevaga Joensuu-Tohmajärvi-Sortavala joonele. Seejärel pidi armee vasak tiib murdma Karjala armee tagalasse ja aitama 7. armeel purustada Kannasel asuvad Soome armee peajõud. Armee operatiivviisuse keskosas olevad väekoondised pidid samal ajal arendama pealetungi Mikkeli ja Kuopio suunas ning parempoolsed jõudma kontaktini põhja pool, Oulu suunas tegutseva 9. armeega.

Pealetung algas venelastele edukalt. Soomlaste IV korpus oli sunnitud esimese kahe nädala jooksul taanduma ligi 70 km (kuni Kitiläni). Mannerheim oli mures ja väga rahulolematu vägede juhtimisega ning vahetas 4. detsembril IV korpuse ülema kindral Heiskaneni välja kindralmajor Heggundi vastu. Ülemjuhataja pidas olukorda IV korpuse rindel sõja algul kogu sõjatandri kõige kriitilisemaks. Oli vaja Korpiselkä ja Ilomantsi suunas edasitungiv vastane peatada.

Et olukorda parandada, otsustas Mannerheim luua uue väegrupi oma vana tuttava kolonel Paavo Talvela juhtimisel. Varsti hakkasid põhja pool Laadoga järve toimuma sündmused, mis hämmastasid maailma ja andsid soomlastele uue lootuse ning võitlusele teise hinguse. Kolonel Talvela käsutuses oli koos äsja saabunud kolonelleitnant A. Pajari 16. jala-väertügemendiga kokku seitse pataljoni ja neli suurtükipatareid. Soomlased otsustasid loobuda senisest kaitsetaktikast ja minna üle rünnakutele, kasutades suuskadel olevate üksuste liikuvust ja Vene vägede oskamatus sõidida paksu lume all olevas metsas. Julgete ja oskuslike ümberhaaramisrünnakutega tükeldas Talvela grupp 8.–15. detsembrini Tolvajärvi juures Vene 139. laskurdiviisi ja hävitas selle. Soomlased purustasid ja sundisid taganema ka 139. diviisile appi tuleva Vene 75. laskurdiviisi.

Mannerheim kirjeldab juhtunut järgmiselt: “Lõpptulemus oli hiilgav. Vaenlase 139. diviis oli täielikult purustatud ja ka sellele täienduseks saadetud 75. diviis oli saanud hävitava kaotuse. Üle 4000 surnu arvestati ainuüksi peatee ääres, ning ligikaudu 600 vangi oli võetud. Sõjasaagina olgu nimetatud 59 tanki, 31 suurtükki, 220 kuulipildujat...” (Mannerheim 1952: 79).

Detsembri teisel poolel peatasid IV korpuse üksused ka piki Laadoga järve kallast pealetungivad Vene 166. ja 18. laskurdiviisi Kitelä juures ning sundisid nad kaitsesse üle minema. 26. detsembril nende vastu alanud IV korpuse pealetung osutus edukaks. Kahe päeva pärast blokeeriti mõlemad Vene diviisid tagalast, löigati tükkideks ja osaliselt hävitati. Väekoondiste ümber piiratud jäänused olid sunnitud sõja lõpuni ringkaitsesse jääma. Pärast 8. armee hävitavat lüüasaamist stabiliseerus rinne selles löigu kuni sõja lõpuni.

Tolvajärvi lahingute tulemusi imetles kogu Euroopa ja neil oli eriline tähtsus soomlaste kaitsetahte suurendamisel ja võitlusmoraali tõstmisel.

Raate ja Suomussalmi

Nõukogude 9. armee ülesanne oli löigata Soome territoorium pooleks. Esialgu arenes paksu lume all olevas põlismetsas piki üksikuid teid väljaveninud armee kolonnide pealetung edukalt. Soome jõud olid selles löigus nõrgad. 30. novembrist kuni detsembri keskpaigani tegutses 9. armee vastu ainult neli pa-

taljoni. 7. detsembril vallutas Vene 163. laskurdiviisi Suomussalmi kirikuküla.

Olukord rindelöigis oli murettekita. Vaenlase peatamiseks oli Soome armee ülemjuhataja sunnitud saatma oma reservi, Oulus alles formeerimisel oleva 9. diviisi osade kaupa Suomussalmi suunale, kus nad algul ühendati brigaadiks, seejärel diviisiks kolonel Hjalmar Siilasvuo juhtimise all.

Siilasvuo kasutas kolonel Talvela juba Tolvajärvil edukaks osutunud taktikat. Ta ründas oma üksustega Vene 163. laskurdiviisi tiibadelt ja tagalast, ning jõudes diviisi varustusteedele, löikas need ära. 29. detsembriks oli 163. diviisi täielikult hävitatud. Sama saatus tabas ka õnnetule laskurdiviisile appi saadetud 44. motoriseeritud diviisi. Äsja Ukrainast saabunud, ilma talvevarusteta 44. motodiviis pidi päästma kotis olevad 163. diviisi üksused, kuid tema liikumine paksus lumes oli aeglane ja diviisi kolonn venis paljude kilomeetrite pikkuseks. Soomlased tõkestasid diviisi liikumisteed ja hakkasid korraldama pidevaid tiibrünnakuid. Diviis lagundati 5. jaanuariks tükkideks (soomlased kutsusid neid *mottideks*) ja hävita-

ti. Mõned väikesed punaarmeealaste grupid püüdsid end päästa, põgenesid metsa, kus nad külmusid või hävitati jälitavate Soome suuskurite poolt.

Võit Suomussalmi all oli täielik, kaks vaenlase diviisi lakkasid eksisteerimast. Nõukodude vägede pealetung Oulu suunas oli peatatud ja rohkem katseid seda jätkata venelased ei teinud. Venelaste kaotused siin olid 27 500 meest tapetute ja külmunudena, 1800 vangi, 131 suurtükki, 54 tanki, 430 autot ja traktorit (Mannerheim 1952: 81–82). Soomlased kaotasid ligi 900 meest hukkunute, 1770 haavatute ja 30 vangidena.

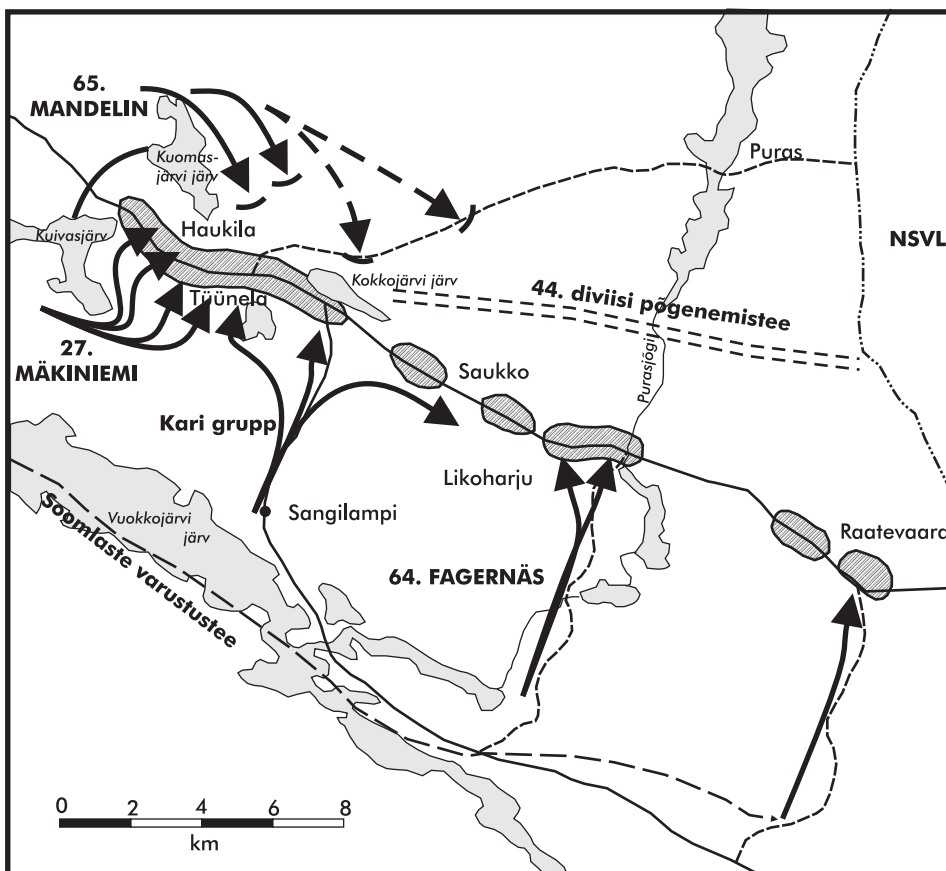
Suomussalmi all vabanenud 9. diviisi kasutas Soome väejuhatus ära Kuhmo juures Vene 54. laskurdiviisi vastu. Soomlased jõudsid sellesse piirkonda 28. jaanuaril 1940 ja alustasid järgmisel päeval rünnakuid kaitsesele asunud 54. diviisi tiibadele ja tagalasse. Diviis lagundati üksikuteks gruppideks (*mottideks*), kuid lõpuni seda hävitada ei suudetud. Selle allesjäänud sisse piiratud osad osutasid sõja lõpuni vastupanu.

Punaarmee strateegiline pealetung

Kahe esimese sõjakuu tulemused Soome rindel šokeerisid NSV Liidu juhtkonda. Saanud 1939. aasta detsembrikuu Kannase lahingutes kaotuse osaliseks, otsustas Nõukogude väejuhatus võtta operatiivpausi ja suurpealetung põhjalikult ette valmistada. Sõda muutus strateegiliseks. Soome rindele toodi juurde kaks armeed ja hulk mitmesuguseid üksusi, loodi kaks rinnet. Operatsiooni hakkas juhtima Moskvas asuv Stavka.

Nõukogude väejuhatus koondas 1. veebruariks 1940 Põhja-Jäämere ja Balti mere vahelisele alale Soome vastu kaks rinnet: Kannasel asuvale Looderindele Mannerheimi liini vastu kaks – 7. ja 13. – ligi 600 000-mehelist armeed 1. järgu armeekomandör Semen Timošenko juhatusel ning 15., 9., ja 14. armee Põhja armeegruppi 2. järgu armeekomandöri Grigori Sterni juhtimisel. Nende koosseisus oli 40 diviisi, kaheksa tankibrigaadi, kümme tankipolku, kolm õhuhessantbrigaadi ja hulk piirivalve-, reserv- ja tagalatuksusi, kokku 976 000 punaväelast, 11 266 suurtükki ja miinipildujat, 2998 tanki ja 3253 lahingulennukit. Vägede juurdevool jätkus veel suurpealetungi käigus.

Lahingud Raate teel
Tükeldataud Nõukogude 44. diviisi hävitati eraldatud "mottides"

Soome sõjaväes oli sõja lõpus 13 diviisi, 340 000 meest, 944 suurtükki (neist kolmandik vanu) ja 241 õhutõrjevahendit.

Nõukogude vägede strateegiline pealetung algas 1. veebruaril kümnepäevase suurtükiväe ettevalmistustule ja vahetpidamatute lennuväe õhurünnakutega. Timošenko eesmärgiks oli purustada kaitserajatised Mannerheimi liinil, desorganiseerida kaitstesüsteem ja tekitada kaugtulega Soome üksustele maksimaalsed kaotused. Soome kaitstesüsteemi garanteeritud läbimurde saavutamiseks koondati pealöögi – Viiburi – suunale tohtu vägede mass. Ainuüksi esimese ešelonis ründas üksteist laskurdiviisi. Neile järgnes veel üheksa. Armeekorpus (50 000–60 000 meest) tegutses rindelõigis laiusega 5–6 km, diviis 2–2,5 km, polk 700–800 m (Kovaltšuk 1999: 306).

Nõukogude vägede suurpealetung Soome peakaitseliinile algas 11. veebruaril 15 km lauses läbimurdelõigis Muolanjärvi ja Karhula vahel. Viie päeva jooksul õnnestus venelastel suurte kaotuste hinnaga kiiluda end kuni 4 km sügavusele Mannerheimi liini. Soomlased olid sunnitud 15. veebruariks taganema oma vahekaitseliinile (nn IDL-liin). 18. veebruaril alustas Punaarmee rünnakuid ka vahekaitseliini vastu. Soome ülemjuhataja oli reservide puudusel sunnitud pärast vihaseid lahinguid andma loa taanduda 28. veebruariks tagumisele kaitseliinile (T-liin). Jõud olid liiga ebavõrdsed. Punaarmee käsutuses olid piiramatud massid kahuriliha, mida aeti tulle külmavereliselt ja hoolimatult. Väikesel mehisel rahval niisugust inimressurssi ei olnud, ta oli verest tühjaks jooksmas.

Punaarmee surve jätkus raugematu hooga. 3. märtsiks jõudsid Nõukogude väed Viiburi lähistele. Linna pärast puhkesid kümne päeva kestvad ägedad lahingud. Soomlased kaitsesid oma suuruselt teist linna ennenähtamatu külmaverelisuse ja ennastsalgavusega. Viiburis käisid ägedad lahingud veel kaks tundi pärast seda, kui jõustus Soome ja NSV Liidu vaheline vaerahulepe. Linna keskosa jäigi Vene vägede poolt vallutamata.

Karjalas õnnestus soomlastel 18.–19. veebruaril sisse piirata ja hävitada veel üks Nõukogude väekoondis – 18. laskurdiviis.

13. märtsi 1940 vaheahu

Rahulepe Soome ja Nõukogude Liidu vahel kirjutati alla 13. märtsil kell 2 öösel ja jõustus samal päeval kell 11 Soome aja järgi. Samaaegselt lõppes ka lahingutegevus. Stalin jäi oma ennesõja-aegsete territoriaalsete nõuete juurde, seega kujunes leping Soomele diktaadiks. Nõukogude Liit sai Hanko poolsaare selle läheduses olevate saartega, Lappohja sadama, samuti territooriumid kagu pool Virolahti-Vainikkala-Värtsilä-Korpiselka joont. Põhjas läksid venelaste kätte Kuusamo ja Salla piirkondade idaosad ning Rõbatši poolsaare Soomele kuuluvad alad. Peale selle kohustus Soome ehitama raudtee Sallast Kemijärvi ja andma NSV Liidule loa vabalt läbida oma territooriumi kuni Rootsi piirini. Ligi 400 000 soomlast kolisid Nõukogude Liidule üleantud territooriumitelt Soome, kaotades oma kodud.

Kaotused Talvesõjas

Nõukogude vägede kaotused Talvesõjas olid nii suured, et vapustasid isegi sellist rahvaste timukat nagu Stalin. Vene ajaloolase M. Meltjuhovi andmetel olid nad järgmised (Meltjuhov 2000: 164):

- surnuid ja langenuid 131 476 (sh 39 369 teadmata kadunud);
  - haavatuid ja haigeid 264 908;
  - külma traumadega 17 867;
  - kokku 420 367 inimest.
- Soome kaotas Talvesõjas:
- langenute ja haavadesse surnutena 26 662 (Leskinen & Juutilainen 2002: 770);
  - haavatutena 43 557;
  - sõjavangidena 876;
  - kokku 71 095 inimest (ligi 20% sõjaväe koosseisust).

NSV Liidu jahmunud juhid korraldasid 1940. aasta aprillis Punaarmee kõrgema juhtkonna mitmepäevase seminari, et aru saada, mis juhtus.

Et mõista Soome rahva vägiteo suurus, toon võrdluseks järgmised näited. Poola armee, mida peeti Euroopa üheks tugevamaks, kaotas 1939. aastal 66 300 sõdurit tapetute, 133 700 haavatute ja ligi 420 000 vangi langenukena. Sakslaste kaotused Poola anastamisel olid järgmised: 10 600 langenut, 30 300 haavatut, 3400 teadmata kadunut.

Talvesõda osutus kõige pikemaks sõjaks kõikidest, mis peeti Teise maailmasõja algusest kuni sakslaste kallale-

tungini NSV Liidule 22. juunil 1941. See kestis 105 ööpäeva, samal ajal kui *Wehrmacht* vallutas Poola 36 ja Norra 50, Jugoslaavia ja Kreeka 21 ja Taani kahe ööpäevaga ning purustas Inglise-Prantsuse koalitsiooni 35 päevaga. Seejuures kaotas Saksa armee kogu Lääne- ja Kesk-Euroopa vallutamisel kokku 211 600 inimest, neist 40 500 tapetuna.

Soomlased hävitasid oma arvestuste järgi sõja jooksul umbes 2000 Nõukogude tanki, Vene uurijad aga väidavad, et see arv oli isegi suurem – ligi 2450 (Sokolov 2000: 249).

Soomet imetles ja talle tundis kaasa kogu maailm. Väikese kindlameelse rahva ennastsalgav võitlus ei olnud asjatu. Erinevalt teistest kahe imperialistliku kiskja – Saksamaa ja NSV Liidu – saagiks langenud Euroopa väikeriikidest säilitas Soome, vaatamata rasketele kaotustele, oma iseseisvuse ja demokraatliku riigikorra. ■

Kirjandus

Guderian 1999 = Гудериан Гейнц. *Вспоминания солдата*. Смоленск: Русич.

Kovaltšuk 1999 = Ковальчук В. М. = *Зимняя война 1939–1940*. Кн. 1. Российская Академия Наук. Институт Всеобщей Истории. Финляндское Историческое Общество. Политическая история. Москва: Наука.

Leskinen, Jari & Juutilainen, Antti (koost) 2002. *Talvesõda 1939/1940: 105 päeva Soome rahva kangelaslikku võitlust*. Tallinn: Varrak.

Mannerheim, Carl Gustaf Emil 1952. *Mälestused*. Stockholm: Välis-Eesti Kirjastus.

Meltjuhov 2000 = Мельтюхов Михаил. *Упущенный шанс Сталина*. Военные тайны XX века. Москва: Вече.

Petrov & Stepanov 2003 = Петров Павел Владимирович & Степаков В. Н. (сост.). *Советско-финляндская война 1939–1940 гг.* Кн. I. Санкт-Петербург: Полигон.

Sokolov 2000 = Соколов Борис. *Тайны финской войны*. Военные тайны XX века. Москва: Вече.

Tanner, Väinö 1951. *Olin välisministriks Talvesõja ajal*. Göteborg: Orto.

Taras 1999 = Тарас А. (ред. & сост.). *Советско-финская война 1939–1940 гг.*: Библиотека военной истории: Хрестоматия. Минск: Харвест.

* Ennesõjaaegne NSV Li kõrgem sõjaväeline auaste, vastab kindralpolkovnikule.

** Auaste vastas kindralmajorile.

*** Auaste vastas kindrallieutenantile.

SAAREMAA NOORTE KOTKASTE AASTA

Heimar Põld, instruktor-noortejuht

Saaremaa Noortele Kotkastele algas 2004. aasta suursünnimusega – õnnistati oma lipp. Lipunaelad löid Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik kapten Toomas Luik, Kuressaare Laurentsiuse koguduse õpetaja Antti Toplan ja Saare maakonnavalitsuse sekretär Andrus Lulla.

Pärast pidulikku õnnistust anti lipp üle Noorte Kotkaste Saaremaa maleva pealikule Jaak Oksale, kes viis selle parimate Noorte Kotkaste esindajate saatel hoiule Kaitseliidu Saaremaa maleva staapi.

Eesti Vabariigi aastapäeval said aastatepikkuse koostöö eest Noorte Kotkaste malevaga Ustava Sõpruse märgi Kalle Tiits ja Viktor Vaher ning teenetemärgi Andres Kolk, kes kõik on olnud poistele abiks juba 1996. aastast.

Üheksa aastat tagasi taastatud Noorte Kotkaste Saaremaa maleva üks 1995. aastal alguse saanud traditsioone on pidada sügisel koolivaheajal maha mehine laager Mustjala vallas Merisel. Kahtlemata on tegemist Saaremaa noorkotkaste kõige populaarsema üritusega. Seda enam, et Merisele pääsevad igast rühmast vaid tublimad. Väsimatud on ka eestvedajad nooremleitnant Meelis

Kahju, nooremseersandid Kalle Tiits ja Viktor Vaher ning kaitseliitlane Volodja Sarov. Omakeskis on mõistagi põnev olla. Ega teata ju kunagi ette, millise ilmaga laagripoisse õnnistatakse (üheksa aasta jooksul on ilmataat andnud nii päikest kui ka vihma ja tuisku). Lisaks annab poiste seltskonna tegemistele tooni juurde isetegemisrõõm – kõik, alates puude varumisest, telkide kütmisest, matkaraja ja toidu valmistamiseni tehakse oma kätega.

Tegelikult otavad kaks ja poolsada saarepealset noorkotkast kõiki oma koondusi, õppepäevi, matku ja laagreid väga. Palju tehakse ära rühmades (Aste rühm, juhendaja Peeter Tšernobrovkin; Leisi rühm, juhendaja Jaak Oks; Mustjala ja Kihelkonna rühm, juhendaja Andres Kolk; Kärla rühm, juhendaja Leevi Naagel; Kahtla rühm, juhendaja Raili Nõgu; Kuressaare rühm, juhendaja Sass Saat; Kaali rühm, juhendaja Meelis Loel;

Kuressaare Ametikooli rühm, juhendaja Andres Kolk ning Kuressaare Vanalinna rühm, juhendaja Heimar Põld). Suunaks on võetud koostöö kodutütardega – olgu nendega kohtumise paigaks ühised suvised Saaremaa suurlaagrid või rühmade ühisüritused.

Tähtsusetu ei ole ka see, et üha enam oodatakse üleriigilisi kokkusaamisi ja aasta-aastalt on kasvanud nende poiste hulk, kes on meheikka jõudes otsustanud liituda Kaitseliiduga. Et rühmajuhid teevad head tööd, näitab ühe hiljuti Kaitseliiduga liitunud ja baasväljaõppel osalenud endise noorkotka arvamus: "Baaskursuse esimestel päevadel polnud meil küll midagi teha, kõike olime juba õppinud." Sama väidavad ka need endised noorkotkad, kes on läinud teenima kaitseväge. Kava uute rühmade moodustamiseks on olemas, kui jätkuks vaid vabatahtlikke juhendajaid, kes on nõus rühma oma hoole alla võtma. ■

KARMO ORGMETS, noorkotkas:

Osalemine Noorte Kotkaste organisatsioonis on mulle nii kasulik kui ka vajalik aja sisustamise viis. See organisatsioon pakub mulle lõbusat ja praktiliseks eluks vajalikku tegevust. Et Noorte Kotkaste tegevuses on tähtsal kohal sõjanduslik tegevus, huvitab see mind, nagu ka paljusid teisi poisse. Arvan, et tegemist on ühe parima ja huvitavama meetodiga laste tänaval hulkumisest päästmiseks. Nagu on Noorte Kotkaste põhikirjaski kirjas, arendab see noorte inimeste ettevõtlikkust, rühmatööd ning loomulikult sportlikkust ja jõudu. Minule isiklikult meeldib peale laskmise, autosõidu, telkimise, matkamise ja spordivõistluste ka Noorte Kotkaste suurepärase seltskond.

JUHENDAJATE ÕPINGUD ARENDAVAD KA NOORI

Maritana Kala

Käsitöö õppimine

Juba meie vaarisad meisterdasid vajalikud tarbeesemed, aga ka laste mänguasjad ise, sest omatehtud asi on ikka kõige armsam ja südamelähedasem. Ega siis meie põlvkond ei saa viletsam olla ja nii õpivad Saaremaa kodutütred ja nende juhendajad kevaditi mitmesuguseid käsitöötehnika.

Iga aasta aprillis korraldatakse Kuressaares Kodutütarde rühmavanemate käsitöökursused, kus spetsialistide käe all õpitakse selgeks üks käsitööteh-

nika. Kaks aastat käis õppetöö käsitöö- ja kunstitarvete kaupluse ruumides, õpetajateks sama firma töötajad. Algu- ses lepitati kokku tehnika ja siis valiti üheskoos välja sobivad materjalid ning töö läks lahti. Uue tehnika õppimiseks kuulub oma kuus tundi, ei saa ju kodutütarde ette minna, kui endal võtted selged pole. Näidised valmis, valisid juhendajad samast ärist rühmadele töömaterjali.

Nüüd võis minna igaüks oma rühma ette ja õpetada uut tehnikat, mille tulemusena valmivad 13 rühmas kuni käsitöömeened endale, kingituseks

emale ja sõbrale. Peale isetegemiserõõmu on asjal veel üks üllas eesmärk: nimelt toimub Tallinnas igal aastal kodutütarde käsitöönäitus, kuhu rändavad ka meie kauneimad käsitööd. Nii mõnegi ministri koduseina või riitulit ehib saarlaste näputöö.

Selgeks on saadud palju huvitavaid tehnikaid: salvräti- ja pärltehnika, savi-, siidi- ja klaasimaal ning viltimine. Eriti keerukaks kujunes pärltehnika, aga samas meeldis just see kodutütardele kõige rohkem.

Eelmisest aastast kasutame juba õpetajateks enda seast tublimaid juhenda-

jaid, kes on end ise koolitanud. Viltimist õpetas näiteks Leisi KT rühmavanem Kristina Grepp.

Juhendajate iga-aastased õppepäevad

Vabatahtlikele juhendajatele on üheks oodatavaks ürituseks juba kolmandat aastat korraldatavad õppepäevad.

Sügisel, kui kõigil kartulid võetud, saavad kokku Noorte Kotkaste ja Kodutütarde juhendajad, et veeta koos kaks toredat päeva. Õppepäevade eesmärgiks on võtta korraks enne aasta lõppu aeg maha, kuulda, mida põnevat teised on teinud, rääkida oma muredest ja rõõmudest, saada nõu teistelt ja ammutada uut energiat edasi tegutsemiseks, õppida midagi uut ja olla mõnusalt koos.

Õppepäevi peetakse Saaremaa erinevates ja omapärasemates turismitaludes, et oleks nii põnevust kui ka silmailu. Meelde on jäänud näiteks Järve turismitalu triibuliste metsseapõrsaste ja indiaani püstkojaga, kus ka meie meessoost juhendajad sõba silmale said.

Kogunetakse reede pärastlõunal, kui tööna dal on seljataha jäänud ja väsimus võimust võtab. Ja siis alles läheb lahti: kustuta tuld, nii et vahujuga taevasse, mitte tule peale langeb, lase õhupüssi, näpud külmast kanged – on ju sügis ja silm ei seleta, sest väljas kipub juba hämmarduma. Õnneks tehakse elustamist ja sõlmede õppimist siseruumides ning lõpuks süüdatakse oodatud kaminatuli ja valmib särisev vorst. Kui koosolek kaminana ees mööda saab, jõuab keskööks isegi sauna ja hommikul enne kuke kirremist korraks koikusse.

On ka rahulikumaid õppepäevi, kui istud ja kuulad lektorit, kes õpetab, kuidas end ikka ja jälle motiveerida, et rõõmsalt ja vabatahtlikult töö ja pere kõrvalt jätkata. Aga töö lastega on nii tore, et tuled aga ikka ja jälle, sest kuhu mujale siis ikka vabal hetkel minna kui mitte Kaitseliitu.

Rahulikule loengupäevale järgneb hommikul uus proovilepanek. Juba õhtul mõtled, kas ikka jaksad need kilomeetrid metsas läbida või ei. Peab ju ka juhendaja oskama ja jaksama koos lastega metsas orienteeruda ja kompassi kasutada. Õnneks läheb kõik hästi, ära ei eksi ja kõik kontrollpunktidki leiad üles. Nüüd on julgem tunne lastega metsa minna. ■

Maritana Kala on Kaitseliidu Saaremaa maleva instruktor-noortejuht.

RAILI NÕGU: KA MAALAPS VAJAB HUVITEGEVUST

Kodutütarde Saaremaa ringkonna vanem, Kahtla Kodutütarde ja Noorte Kotkaste rühmajuht on Raili NÕGU.

Pärast Tartu pedagoogilise kooli lõpetamist tuli mandrineiu Raili Saaremaale Kahtla kooli õpetajaks, leidis endale siit kaasaks tugeva saare mehe ja muutus ise ka justkui saarlaseks. Nüüdseks on Raili tõepoolest ehtne tubli saare naine, kelle kodus kasvab neli last.

Aga sellest pole talle küllalt: Kahtla koolis on Raili lapsi õpetanud juba 19 aastat ja sellest sügisest on ta ise ka koolilaps – Tartu Ülikoolis tudeng.

Kahtla kodutütred on Raili juhendanud juba viis aastat, 2002. aastal valiti ta Saaremaa Kodutütarde ringkonna vanemaks. Et meesjuhendajate pöud on Kaitseliidus suur, juhendab Raili juba teist aastat ka Kahtla noorkotkaid: tema käe all on 35 kodutütart ja 25 noorkotkast.

Pere ja koolitöö kõrvalt jõuab Raili olla ametiühingu usaldusisik, korraldada vallas spordiüritusi ja võtta osa Põide koguduse juhatuse tööst. Tema iseloomustuseks võib öelda, et ta on pealtnäha vaikne ja tagasihoidlik, kuid selle taga peitub väga töökas ja väga energiline ning palju jõudev inimene. Alati on ta rahulik, hea kuulaja ja nõuandev kaaslane. Raili ise arvab, et teeb seda tööd noorte pärast, sest maalastel pole enamasti võimalust käia huvikoolis, kuid nemadki vajavad mitmekülgset tegevust. Kodutütarde tegevus ongi mitmekülgne ja huvitav, samas on nende omapära see, et nad tegelevad veidi ekstreemsemate aladega. Noorte arvates on Raili väga hea organisator.

KÄRDLA KODUTÜTAR KADRI PAJUMAA ON ÜKS SAAREMAA TUBLIMAI

Kadri PAJUMAA, Kärla rühma kodutütar:

See oli 2000. aasta kevad, kui esmakordselt kodutütarest kuulsin. Asi hakkas mind huvitama ja juba sama aasta suvel võeti mind selle organisatsiooni liikmeks. Samas sain ka vastloodud Kärla rühma juhiks. Alates sellest suvest läks mu elu palju huvitavamaks ja ma ise muutusin palju aktiivsemaks.

Tänu Kodutütarde tegevusele olen käinud palju laagrites ja osalenud mitmesugustel üritustel, meelde jäävaimad on Ernake, suurlaager, laululaager, omaloominguvõistlus. Märkimata ei saa jätta ka Noorte Kotkaste ja Kodutütarde Saaremaa ühislaagrit.

Just tänu nendele üritustele olen käinud läbi terve Eestimaa ja saanud eri paikadest uusi sõpru ja tuttavaid. Kuigi mul endal on paari aasta pärast aeg sellest vahvast organisatsioonist lahkuda, loodan, et Eestis on palju tüdrukuid, kes kodutütred hakkavad, sest selles ühiselt saab juurde palju enesekindlust ja iseseisvust, julgust ja pealehakkamistahet ning hulgaliselt uusi tuttavaid ja palju meeldivaid elamusi.

SÜGISOTSING 2004

18. novembril 2004 korraldasid Lõuna Politseiprefektuur, Tartumaa Päästeteenistus ja Kaitseliidu Tartu malev ühise kompleksõppuse Sügisotsing 2004.

Jüri Pilm, nooremleitnant

Kõnealuse õppuse eesmärkideks olid:

- erinevate struktuuride ühendamine ühiseks otsingurühmaks;
- päästeteenistuse ja Kaitseliidu kaasamine otsinguteks;
- ühise otsingustaabi moodustamine;
- ühise side loomine;
- abijõudude kaasamine otsinguteks.

Õppuse legend ja käik

Õppuse legendi järgi lahkus 18. novembril kella 9.30 paiku oma elukohast Krüüdneri külast kodanik Virve Raamat (33) koos kahe lapse, Mari (10) ja Leenuga (6), et minna metsa lumememme tegema. Elva Metsamajandi maja juures metsas Virve Raamat kukkus, murdes jalaluu. Naisel oli kaasas mobiiltelefon; ta helistas numbrile 112 ja teatas tekkinud olukorrast.

Sündmuste edasise käigu edastan kronoloogilises järjekorras.

Kella 10:30 paiku saabus Kaitseliidu Tartu maleva korrapidajale teade politseiprefektuurist, et vaja oli kaitseliitlastest koosnevat otsingurühma. Malevas käivitati selleks puhuks väljatöötatud plaan, kus põhielementideks oli otsingurühma moodustamine, liikmete kokkukutsumine, transpordi, tootlustuse, side ja erivarustuse organiseerimine.

Kella 11 paiku sõitis Kaitseliidu otsingurühm malevast välja. Pärast mõningat seiklemist piirkonna metsateedel jõudis rühm määratud maastikupunkti. Seal oli reguleerija, kes suunas auto parkimiskohta.

Repliigi korras mainin, et suurema operatsiooni korral peab olema moodustatud liiklusreguleerijate rühm, kes võtab enda peale nii transpordivahendite parkimise kui ka liikluse korraldamise (nt ummikute vältimiseks ühesuunalise liikluse organiseerimise).

Esimese asjana üritasime leida otsingustaabi. Liikusime bussi juurde, mille

ümber oli kõige rohkem inimesi. Operatsiooni juhi leidmiseks kulus märksa rohkem aega. Nimelt oli politseinikke, kes korraldusi jagasid, palju, seepärast läksimegi selle juurde, kes tundus olevat kõige asjalikum ja jagas korraldusi raadiosaatja teel. Hiljem selgus, et juht on tegelikult üks teine mees, kes viibib staabis ehk ülalmainitud väikebussis.

Kaitseliidu otsingurühma vanem andis teavet rühma suuruse kohta ja sai korralduse anda juhtimine üle politsei otsingurühma vanemale. Põhjus seisnes asjaolus, et raadiosaatjate sagedused ei ühtinud ja selleks, et side oleks pidevalt kõikide osapoolte vahel olemas, pidi Kaitseliidu otsingurühma vanem jääma staapi, et jagada oma raadiosaatja abil teavet kaitseliitlastele.

Osalejate rohkus

Kohale saabus üha rohkem inimesi. Politsei koerajuht jäljekoeraga, politsei-

kadetid, päästekompanii ajateenijad. Selleks ajaks saatis operatsiooni juht välja autopatrullid, kes sõitsid mööda otsingupiirkonnas olevaid metsateid, otsides teele jõudnud või teed ületanud kannatanud. Selline tegevus kandis tänu äsja mahasadanud lumele vilja; kella ... paiku oli leitud noorem kadunud tüdruk, kes toimetati kohe otsingustaapi. Tänu sellele kahanes otsingupiirkond tunduvalt ja operatsiooni juht otsustas kammida metsa ahelikus, kasutades kõiki inimressursse. Oli moodustatud peaaegu 50-meheline ahelik, kus kõik osalejad olid omavahel segamini. Ees laiutas võsastunud mets...

Sellise pikka aheliku juhtimine osutus oodatust raskemaks. Mõned otsijad eraldusid ahelikust ja pidid hiljem pöörduma tagasi, et mitte ise metsa kaduda. Ahelik liikus ebauhtlase kiirusega ja nii jõudsid mõned otsijad teistest ettepoole, mõnel kadus suunataju ja ta liikus teis-

Pisike politseibuss ei võimaldanud otsingustaabil ühte ruumi koguneda.

Politsei, Kaitseliidu ja päästekompanii liikmed paigutatakse metsa läbikammimiseks metsavahetele.

te otsijatega risti. Vaatamata sellele sai üsna pea leitud teine kadunud laps ja emagi.

Hiljem, küsitledes kannatanuid, selgus, et otsijate tegevus oli professionaalne ja kannatanute leidmisele järgnesid asjakohased küsimused nende enesetunne ja tervise kohta. Jalaluu murdnud naist abistati ja toimetati metsateele, kust ta autoga kiirabile vastu sõidutati.

Samal ajal toimus staabis rutiinne tegevus. Suheldi ajakirjanikega, kes olid "uuriva ajakirjanduse" kuri kehastus. Kui staapi saabus esimene leitud laps, jõuti tedagi küsitleda enne, kui temaga hakkas suhtlema politseiametnik. Hiljem nentisid kadunud "lapsed", et politseiametnike küsitlus oli "suruv".

Informatsioon liikus mööda erinevaid kanaleid, seetõttu jõudis osa teabest staapi moonutatud kujul, osa hiline ja osa läks sootuks kaduma. Kuigi kogu sündmuste kulgu protokolliti, ei osanud staabitöötajad öelda õppusel osalejate üldarvu. Selle põhjus võib peituda selles, et kuigi ühise staabi moodustamine, kuhu kuulusid kõikide ametite esindajad, oli kavas, kuulusid sinna realselt ainult politseiameti esindajad. Staap oli väike (üks väikebuss) ja sinna ei olekski mahtunud rohkem kui viis inimest. Tõsisemaks puuduseks staabitöös oli materjalide nappus: ei olnud suuremat kaarti ega mudelit, mille abil osavõtjatele üldist plaani seletada. Sellepärast jäi suuremale osale otsijatest üldine otsinguskeem arusaamatuks.

Logistikast

Ajaks, mil otsijad tagasi jõudsid, oli valmis soe toit ja piiramatus koguses teed. Toitlustamise organiseerimine oli kõrgel tasemel – ahel alates väliköögi kütmisest kuni toidu jagamiseni oli paigas. Kui otsingud oleksid veninud pikemaks, oleks organiseeritud nii majutus (telgid) kui ka muud staabitööks vajalikud asjad: elekter, valgustus jne.

Otsijate varustus jättis soovida. Kui- gi peaaegu kõigil oli seljas talvine väli- vorm ja jalas saapad, ei vastanud mõ- ningad varustuselemendid ilmastikutin- gimustele. See puudutab eeskätt kindaid ja peakatteid. Kui õues on miinuskraa- did ja tuisk, on asjakohased suusamüts ja labakindad. Kaasas võiksid olla ka termosel sooja joogiga nii enda kui ka kannatanute tarbeks.

Pärast õppuse lõppu kutsuti kõik osavõtjad kokku ja anti tagasisidet tege- vuse kohta. Seejärel pakiti kokku varus- tus ja sõideti ära. Ühe politseibussi kä- sipiduri tross külmus kinni ja sõiduk jäi keset teed seisma. Kaitseliidu autojuhi abil sai viga siiski kohapeal kõrvalda- tud. Sellest järeldus, et ka selliste rikete- ga tuleb operatsiooni planeerimise käi- gus arvestada (vähemalt sellisel määral, et oleks võimalik neid tee pealt kõrval- dada).

Õnnestunud õppus

Minu arvates õppus õnnestus, sest peaesmärk ja osaesmärgidki said täi- detud. Ilmnesid ka suuremad puudu-

sed; neist suurim on erinevatest ameti- test koosneva koondstaabi moodustami- se ja selle töö korraldamise suutmatu- s. Sujuva ja ladusa töö jaoks on vajalik krii- siolukorra reserv, kus oleks kõik staabi- tööks vajalik, alates bürootarvetest kuni kõrgtehnoloogiliste seadmeteni (sülear- vutid jne). Puuduseks oli ka, et polnud koostatud nn "Päästeoperatsioonis osa- leja meelespead", kus olekid lühidalt ja arusaadavalt välja toodud tegutsemise juhised.

Lähtudes õppuste läbiviimise koge- musest, toon välja oma nägemuse selli- se operatsiooni läbiviimise etappidest.

1. STAABITÖÖ:

- 1) eelkäsk ja käsu andmine (raam- käsk); vastutab politsei;
- 2) koondstaabi kokkukutsumine;
- 3) olukorra analüüs;
- 4) tegevusplaani koostamine, üles- annete jagamine ametitele;
- 5) otsingumeetodi valimine ja vastu- tusalade jaotamine;
- 6) koordineerimisahela paikapanek;
- 7) teabeohvitseri määramine;
- 8) info jagamine ametitele.

2. TÖÖ AMETITES:

- 1) meeskonna moodustamine (kok- kukutsumine);
- 2) ülesannete jagamine;
- 3) reaaliikmete kokkukutsumine ja kohaletoimetamine, personalitöö;
- 4) instrueerimine;
- 5) reaaliikmete varustamine;
- 6) reaaliikmete toimetamine otsingu- piirkonda.

3. TÖÖ MAASTIKUL:

- 1) käsk otsingu alustamiseks;
- 2) tagala pidev töö (transport, väli- teenistus (toitlustamine, majutus, hü- gieen), meditsiin (päästeamet ja/või kiir- abi) ja varustamine;
- 3) personalitöö (arvelevõtmine, nime- kirjade esitamine "koondstaabile");
- 4) otsija meelespea (raamkäsu for- maadis);
- 5) otsijatest rühmade moodustamine, juhtimine;
- 6) otsijate tegevus maastikul.

4. OTSINGUOPERATSIOONI LÕ- PETAMINE:

- 1) kogunemine;
- 2) tagala (toit, jook, soojus jne);
- 3) tagasiside koondstaabilt;
- 4) transport.

Tähtsimateks märksõnadeks jäävad informatsioon ja kommunikatsioon. ■

ANNETUS KASVAB RÕÖMSAST SÜDAMEST

KAITSEVÄGI HAKKAB TAPA LINNAKUSSE KABELIT EHTAMA

Kõikidel meist on hea võimalus toetada oma ajateenistuses veel käimata poegade, meeste, vendade või sõprade igapäevast teenistust kaitseväes, kui paneme öla alla taasiseseisvunud Eestis esimese kaitseväge linnakusse ehitatava kabeli rajamisele.

Merle Lember

Eelmisel aastal tekkis Tapa väljaõppekeskuse kaplanil leitnant Rai-vo Nikiforovil idee rajada Tapa kaitsevaelinnakusse kabel. Ka Tapa väljaõppekeskuse ülem kolonel Urmas Roosimägi oli mõttega päri. Kolonel Roosimägi sõnul on väga oluline, et väeosas oleks koht, kuhu iga ohvitser, allohvitser ja ajateenija saaks raskel hetkel minna ning hingekosutust otsida. "Ma tunnen seda vajatust omast käest, olen teeninud 30 aastat ja olnud igasugustes olukordades," ütles kolonel Roosimägi. "Selline koht peab olema, olen selles veendunud."

Igaüks vajab vahel üksindust

Kabeli vajalikkusest on kaplan Nikiforov sageli kõnelnud nii Tapal teenivate ajateenijate kui ka kaadrikaitsevälalastega. Leitnant Nikiforovi sõnul räägivad kaitsevälalased tihti, et nad vajaksid kohta, kus aeg maha võtta ja üksi olla. Ka kõneldes ajateenijatega on selgunud, et nad otsivad sageli rasketes olukordades abi just omaette olemisest.

"Eestlasele on omane tõmbuda vahel endasse," rääkis kaplan Nikiforov. "Me juba oleme kord selline rahvas, et aeg-ajalt on vaja olla üksi, eemal argiritiinist. Just plaanitav kabel saakski olema paik, kus saab rahulikult üksi olla, endasse tõmbuda."

Samas ei taha kaplan Nikiforov alatahtsustada vajadust kaitseväge linnakusse ka vaimuliku teenistuse läbiviimiseks sobiva hoone ehitamise järele. "Kui väeosas on vaimulik teenistus, on täiesti loomulik, et seal on olemas ka hoone, kus teenistusi läbi viia," lisas Nikiforov.

Ligi poolteist miljonit maksev hoone kavatsetakse valmis ehitada annetustest kogutud rahaga.

Kaitseväge peakaplani kolonel Tõnis Nõmmiku sõnul olid Eestis garnisoni-

rikud ja -kabelid olemas 17. sajandist kuni 19. sajandini. "Kindlasti on garnisonikabelid otstarbekad ja väga vajalikud ka tänapäeval," lisas kolonel Nõmmik. "Tapa kaitsevaelinnakusse ehitada kavatsetav hoone, mida võib küll tinglikult nimetada kabeliks, ei hakka endas kandma luteri kiriku ega ka ühegi teise kristliku kiriku sümboleid. Hoone üheks eesmärgiks on pakkuda Tapat külastavate või seal teenivate erinevate konfessioonide esindajatele võimalusi pidada jumalateenistusi või siis võtta segamatult aeg maha, vajadusel lihtsalt üksi olla."

Annetus Saksamaa ajateenijatel

Kabeli valmimisele on juba öla alla pannud nii firmad kui ka üksikisikud. Suurima rahalise annetuse andis 29. oktoobril Tapa Väljaõppekeskuse ülemale kolonel Urmas Roosimägile üle Saksamaa *Bundeswehri* õhuväe 3. väljaõpperügemendi kaplan Arend Engelkes. Kap-

lan Engelkes kogus annetused põhiliselt jumalateenistustel oma väeosa ajateenijatelt, kuid raha koguti tema initsiatiivil ka Läänemeremaade kaplanite konverentsil ja teistel sellelaadsetel üritustel.

Eesti kaitseväge väljaõppekeskusesse rajatava kabeli heaks annetusi koguma ajendas pastor Engelkesi peamiselt asjaolu, et just väeosas teenivad kaitsevälalased, sealhulgas ajateenijad avaldasid ise soovi sellise hoone ehitamiseks.

Jumalateenistustel oma väeosas kõneles kaplan Engelkes Eesti ajateenijate soovist saada väeossa oma kabel. "On imeline, et ajateenijad avaldavad ise soovi väeossa kabeli saamiseks," rääkis kaplan Engelkes *Bundeswehri* ajateenijatele. "See on midagi nii erilist, et seda tuleb kindlasti toetada. Ma tean, et te ei teeni ajateenistuses viibides kuigi palju raha. Kui aga igaüks ka nii palju annaks, nagu maksab üks Coca-Cola, võime oma vendi ja kaaslasi Eestimaalt toe-

Bundeswehri õhuväe 3. väljaõpperügemendi kaplan annab sümboolse tšeki annetusummaga üle Tapa väljaõppekeskuse ülemale kolonel Urmas Roosimäele.

Sellistel väljumalateenistustel kogusid *Bundeswehri* ajateenijad raha Tapa kabeli ehitamiseks.

tada,” lisas ta, kutsudes ajateenijaid pärast jumalateenistust ühisesse kohvilauda.

Pastor Engelkese sõnul kogunes esimene üleantud rahasumma sentide ja eurode haaval. “See ei ole küll piisavalt suur summa, et kabeli ehitust alustada,” ütles kaplan Engelkes raha üle andes ja annetuste kogumist jätkata lubades. “Kuid loodan väga, et see on piisav motiveerimaks eestlasi kabeli ehitust toetama.”

Annetuse üleandmise juures viibisid lisaks väljaõppekeskuse ülemale kolonel Urmas Roosimäele ja väeosa vanemkaplanile leitnant Raivo Nikiforovile ka Järvamaa praost Teet Hanschmidt, Tapa Jakobi koguduse õpetaja Algur Kaerma, kaitseväge pekaplan kolonel Tõnis Nõmmik ja vanemkaplan major Taavi Laanepere. Külalistele näidati tulevase kabeli asukohta ja tutvustati Tapa kaitsevaelinnakut.

Toetajaid on ka Eestis

Ka Eesti Evangeelse Luteri Kiriku Tapa Jakobi kogudus on pannud Tapa väljaõppekeskuse kabeli ehitusele öla alla: kirikus korraldati kontsert, mille tulu kavatsetakse annetada kabeli ehituseks.

14. novembri pühapäeval jumalateenistusel ulatas üks Tapa Jakobi koguduse liige õpetajale ümbriku, milles oleva annetuse palus edasi anda Tapa väljaõppekeskuse kabeli ehitamiseks. Ümbriku avamisel leiti sellest 500-kroonine rahatäht. Esmaspäeva, 15. novembri hommikupoolikul astus koguduse õpetaja pastor Algur Kaerma sõnul koguduse kantseleisse röömsailmeline vanememm. “Ta kõneles, et mäletab positiivselt oma tütrepoja teenistusaega, mis möödus Tapa väljaõppekeskuses,” rääkis pastor Kaerma. “Üsna sageli sõitnud ta jalgrattaga väeosa väravasse, kus küll iga kord lapselapsega kokku saada ei

Selline saab olema tulevane Tapa väljaõppekeskuse kabel.

Annetusi Tapa kaitsevaelinnaku kabeli ehituseks saab teha Suurtükiväegrupi Ohvitseride Kogu arveldusarvele Eesti Ühispangas, a/k 10220024665013.

Märksõna: kabeli ehitus.

Kõikide annetajate nimed jäädvustatakse kabelis.

õnnestunud, ent pelgalt rattasõit ja teadmine, et poisil läheb hästi, toonud alati südamesse rõõmsa oleku ja hea tuju. Et memme enda lapsed aitasid tal hiljuti remontida tema korteri, otsustanud ta ise tänutäheks sõdurpoisse aidata ja annetada kabeli ehituseks 200 krooni.”

Nõnda memm toimiski. “Kohe teistsugused need poisid, ja ei ole ka enam nii memmekad, kui sõjaväe läbi teevad,” ütles memm hüvastijätkuks.”

Just sellised heatahtlikud inimesed toetavad kavatsust ehitada kabel valmis lahkete inimeste, firmade ja organisatsioonide annetuste abil.

Annetusena projekteeris hoone ka arhitekt Harri Kivilo. Suurtükiväegrupi Ohvitseride Kogu on annetanud kabeli ehituseks 15 000 krooni.

6 x 11 meetri suurusesse kabelisse tuleb palveruum ja mõned väikesed abiruumid.

Kabeli ehitusega loodetakse alustada järgmisel kevadel.

Tapa väljaõppekeskus koondab paljusid kaitsevaelasi

Eesti taasiseseisvumisest kuni 2003. aastani asusid Tapa kaitsevaelinnakus Suurtükiväegrupp, Kaitsejõudude Keskpolügoon ja Õhutõrjedivisjon üks patari. 1. veebruaril 2003. aastal moodustati kaitseväge juhataja käskkirjaga lahingutoetusüksuste väljaõppekeskus Tapa Väljaõppekeskus, mille koosseisu kuuluvad Suurtükiväegrupp, Õhutõrjedivisjon, Pioneeripataljon, Kaitsejõudude Keskpolügoon ja Tapa Väljaõppekeskuse Tagalakeskus.

Tapa kaitsevaelinnakus teenib praegu ligi 530 kaitsevaelast ja ametnikku. Tulevikus on siinsete ajateenijate arvuks kavandatud 800 ja Tapa on saanud paigaks, kus viiakse läbi suurõppusi, millel lisaks Eesti kaitsevaelastele osaleb ka hulgaliselt erinevatesse konfessioonidesse kuuluvaid kaitsevaelasi mitmetest välisriikidest. Seega on Tapa linnak sobiv paik esimese kabeli ehitamiseks. ■

SOOME POLITSEI KARMID MÕMMIKUD

Helsingi politsei kiirreageerimisüksus, mida laiemalt tuntakse Karhu-rühmana (eesti keeles Karu-rühm), on tegutsenud üle kolmekümne aasta. Üksus loodi pärast Müncheni olümpiamängudel aset leidnud terroristide veresauna 1972. aasta sügisel.

Heikki Kirota

Esialgu oli 15-mehelise rühma põhiline ülesanne tagada Soome tehtavate riigivisiitide ja Soomes peetavate rahvusvaheliste nõupidamiste turvalisus. Erikoolituse saanud ja maailmatasemel erivarustusega kiirreageerimisüksus kuulub Helsingi politsei liiklus- ja kiirreageerimistalitusse, kuid seda saab vastavalt vajadusele kasutada kogu Soomes. Karhu teeb aktiivselt koostööd ka Soome keskkriminaal- ja kaitsepolitseiga. Võrdluseks – Eesti Politsei eriüksus K-komando asub Tallinnas, on osa keskkriminaalpolitseist ja tegutseb samuti kogu riigis koostöös teiste politseiüksustega.

Kõik kohalikud ja riiklikud politseiüksused võivad kutsuda Karhu-rühma lahendama eriti ohtlikke või keerulisi ülesandeid, milleks kohalikul politseil ei jätku oskusi, erivarustust või koolitatud asjatundjaid. Karhusse kuuluvad lisaks juhtkonnale ja koolitajatele taktikalised grupid, koera- ja pommigrupp. Vajadusel, näiteks pantvangivõtmise lahendamiseks, saab kaasata ka läbirääkijaid. Üksuse kohustuseks on ka võitlus terrorismiohuga.

Nagu kõik eriüksuslased, väldivad ka Karhu politseinikud avalikkust ja intervjuud andes valitakse väga hoolikalt sõnu. Üksuse täpne isikkoosseis, varustus, relvastus ja väljaõppe nüansid on salajased. Vihjetest võib mõista, et üksuses töötab poolsada politseinikku ning nende arvu on plaanid seoses terroriohu kasvuga mõnevõrra suurendada. Enamik Karhu operatsioonidest möödub käratult ja liigset tähelepanu äratamata. Soomlased ei teadnud ligi 15 aastat, kuni 1986. aasta pantvangidraamaga lõppenud pangaröövini Mikkelis, isegi Karhu olemasolust. Kolm inimest pantvangistanud röövel õhkis oma auto Mikkeli turuplatsil, tapes enda ja ühe pantvangi ning vigastades üheksat politseinikku. Sellest kohutavast plahvatuses alates on Karhu jäänud soomlastele meelde eriti ohtlike kurjategijate kinnipidajana.

Eriüksus patrullib pealinnas

“Üritame parandada üksuse reaktiivisoonikiirust. Aasta algusest hakkasime kolmes vahetuses patrullima, nüüd on eriüksuslased valmis iga kell kohe välja sõitma. Tagasiside on olnud julgustav,” räägib ülemkomissar Höök.

Karhu-rühma politseinikud kutsutakse kohale näiteks pantvangi vabastamiseks või barrikadeerunud kurjategija kinnipüüdmiseks. Samuti relvastatud või eriti ohtliku kurjategija neutraliseerimiseks. Lisaks turvatatakse tähtsaid isikuid ja julgestatakse olulisi sündmusi, näiteks riigijuhtide kohtumisi. Aastas on neil sadakond väljakutset, kus on vaja suuremat hulka eriüksuslasi.

“Enamik tööst on tavaline patrullimine Helsingi, Espoo ja Vantaa piirkonnas. Ka patrullis olles on meistel valmisolek raskete ülesannete lahendamiseks. Pealinnas tuntakse eriüksust paremini ja osatakse seda vajadusel appi kutsuda. Muidugi on pealinnas ka rohkem kuritegusid ja turvamist vajavaid sündmusi kui mujal,” kirjeldab Karhu-rühma juht igapäevast elu, keeldudes täpsustamast, kui suurtes gruppides ja mis varustusega patrullitakse.

Näiteks Eestis sõidavad Põhja politseiprefektuuri kiirreageerijad patrullis olles 2-3-mehelistes gruppides välja raskematele väljakutsetele, kus tavaline patrull võib hätta jääda. Kiirreageerijate busis on ka rasked kuulivestid ning automaatrelvad käeulatuses. Vajadusel on võimalik kasutada ka massirahutuste vaigistamiseks ettenähtud erivarustust.

Paljudes USA keskmistes ja väiksemates omavalitsusüksustes puudub politsei eriüksus. Kiirreageerimisüksus koosneb väli- ja kriminaalpolitseinikest, kes osalevad eriüksuses põhitöö kõrvalt ja saavad selle eest lisatasu. Meeste isiklik kaitsevarustus ja relvastus on kogu aeg käepärast nende ametiautos või töökohas. Seega on väljakutsele võimalik kiiresti reageerida, stabiliseerida olukord ning vajadusel oodata täienduse ja raskema eritehnika, kas või soomus-

auto kohalejõudmist. Ametlikult kinnitamata andmetel kasutavad samalaadset süsteemi ka Karhu patrullid.

Siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö

Eriüksusel pole lennukit ega helikopterit, ka mitte relvastatud kiirpaate ega soomusautosid. Arvestades Soome suurust ja lugematuid saari, on vahel vaja vastavalt koostöölepingule laenata sõiduk kaitsejõududelt või päästeteenistusest.

Soomlaste Karhu parandab oma oskusi ja teadmisi ka laialdases koostöös ja infovahetuses teiste Euroopa Liidu riikide korrakaitseüksustega. Ühised treeningud ja infovahetus aitavad hoida üksust pidevalt kursis korrakaitse alal toimuvaga, näiteks jagatakse kogemusi eritehnika ja varustuse töökindlusest erinevates olukordades. Vahetatakse ka kogemusi uue eritehnika omaduste ja hinna teemadel ning analüüsitakse ühiselt suuremaid operatsioone.

“Kõike teistes riikides kasutatavat tehnikat ei ole mõtet kohe Soome osta. Kõigepealt peab uurima selle kasutusvõimalusi Soome oludes. Meil on pikalt külma, lumerohket ja pimedat aega. Eriüksus peab suutma tegutseda kõikides Soome piirkondades igal aastaajal,” räägib Höök. Koostööst Eesti politseiga ta vaikib, kuid ühe telefonivestluse ajal viibis ta parasjagu Eestis, muidugi erasikuna puhkusel... Usaldusväärsetel, kuid ametlikult kinnitamata andmetel on ka osa Eesti politsei eriüksuse varustusest Soome päritolu.

Politsei eriüksus tegutseb vastavalt ametiabi taotlustele

Karhu-rühm ei lähe operatsioonile omal soovil. Väljakutse saadetakse mõne kohaliku või riikliku politseiüksuse juhilt või korrapidajalt. Abipalve saadetakse Helsingi politseile ja üksuse välja saatmise otsustab prefekt või teda asendav politseinik.

Operatsiooni ajal tegutseb eriüksus väljakutse teinud politseiüksuse operatiivjuhi alluvuses. Karhu valmistab ette tegutsemisplaani ja tegutseb iseseisvalt pärast plaani heakskiitmist.

Ametiabi on väljakutse teinud politseiasutusele tasuta. Teisiti käitatakse ainult juhtudel, kui kulud kasvavad erakordselt suurteks – siis aitab operatsiooni kulud tasuda ka politsei tippjuhtkond siseministeeriumi politseiosakonnast.

Eriüksus suureneb ning relvastus ja varustus täienevad

Eriüksuseslaste hulk suurendatakse. Karhu-rühm teeb vajadusel koostööd Soome kaitsepolitsei ja keskkriminaalpolitseiga ning peab valmis olema ka terroriohu tõrjumiseks. Ka rahvusvaheliste kuritegelike rühmade neutraliseerimine ei ole lihtne, sest kurjategijad on tihti peale hästi relvastatud ega pelga relva kasutada.

Paljud Venemaalt või Lõuna-Euroopast pärit kurjategijad on osalenud mõnes sõjas, näiteks Tšetšeenias või Balkanil, ja neile on inimese pihta tulistamine lihtne. Selliste ohtude maandamiseks peab eriüksusel olema esmaklassiline tehniline ja kaitsevarustus ning relvastus. Lisaks tavalisele politseivarustusele kuulub eriüksuslase varustuse raske kuulivest, kuulikindl kevlarkiiver ja kaitseprillid või visiir. Riietus on erikangast, mis teeb selle eriti tugevaks ja raskestisüttivaks. Kasutusel on ka kuulikindlad kilbid, vajadusel saab kaitsejõududest laenata jalaväesoomuki Pasi.

Soome politsei teenistuspüstol on Glock ja tugirelv Heckler & Kochi MP5. Samu relvi kasutab ka eriüksus, lisaks on neil lai valik sileraudseid pumppüsse, täpsuspüsse ja granaadiheitjaid, mille hulgast saab valida vajalikud. Viimastel aastatel on varustust märgatavalt täiendatud just vaatlustehnikaga. Täpne nimekiri relvastusest ja tehnikast on arusaadavatel põhjustel salastatud. Vastavalt tehnika arengule ja üksuse vajadustele hangitakse pidevalt uusi relvi ja tehnikat juurde.

Eriüksuse varustus on kallis, sest inimelu on hindamatu

Eesti politsei eriüksus K-komando alustas Eesti Vabariigi algusaastatel politseireservi nime all Nõukogude miilitsast järelejäanud kuulivestide ja Sak-

Karhu mehed harjutamas kuriteopaigal ruumi sisenemist.

samaalt saadud titaankiivritega. Relvadeks olid Makarovi püstolid ja mõned Stetškini automaatpüstolid ning lühikesed automaadid AKSU 74. Vormiriietuseks kasutati laigulisi moondamiskostüüme. Loetletud relvad ja laigulised vormid on eriüksusel praegugi olemas, kuid relvastus on täienenud hulga Lääne päritolu relvade ja tehnikaga. Kaitsevarustus on täienenud kergemate ja tugevamate kiivrite ning kuulivestidega.

Hinnanguliselt maksab ühe eriüksuslase isiklik varustus ja relvastus 250 000–300 000 krooni. Lisaks veel ühiselt kasutatav tehnika ja erivahendid. Järgnevalt on loetletud mõned eriüksuse varustuse elemendid (orienteeruvate hindadega).

I. Riidevarustus 30 000–40 000 krooni, sh:

- riidevarustuse kalleim osa on raskestipõlevast kangast valmistatud vormiriietus – 7000–10 000 krooni;
- saapad 2000–3000 krooni paar, igal mehel peab olema vähemalt kaks paari;
- tavaline politseimunder ja laiguline välivorm – kokku 6000–7000 krooni;
- varustuse vest paljude taskutega – 2000–3000 krooni;
- seljakott ja varustuse kott – 2000–3000 krooni;
- veekindlast hingavast materjalist vihmakostüüm 4000–5000 krooni.

II. Kaitsevarustus 35 000–40 000 krooni:

- kõige kallim osa on kuulivestid (igal eriüksuslasel peab olema kaks kuulivesti, kerge varjatult kandmiseks näiteks erariiete all ja raske taktikalisteks operatsioonideks), hind kokku 25 000 krooni;
- kevlarkiiver – 5000–8000 krooni;

- gaasimask – 5000 krooni;
- kaitsekindad ja -prillid – 3000 krooni;
- näokate ning küünarnuki- ja põlvekaitsmed – 1000 krooni.

III. Relvastus 100 000 krooni:

- eriüksuslaste relvade hulka kuulub lai valik lisaseadmeid suudmepidurist optiliste sihikuteni, mis oluliselt kergitavad nende relvade hinda võrreldes tavaliste politseinike või kaitseväelastega;
- püstol koos kabuuri ja lisadega – 20 000–25 000 krooni;
- püstolkuulipilduja koos lisadega 30 000–40 000 krooni;
- ründeautomaat koos lisadega 30 000–40 000 krooni.
- lisaks hulgaliselt grupirelvi, näiteks korraliku pumppüssi hind koos taktikalise lambi ja punatäppsihikuga on 25 000–30 000 krooni ja täpsuspüssi hinnad algavad 50 000 kroonist, sellele püssile sobiv öösihik maksab aga topelt nii palju;
- iga eriüksuslane peab regulaarselt laskmist harjutama. Ideaalis peaks ta tegema aastas erinevatest relvadest kokku mõni tuhat lasku, padrunite hinnad kõiguvad mõnest (püstolipadrun) mitmekümne (täpsuspüssi padrun) kroonini.

Üheski riigis pole tehtud täpseid kalkulatsioone eriüksuse efektiivsusest ainult rahalisest küljest vaadatuna, kuid arvestades päästetud inimeste hinda, need kulutused varustusele ja väljaõppele kindlasti õigustatud. ■

Selle artikli ettevalmistamisel on kasutatud ajakirjades Poliisi, Alibi ja Suomen Sotilas ning ajalehes Helsingin Sanomat ilmunud materjale. Pildid kuuluvad Soome siseministeeriumi politseiosakonnale ja nende autor on Esko Jämsä.

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused

Riia 12, 51013 Tartu e-post: ekv@ksk.edu.ee Õppeasutuste kantselei: 731 4110

RAKENDUSKÕRGHARIDUS SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 3 aastat

Sisseastumisnõuded

- Eesti kodakondsus
- keskharidus
- läbitud ajateenistus
- kriminaalkorras karistamata
- vanus mitte üle 25 aasta
- kõlblik tegevteenistuseks

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õppekeskkonda
- kõigile kadettidele riiklikku stipendiumi 2900 kr kuus
- tasuta eluruumi ja toitlustamise
- töökoha kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

Täpsem info
sisseastumise kohta

www.ksk.edu.ee

SELJAKOTT: MUDEL 104-126 (seljakotti saab kanda koos rakmetega)

RELVAKOTT: MUDEL 104-250

(mahutab automaadi AK 4, lisataskutes on koht kahele salvele ning puhastuskomplektile)

- Välja töötatud koostöös Scoutspataljoni ja Kaitseliiduga
- Küsi pakkumist kaitseliitlasele
- Näidistega saab tutvuda Kaitseliidu Peastaabi avalike suhete osakonnas

GALVI-LINDA

AS Galvi-Linda

Tallinna 44, 71008 Viljandi, tel 433 5616, faks 433 5276, gsm 5058035

e-mail: tanelt@galvilinda.ee,

www.galvilinda.ee

